

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 736

26. SVIBNJA 2017. CIJENA 50 DINARA

Ima li autoriteta koji će sačuvati grad?

SADRŽAJ:

6

Zajamčeni mandati za manjine i na lokalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj

U očekivanju drugog kruga – svi zadovoljni

7

62. kongres FUEN-a

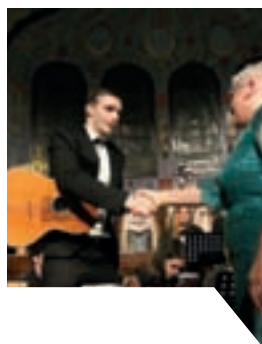
Dijalog, a ne tolerancija

12

Ileana Ursu-Nenadić, pjesnikinja i književna prevoditeljica

Materinski jezik – korijen našeg saznanja

20

Godišnji koncert HGU Festival *bunjevački pisama*

Orkestar HGU – pojava sretno sklopljenih uvjeta

30

Što predviđa Strategija razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine?

Razvoj stvaralaštva i očuvanje baštine

43

Alina Baka, nogometašica ŽFK *Spartak*

Ponosna na svoj tim

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica),
Ladislav Suknović (zamjenik predsjednice),
Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,
Petar Pifat, Josip Stantić, Andrej Španović,
Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Dražen Prčić

(urednik rubrike sport i zabava)

Željka Vukov

(urednica društvene rubrike i urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Strategija I PAR PITANJA

Hrvatsko nacionalno vijeće usvojilo je prošlog tjedna *Strategiju razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji*. U *Strategiji* se polazi od stanja kulture hrvatske zajednice u Srbiji danas i daju osnovne smjernice njezina razvoja do 2021. godine. *Strategija* će prvenstveno služiti manjinskom samoupravnom tijelu Hrvata u Srbiji za kreiranje i realiziranje vlastitih politika u području kulture, a glavni ciljevi su očuvanje kulturne baštine i razvoj kulturnoga stvaralaštva.

Elementi *Strategije* dani su po područjima, od tradicijske kulture, očuvanja materijalne i nematerijalne baštine, preko različitih grana umjetnosti – književnosti, kazališta, likovne, glazbene i filmske umjetnosti, do arhiva, znanosti, te suradnje između različitih subjekata, područja i sektora.

Zadaci su također navedeni po područjima, a kao nositelji ove strategije naznačeni su: Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, hrvatske udruge kulture, druge hrvatske institucije (političke, medijske...), Katolička Crkva, kulturne i znanstvene ustanove i institucije čiji su osnivači tijela državne uprave, te pojedinci – umjetnici i znanstvenici.

Zadaci su vrlo konkretno navedeni i vjerojatno nitko nema većih primjedbi, jer se nitko nije niti javio sa svojim prijedlozima izmjena ili dopuna. Zašto se nije nitko javio, to je već drugo pitanje.

Ali, kako se i u samoj *Strategiji* navodi nju treba shvatiti kao radni dokument koji se treba vremenom primjenjivati, podložna je mijenjanju i nadopunjavanjima tijekom vremena.

Pa evo nekoliko mojih zapažanja, a koja se nadopunjuju i s razmišljanjima i temama našeg ovotjednog broja. Na primjer, navodi se kako je u književnosti i nakladništvu zadatak, među ostalim, uspostava vrijednosnog sustava i kriteriji pri vrednovanju tekstova, pa se pitam kakav je to vrijednosni sustav i koji se kriteriji trebaju uvesti? Jer, bez obzira na to radi li se o manjinskoj ili većinskoj književnosti i nakladi, srpskoj, mađarskoj, hrvatskoj itd. vrijednosni sustav bi trebao biti univerzalan – kvaliteta, vrijednost, značaj teksta.

Kada se pak radi o znanstvenom životu, u *Strategiji* se navodi kako je zadatak podupiranje znanstvenih istraživanja u područjima koja tematiziraju život Hrvata u Srbiji, osnivanje katedre za kroatologiju, profesionalizacija rada na znanstvenim projektima itd.

Budući i sama (uglavnom volonterski) aktivna na polju znanstvenih istraživanja, pitam se, a mislim da imam i pravo na to, tko će i kada poduprijeti neko ozbiljnije znanstveno istraživanje u oblasti politologije, sociologije, komunikologije? Kada će se smoci snage da se podupre i isfinancira neko znanstveno istraživanje koje će se dotaći suvremenog stanja stvari izvan etnoloških i povijesnih proučavanja, gdje su napravljeni pomaci? Ako donošenje i usvajanje *Strategije* pomogne u tome, kao i u drugim navedenim područjima, odlično. Ako ne, mogla bi završiti kao i mnoge druge strategije – kao mrtvo slovo na papiru.

J. D.

Središnji državni ured za Hrvate izvan RH Potpora i Hrvatima u Srbiji

Temeljem provedenog javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske za 2017., koji je bio objavljen na službenim mrežnim stranicama Središnjeg državnog ureda www.hrvatiizvanrh.hr od 15. veljače do 17. ožujka 2017. godine, donesena je Odluka o dodjeli financijske potpore. Na otvoreni javni poziv, Središnji državni ured zaprimio je 862 prijave u kategorijama, neprofitne organizacije, fizičke osobe te u kategoriji ugroženi pojedinci.

Potpora je dodijeljena za 78 projekata hrvatskih udruga, zajednica i pojedinaca iz cijelog svijeta te za 16 pojedinaca – pripadnika hrvatskog naroda koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama.

Od ukupno 1.803.000 kuna, Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* iz Subotice dodijeljeno je 20.000 kuna za rekonstrukciju krova kulturnog centra, Hrvatskom kulturno-prosvjetnom društvu *Jelačić* iz Petrovaradina 12.000 kuna za projekt »(CRO)z kuhinju Vojvodine«, Hrvatskom nacionalnom vijeću 40.000 kuna za osnaživanje kadrovskih resursa hrvatske zajednice u Vojvodini i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata 12.000 kuna za projekt pod nazivom »Digitalizacija tekstova Hrvata u Vojvodini na narodnim govorima«.

Iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske podsjećaju da se javni poziv provodi s ciljem promicanja veza i jačanja suradnje Hrvatske s Hrvatima izvan Hrvatske te očuvanja hrvatskog identiteta, odnosno promicanja hrvatskog jezika, kulture, tradicije i jačanja položaja hrvatskog naroda izvan Hrvatske te pomoći ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske koji se nalaze u teškim socijalnim i materijalnim prilikama.

Neprofitne organizacije izvan Hrvatske i u Hrvatskoj koje se brinu za zaštitu prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske kao i fizičke osobe čiji projekti obuhvaćaju brigu za očuvanje i jačanje identiteta Hrvata izvan Hrvatske bili su u mogućnosti prijaviti projekte i aktivnosti iz područja kulture, obrazovanja, znanosti, sporta i ostalih područja s ciljem zaštite prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske, kao i unaprjeđenja svih oblika suradnje između Hrvatske i Hrvata izvan Hrvatske.

Zadani ciljevi i načini njihovog ostvarenja predstavljaju temelj za dodjelu bespovratnih sredstava iz državnog proračuna Hrvatske, namijenjenih potpori posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Hrvatske.

Novi šef Misije OEES-a posjetio HNV

Veleposlanik **Andrea Orizio**, novi šef Misije OEES-a u Srbiji, u okviru upoznavanja sa stanjem manjinskih prava u Srbiji posjetio je, poslije vijeća sa sjedištem u središnjoj Srbiji, i vijeća koja imaju sjedište u Vojvodini. Tako je prošloga tjedna bio u posjetu Hrvatskom nacionalnom vijeću sa sjedištem u Subotici, gdje mu je domaćin bio predsjednik Vijeća **Slaven Bačić**.

»Veleposlanik Orizio je, inače, dobro upoznat sa stanjem manjinskih prava u Hrvatskoj, jer je tamo već službovao i govori hrvatski jezik, te po prirodi stvari i poznaje dobro suvremene hrvatsko-srpske odnose. Naglasio je da su europske institucije posebno zainteresirane za položaj Vojvodine kao izrazito multikulturalne regije, a predmet razgovora bili su rad Koordinacije nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, političko predstavljanje manjina, te obrazovanje na hrvatskom jeziku. Posebno ga je interesirala mogućnost da

hrvatska manjina bude most suradnje između dviju država, na što smo mi naravno rekli da želimo, trebamo i hoćemo biti most, ali da zbog postavljanja zapreka to nije uvijek lako. Prije svega zbog ovdašnje periodične snažne medijske antihrvatske histerije prema Hrvatskoj, koja se onda negativno odražava i na položaj pripadnika hrvatske manjine u Srbiji, prije svega na spremnost pripadnika manjine da ostvaruju manjinska prava«, izjavio je nakon sastanka Slaven Bačić.

D. B. P.

Aktiviran proračunski fond za nacionalne manjine

»**P**rorračunski fond za nacionalne manjine s proračunskog razdjela Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave aktiviran je poslije 15 godina«, izjavila je ministrica državne uprave i lokalne samouprave **Ana Brnabić**.

Ona je predsjedavala sjednici Savjeta za nacionalne manjine, održane 23. svibnja. »Osim redovnih sredstava koja vijeća nacionalnih manjina već dobivaju od Kancelarije za ljudska i manjinska prava, opredijeljena su i dodatna sredstva u iznosu od 1.800.000 dinara namijenjena financiranju projekata iz područja kulture, informiranja, obrazovanja i službene uporabe jezika i pisma nacionalnih manjina u Srbiji«, izjavila je Brnabić, a prenosi FoNet.

Sjednica je održana uz aktivno sudjelovanje svih prisutnih predstavnika nacionalnih manjina, a važno je naglasiti da je postignut dogovor o načinu izvještavanja o implementaciji Akcijskog plana, priopćeno je iz Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave.

»Zakazana je i obuka namijenjena vijećima nacionalnih manjina na temu projekata koje financira EU u organizaciji Kancelarije za Europske integracije«, izjavila je Brnabić.

Sastanku su prisustvovali predstavnici nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, predstavnici ministarstava vanjskih poslova, pravde, kulture i informiranja, prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja, Kancelarije za ljudska i manjinska prava i Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama.

S. J.

Koordinacija nacionalnih vijeća

Ministar Šarčević treba reagirati

Koordinacija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u Srbiji će na prijedlog Komisije za obrazovanje tog tijela zatražiti hitan sastanak s ministrom prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja **Mladenom Šarčevićem** zbog nastalih problema u obrazovanju.

»Sastanak će se zatražiti u cilju nadvladavanja problema nastalih uslijed brisanja većeg broja obrazovnih profila koji se u srednjim školama otvaraju na jezicima nacionalnih manjina, budući da sličan problem imaju i mađarska zajednica, kojoj je brisano sedam profila, kao i bošnjačka i slovačka zajednica. Za hrvatsku zajednicu ovo je pitanje od iznimne važnosti, jer je u odnosu na prvobitni prijedlog Plana upisa, na koji je Hrvatsko nacionalno vijeće dalo pozitivno mišljenje, sada, suglasnost na otvaranje odjela u Srednjoj medicinskoj školi u Subotici izostalo«, kaže predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić** nakon sastanka Komisije koji je održan 18. svibnja u prostorijama Nacionalnog vijeća romske nacionalne manjine u Beogradu.

Na sastanku Komisije jedna od tema je bila tiskanje Programa za nacionalne dodatke u udžbenicima za osnovne škole.

»Na posljednjoj sjednici Nacionalnog prosvjetnog savjeta izostalo je razmatranje programa za nacionalne dodatke za šest nacionalnih manjina, među kojima je i hrvatska, uz pravno protuzakonito obrazloženje predsjednika Aleksandra Lipkovskog, a kako su ovi Programi čekali da se uvrste na dnevni red NPS-a dulje od tri mjeseca, stekli su se uvjeti da ministar Šarčević, ko-

risteći diskrecijsko pravo ministra, da suglasnost na ove programe. Na sastanku je dogovoreno da se Programi za nacionalne dodatke hitno prosljede ministru na odobravanje, budući da tijelo nadležno za njihovo donošenje to odbija učiniti uz pravno neutemeljeno obrazloženje. Očekujem da Programi za nacionalne dodatke budu odobreni u najkraćem roku, čime će se steći uvjeti za tiskanje nacionalnih dodataka u udžbenicima za osnovne škole.«

Prema izmjenama nastavnih planova za peti razred osnovnih škola, kao jedini izborni predmet ostat će materinski jezik s elementima nacionalne kulture. Koordinacija će na osnovu usuglašenog prijedloga Komisije zatražiti hitan sastanak s ministrom Šarčevićem i u cilju pripreme anketiranja učenika i roditelja za nastavu iz tog izbornog predmeta.

»Tražimo da se nastava na svim jezicima nacionalnih manjina iz tog predmeta ponudi kao mogućnost u svim školama na području Srbije, što do sada nije bio slučaj. Za hrvatsku je zajednicu ovo pitanje jako važno, jer je mogućnost pohađanja nastave na hrvatskom jeziku dostupna tek manjem broju Hrvata. Podsjećamo da je prošle godine ovo anketiranje rađeno više puta uz brojne probleme. Vjerujemo da bi se slični problemi ove godine mogli izbjeći uz dogovor s ministrom i usuglašavanje Upute o formiranju odjeljenja i grupa, koja se od strane ministra dostavlja školama«, kaže Darko Sarić Lukendić.

Z. S.

Nove mrežne stranice HRT-a za Hrvate izvan Hrvatske

Glas Hrvatske

Nedavno su predstavljene nove mrežne stranice HRT-ova međunarodnoga radijskog programa *Glas Hrvatske* (HRT – *Glas Hrvatske*) s brojnim informativnim sadržajima namijenjenima Hrvatima izvan Republike Hrvatske, u kojima će biti sažeti i ulomci iz radijskih i televizijskih programa HRT-a.

Cilj je privući mlađe naraštaje Hrvata koji žive izvan Hrvatske, pa će se na novim mrežnim stranicama, uz kratke videodnevike, moći vidjeti i iscrpno obrađene teme o hrvatskim zajednicama u svijetu, ističe vršitelj dužnosti glavnoga urednika HRT – *Glasa Hrvatske* **Ivo Kujundžić**.

»Međunarodni multimedijски program *Glas Hrvatske* svakodnevno emitira i jedanaest radijskih informativnih emisija na engleskome, španjolskome i njemačkome jeziku, a vikendom i višejezične magazine informativnoga, dokumentarnoga i mo-

zaično-zabavnoga sadržaja. Središnja se tjedna radijska emisija Hrvatima izvan domovine emitira na Prvome programu Hrvatskog radija u večernjem terminu četvrtkom, a izdvojio bih i specijaliziranu emisiju o životu hrvatskoga iseljeničtva i njihovih potomaka *Ovdje Hrvatska, a tko je tamo*, zatim *Na valovima staroga kraja* koja prati život hrvatskih manjina u susjednim državama, *Hrvatsku slikovnicu* koja obrađuje posebnosti hrvatske kulture i znanosti, a zanimljiva je i emisija *Živjeti put nade* u čijemu je žarištu vjerski život Hrvata u svijetu. Sve te emisije i njihovi sadržaji ubuduće će imati još kvalitetnije i vidljivije mjesto na novim mrežnim stranicama *Glasa Hrvatske*«, pojašnjava Ivo Kujundžić.

HRT-ov međunarodni program *Glas Hrvatske* tijekom posljednjih godinu dana unio je mnogo novina u program namijenjen Hrvatima izvan Hrvatske, ali i sadržaje namijenjene strancima u Hrvatskoj. Sve su televizijske emisije HRT – *Glasa Hrvatske* vidljive i na multimedijskoj usluzi HRTi te na društvenim mrežama.

Zajamčeni mandati za manjine i na lokalnoj i regionalnoj razini u Hrvatskoj

U očekivanju drugog kruga – **svi zadovoljni**

Nacionalne manjine u Hrvatskoj imaju osigurano političko predstavljanje ne samo na državnoj razini već i na lokalnim i regionalnim razinama

Oko 3,7 milijuna birača u Hrvatskoj birali su u nedjelju, 21. svibnja, članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i regionalne samouprave, općinske načelnike, gradonačelnike i župane, kao i njihove zamjenike.

Hrvatska demokratska zajednica je, po svemu sudeći, a i prema izjavi predsjednika stranke i aktualnog premijera **Andreja Plenkovića**, uvjerljiv pobjednik prvog kruga lokalnih izbora po broju izabranih župana u prvom krugu, po broju osvojenih gradova i vijećnika u županijskim skupštinama i općinama, uz puno veći potencijal konačnog broja osvojenih gradova i županija nego što je to bilo 2013. godine. Ukupni postotak HDZ-a na razini Hrvatske je oko 31,6 posto. Uspjeh HDZ-a ipak kvari potpuni neuspjeh njihova kandidata **Drage Prgometa** u Zagrebu, jer u drugi krug idu **Milan Bandić** (30,85%) i **Anka Mrak Taritaš** iz HNS-a (24,49%). U Splitu u drugi krug idu **Željko Kerum**, HGS (30,38%) i **Andro Krstulović Opara** iz HDZ-a (26,08%), u Osijeku **Ivan Vrkić**, nezavisni (37,05%) i **Ivana Šojat** iz HDZ-a (17,17%), a u Rijeci **Vojko Obersnel**, SDP, (40,88%) i **Hrvoje Burić**, nezavisni (17,66%). Drugi krug lokalnih izbora održat će se 4. lipnja.

Manjinske kvote

Birali su se također i vijećnici te zamjenici općinskih načelnika, gradonačelnika i župana iz redova pripadnika nacionalnih manjina. Naime, Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima općina, gradova i županija, a ukoliko se na temelju općeg biračkog prava ne osigura zastupljenost predstavnika manjina, ono se osigurava manjinskim kvotama. Također je osigurana i zastupljenost u izvršnoj vlasti pa se u svim lokalnim i regionalnim jedinicama u kojima su pripadnici manjina zastupljeni u stanovništvu u određenom postotku, biraju zamjenici župana, gradonačelnika i načelnika općina iz redova manjina.

Pripadnici nacionalnih manjina u općinama i gradovima u kojima sudjeluju u stanovništvu od 5% do 15% imaju pravo na jednog vijećnika – manjinskog predstavnika u predstavničkom tijelu jedinice, a ukoliko sudjeluju u stanovništvu općina i gra-

dova s više od 15%, te u županijama s više od 5%, pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim tijelima. Prije svakih lokalnih izbora Ministarstvo uprave objavljuje na svojim internetskim stranicama podatke o broju članova predstavničkog tijela koji se biraju iz reda pripadnika pojedine nacionalne manjine. Kod utvrđivanja rezultata iz-

bora izbornu povjerenstvo utvrđuje je li osigurana odgovarajuća zastupljenost nacionalnih manjina na provedenim izborima, a ako ona nije postignuta broj članova skupštine povećava se do broja koji je potreban ili se raspisuju dopunski izbori.

U onim jedinicama samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo na razmjernu zastupljenost u predstavničkim tijelima, osigurava im se i zastupljenost u izvršnim tijelima, odnosno mjesta zamjenika općinskih načelnika, gradonačelnika i župana. Prije izbora stoga Vlada donosi odluku (na temelju službenih rezultata popisa) o tome u kojim županijama, gradovima i općinama se biraju zamjenici iz reda manjina, odnosno hrvatskog naroda ako se nalazi u manjinskom položaju. Tako su na ovim izborima birani zamjenici župana iz reda pripadnika srpske nacionalne manjine u deset županija, iz reda talijanske i češke manjine u po jednoj županiji, zamjenici gradonačelnika birani su u deset gradova za srpsku manjinu, u četiri grada za talijansku i u dva grada za češku manjinu. Isto tako, birani su zamjenici načelnika općina u velikom broju općina za srpsku manjinu, te češku, mađarsku, talijansku, bošnjačku, romsku, slovačku kao i u jednom broju općina gdje su Hrvati manjina se isto pravilo primjenjuje.

Rezultatima svi zadovoljni

Dvije najveće stranke koje okupljaju pripadnike srpske manjine u Hrvatskoj zadovoljne su rezultatima u prvom krugu lokalnih izbora u Hrvatskoj. Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS), kojoj je predsjednik **Vojislav Stanimirović** a dopredsjednik **Milorad Pupovac**, potvrdila je svoju poziciju glavnog političkog predstavnika srpske manjine u Hrvatskoj, a u Demokratskom savezu Srba (osnovanom prošle godine), čiji je predsjednik Jovica **Radmanović**, osobito su ponosni što su dobili mjesto zamjenika gradonačelnika Vukovara iz redova srpske manjine. Smatraju to svojom velikom simboličkom pobjedom u gradu.

Prema pisanju zagrebačkih *Novosti*, SDSS nakon lokalnih izbora ima 14 načelnika općina, 26 zamjenika općinskih načelnika, uključujući i kandidate koji su prošli iz »manjinske kvote«, šest zamjenika župana, pet zamjenika gradonačelnika i veliki broj vijećnika u općinskim i gradskim vijećima i županijskim skupštinama.

J. D.

62. kongres FUEN-a

Dijalog, a ne tolerancija

Šezdeset i drugi po redu kongres Federalne unije europskih nacionalnosti (FUEN) održan je od 17. do 21. svibnja u Rumunjskoj u transilvanijskom gradu Cluj Napoca (Kolosvár, Klausenburg). Kongresu su prisustvovali i predstavnici vojvođanskih Hrvata, predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** i politolog **Darko Baštovanić**.

Manjinski sigurnosni paket

Neformalni slogan ovogodišnjeg kongresa bio je *Dijalog umjesto tolerancije*, kojim se željelo doznati kako manjine u državama u kojima žive ne trebaju biti tolerirane već aktivni čimbenici u kompleksnim društvenim procesima. Kongres je završen usvajanjem manifesta u kojem članice FUEN-a pozdravljaju odluku Europske komisije da registrira manjinski sigurnosni paket (Minority SafePack Initiative) i naglašavaju kako uređivanje položaja europskih autohtonih manjina, nacionalnosti i etničkih zajednica, regionalnih i lingvističkih grupa, ne treba biti isključivo unutarnje pitanje država. Članice FUEN-a su uvjerene i naglašavaju kako standarde zaštite nacionalnih manjina treba više razvijati u okvirima same Europske unije. Sudionici ovogodišnjeg kongresa naglasili su i da se pitanje položaja etnokulturnih manjina prostire i izvan granica Europske unije, te će nastojati omogućiti prikupljanje potpisa za usvajanje navedene inicijative i elektroničkim putem u zemljama nečlanicama.

Navračić: Za bolji položaj Hrvata u Srbiji

Na kongresu je usvojena i posebna rezolucija koja se dotiče položaja mađarske nacionalne manjine u Rumunjskoj i Slovačkoj, a u kojoj se naglašava važnost uporabe materinskog jezika, kao važnog čimbenika u očuvanju etnokulturnih posebnosti jednog naroda. Glavni domaćin i suorganizator ovogodišnjeg kongresa bio je Demokratski savez Mađara u Rumunjskoj (RMDSZ), čiji su eksperti i radili na izradi deklaracije. Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov imao je niz sastanaka tijekom trajanja kongresa. On se sastao i razgovarao s dopredsjednikom Srpskog narodnog vijeća iz Hrvatske **Sašom Miloševićem** o nastavku dugogodišnje suradnje između dvaju zajednica i iznijeli su prijedloge kako bi se postojeća suradnja produbila i unaprijedila.

Žigmanov se prvog dana održavanja kongresa FUEN-a sastao i razgovarao s europskim povjerenikom za obrazovanje, kulturu, omladinu i sport **Tiborom Navračićem**, kojom prigodom ga je upoznao s trenutačnom situacijom i položajem pripadnika hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, aktualnim problemima koji pogađaju Hrvate u Srbiji, te zaprekama koje se pojavljuju prilikom ostvarivanja zagarantiranih prava. Povjerenik Navračić je izrazio zabrinutost zbog situacije u kojoj se nalazi hrvatska manjina u Srbiji, te naglasio da je bunjevačko pitanje svakako jedno od težih koje pogađa Hrvate u Srbiji. Također je rekao kako se Hrvatska kao matična domovina treba aktivnije uključiti u zaštitu svoje autohtone manjine u Srbiji, kao i da će se on kroz europske institucije založiti da se razina ostvarivanja prava Hrvata u Srbiji unaprijedi.

D. B.

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici

Usvojena Strategija razvoja kulture

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 58. po redu, održana je 19. svibnja u prostorijama Vijeća u Subotici. Na dnevnom redu, među ostalim, bili su prijedlozi odluke o usvajanju *Strategije razvoja kulture Hrvata u Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine*, davanje prijedloga tri predstavnika za Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan RH, te davanje prijedloga za imenovanje vršitelja dužnosti ravnatelja Zavoda za kulturu voJVodanskih Hrvata.

Zlatko Načev o Strategiji

Prema ustaljenoj praksi, najviše kritika na račun predloženih odluka i imenovanja imala je vijećnica s *Liste br. 2* – dr. Tomislav Stantić **Josipa Ivanković**. Nije bilo prvi puta niti da joj je predsjedavajući **Slaven Bačić** nakon dva upozorenja oduzeo riječ, a niti da je teatralno napustila sjednicu prije njezinoga kraja.

Zadaci za dalje

Vijećnici su usvojili prijedlog *Strategije razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021.*

Član Izvršnog odbora Vijeća zadužen za kulturu i predsjednik toga tijela **Zlatko Načev** rekao je kako *Strategija* sadrži glavne značajke trenutnog stanja kulture hrvatske zajednice i glavne smjernice njezinoga razvitka za razdoblje u naredne četiri godine.

»Na temelju pregleda stanja kulture Hrvata u Srbiji utvrdili smo koje su potrebe naše zajednice, ali sve one se ne mogu ispuniti ovom *Strategijom*«, rekao je Načev te dodao da bi, ukoliko

bi se ovim dokumentom htjeli svi problemi u kulturi riješiti za četiri godine, *Strategija* bila samo spisak lijepih želja. »Izdvojili smo samo one smjernice koje smatramo da bi se mogle u ovom razdoblju ostvariti, jer na provođenje ovoga dokumenta ne utječemo samo mi nego u velikoj mjeri i politika domicilne i matične države i druge institucije koje se bave ovom problematikom«, konstatirao je Načev.

Vijećnica Ivanković ocijenila je *Strategiju* kao »loš seminarski rad«, a imala je i nekoliko primjedbi. Rekla je da u *Strategiji* nedostaje SWOT analiza, popis autora, te da Hrvati u Srbiji nemaju tako mali broj manifestacija kako u dokumentu piše.

Primjedbe je imao i vijećnik **Vladimir Kranjčević** koji je rekao da u izradi *Strategije* nije sudjelovao odgovarajući tim, te da ne zna koliko će se toga »s ovakvim radom i ovakvim sredstvima« ostvariti, ali je i pohvalio dokument, jer sadrži zadatke na kojima treba raditi.

Bačić je rekao da su u *Strategiji* jasno navedeni i drugi oblici kulture, a ne samo tradicijska, što je bila također jedna od primjedbi oporbe. On je naglasio i da su u svemu tomu najvažniji nositelji *Strategije*, također navedeni u radu, jer će od njih ovisiti kako će se ostvarivati zadaci iz *Strategije*.

Načev je nakon sjednice rekao kako mu je žao što *Strategija* nije usvojena konsenzusom i što nitko od vijećnika oporbe nije dao niti jedan konstruktivan prijedlog.

»Javna rasprava je trajala više od mjesec dana i nitko od vijećnika iz 'oporbe' i intelektualne elite, koja je vrlo aktivna po društvenim mrežama, nije se uključio u izradu *Strategije*«, rekao je Načev i dodao da to oslikava njihov odnos prema kulturi Hrvata u Srbiji i koliko im je ona značajna.

HNV je usvojio prijedlog da predstavnici za Savjet Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske budu **Darko Sarić Lukendić**, **Snežana Periškić** i **Krunoslav Đaković**.

V. d. ravnatelj Zavoda

Vijeće je predložilo dosadašnjeg ravnatelja Zavoda za kulturu voJVodanskih Hrvata **Tomislava Žigmanova** za vršitelja dužnosti ravnatelja ove ustanove, čemu se burno usprotivila vijećnica Ivanković. Ona smatra da je trebao biti raspisan javni natječaj za ravnatelja i da je čekanje od nekoliko mjeseci da se imenuje novi Upravni odbor i predloži dosadašnji ravnatelj Žigmanov za v. d. ravnatelja kršenje zakona. Da se zakon krši negirao je vijećnik **Neven Orčić**, ali i predsjedavajući **Bačić**.

»Mi donosimo prijedlog odluke koju dostavljamo Pokrajinskoj vladi, a ona dalje odlučuje«, objasnio je Slaven Bačić.

Vijećnici su dali negativno mišljenje na prijedlog odluke o broju mjesta za upis učenika u prvi razred srednjih škola na teritoriju AP Vojvodine u školskoj 2017./18. godini. Predsjednica Izvršnog odbora za obrazovanje **Andela Horvat** rekla je kako je Vijeće već dalo mišljenje na plan upisa učenika u srednje škole te da traži dopunu odluke jer je došlo do izmjena.

»Ono što je nama od izuzetnog značaja je da je prethodnom odlukom bilo predviđeno otvaranje tri srednjoškolska odjela na hrvatskom jeziku: dosadašnja u Gimnaziji i Politehničkoj školi i novi, treći odjel, u Medicinskoj školi, a novom izmjenom odluke taj odjel u Medicinskoj školi je izostavljen«, objasnila je Horvat uz napomenu da treći srednjoškolski profil pokušavaju otvoriti petu godinu za redom.

Razrješenja i imenovanja

Usvojene su ostavke koje je sama vijećnica, diplomirana pravica iz Subotice, **Vesna Prčić** podnijela na funkcije u Hrvatskom nacionalnom vijeću i NIU *Hrvatska riječ*. Na njezino dosadašnje

mjesto dopredsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća za područje Subotice izabrana je diplomirana inženjerka građevine **Mira Tumbas** iz Tavankuta, a za novu članicu Upravnog odbora NIU *Hrvatska riječ* imenovana je diplomirana psihologinja iz Subotice **Jasna Vojnić**.

Josipa Ivanković je izrazila nezadovoljstvo imenovanjem Vojnić i zatražila obrazloženje.

»Koje su to njene kompetencije i čime zasluhuje to mjesto?« upitala je Ivanković na što je Bačić rekao da se ona pokazala za dvije godine, koliko je u Vijeću, kao vrlo agilna osoba te da je upoznata s cjelinom procesa u hrvatskoj zajednici.

Na sjednici je odlučeno i da će ovo tijelo podržati svoga člana **Mirka Paulića** iz Nikinaca i dati mu preporuku za uposlenje u *Železnicama Srbije* gdje se već godinama bezuspješno pokušava zaposliti, a postoji sumnja da je razlog tomu njegova javno očitovana hrvatska pripadnost. Također, imenovan je novi član Odbora za službenu uporabu jezika i pisma – odvjetnik iz Subotice **Ivan Tikvicki**.

Sjednici je prisustvovalo 23 od ukupno 29 vijećnika.

J. Dulić Bako

Sjednica pokrajinskog Odbora za kulturu i javno informiranje

Problemi svih medija – ZAJEDNIČKI

Na petoj po redu sjednici pokrajinskog odbora za kulturu i javno informiranje glavne točke dnevnog reda bile su prijedlog godišnjeg programa rada Odbora za kulturu i javno informiranje za 2017. godinu, prijedlog programa posjeta Fondacije *Novi Sad 2021 – Europska prijestolnica kulture* i aktualno stanje u radu javnih glasila nacionalnih manjina-nacionalnih zajednica na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Na sjednicu su pozvani predstavnici medija koji izvješćuju na jezicima nacionalnih zajednica i rukovoditelj stručnog tima za međunarodnu suradnju i EU fondove u spomenutoj Fondaciji **Vuk Radulović**.

Članovi Odbora poslušali su predstavnike medija, koji su pojedinačno izložili probleme s kojima se susreću u svakodnevnom radu. Svi mediji imaju tri zajednička osnovna problema, koje su iznijeli Odboru i o njima je kratko raspravljano. Riječ je o smanjenju sredstava od 10 posto, kojim je opterećen proračun ovih medija, potom nedostatku zaposlenih novinara i drugih radnika potrebnih za funkcioniranje posla zbog zabrane zapošljavanja, gdje se javlja problem starosne strukture radnog kadra, koji odlazi u mirovine, a redakcije ne mogu primiti nikoga novog na njihovo radno mjesto. Osim ovih, nabrojana je i nemogućnost projektnog financiranja, u vidu dodatnog financiranja rada ovih medija kao ni funkcioniranja na tržišnim osnovama, te problem radnog prostora.

Direktorica tjednika *Magyar Szó* **Rozália Ökrös** istaknula je

kako je ovim medijima neophodno povećanje financijskih sredstava, ali i svih drugih vidova podrške AP Vojvodine.

Ono na što se predstavnici manjinskih medija nisu osvrnuli na sjednici je opremanje svojih redakcija modernijom i suvremenijom opremom, a da su napreci i u ovoj sferi neophodni istaknuo je član Odbora **Áron Csonka**.

Nakon kraćih rasprava među članovima Odbora, ali i predstavicima medija u svezi s načinima financiranja rada ovih ustanova, na sjednici je zaključeno da su problemi ovih medija zajednički i identični, te da je financiranje ono što u najvećoj mjeri usporava razvoj medija na jezicima nacionalnih zajednica.

Iako su bili pozvani, sjednici Odbora za kulturu i javno informiranje nisu prisustvovali članovi Pokrajinske vlade. Stoga je Odbor odlučio da će sve prijedloge koje su predstavnici medija nabrojali obrazložiti nadležnima u Vladi Vojvodine.

Između ostalog, Odbor za kulturu i javno informiranje i Fondacija *Novi Sad 2021 – Europska prijestolnica kulture* dogovorili su suradnju u vidu zajedničkog promoviranja kulturnih djelatnosti Novog Sada. »Uspostavili smo suradnju s Odborom za kulturu u smislu zajedničkih putovanja u druge europske prijestolnice kulture radi izravnog povezivanja i umrežavanja između različitih kulturnih subjekata. Dakle, članovi Odbora i članovi, predstavnici tima *Novi Sad 2021*«, naveo je Radulović te pozvao nacionalno-manjinske udruge i institucije da se uključe u programe ove Fondacije.

D. Marković

Pravni i susjedski problemi Franjevačkog samostana u Subotici

Ima li autoriteta koji će sačuvati grad?

»Za grad ne bi bilo ugodno da nam se sruši toranj od crkve u centru«, rekao je gvardijan **Zdenko Gruber** prošloga tjedna na konferenciji za medije povodom obilježavanja 300. obljetnice Franjevačkog samostana u Subotici i time pridobio veliku pažnju medija i javnosti.

Gvardijan je istakao problem stabilnosti lijevoga tornja koji ugrožava obližnja septička jama, a na što nadležne institucije već devet godina nisu odgovarajuće reagirale, uspkos brojnim dopisima. Kao još jedan gorući problem Franjevačkog samostana gvardijan Gruber je naveo srušenu ogradu samostana na dužini od nekoliko metara prema hotelu *Gloria* i nepoštivanje dogovora vlasnika hotela oko njegove ponovne izgradnje.

»Očito netko ima interes blokirati rješavanje ovih problema, ali ovo je iznad svih nas. Trebalo bi tome ozbiljnije i odgovornije pristupiti, a pitanje je imamo li mi uopće identiteta i autoriteta napraviti ono što je očigledno da se treba napraviti«, rekao je gvardijan.

Počelo je

Iako godinama ništa u svezi problema s kojima se susreće Franjevački samostan nije rješavano, nakon nekoliko tisuća pregleda ovih gvardijanovih izjava na društvenim mrežama, stvari su se počele polako rješavati. Susjed, vlasnik hotela *Gloria* **Tomislav Karadžić** je nakon šest godina postao zainteresiran da izgradi davno obećani zid, a i gradske službe su se aktivirale oko rješavanja problema septičke jame.

Tim u svezi u ime Franjevačkog samostana gvardijan Zdenko Gruber, odvjetnik **Slaven Bačić** i građevinski inženjer **Kristijan**

Bartuš sastali su se ovoga tjedna s nadležnim institucijama Grada gdje im je obećano da će Grad riješiti problem septičke jame. »U Gradskoj kući su nam rekli da su već kontaktirali *Vodovod i kanalizaciju* te da će uskoro izraditi novi predračun za rješavanje septičke jame i svega vezanoga za taj problem i da će Grad snositi sve troškove. Sad su se dosta ubrzale stvari i čak nas je i gradonačelnik primio i obećao da će se problemi riješiti«, rekao je gvardijan. Naime, septička jama se nalazi na teritoriju Franjevačkog samostana ali pripada obližnjem lokalitetu koji je u vlasništvu grada. Iako je odavno istekao ugovor za njezino korištenje, grad do sada ništa nije učinio u vezi s njezinim uklanjanjem.

Na sastanku u Gradskoj kući obećano je i praćenje radova na izgradnji zida te da će potaknuti Zavod za zaštitu spomenika da što prije izda uvjete projekta. S obzirom na to da se Karadžić dva dana nakon pojavljivanja izjave gvardijana Grubera na internetu obratio javnosti te rekao da ne želi spor sa susjedima i da će ponovno podići zid, čim se izradi njegovo idejno rješenje, sada se radi na tome.

»Projekt za zid mora sačekati uvjete Zavoda za zaštitu spomenika, a on se sastaje u petak (danas) i onda će se dati uvjeti za izgradnju i projektant će moći praviti projekt«, rekao je gvardijan.

Gvardijan Gruber nam govori da ovo nije prvi put da je radi potreba hotela *Gloria* srušen dio samostanskog zida i da franjevci imaju problem s Karadžićem. Rekao je da je i ranije postojao problem otvorenosti samostanskog dvorišta, također strane s kojom se s njime graniče. »Okolo toga se vodio dugo spor i na inicijativu općine, izdan je novi zid«, rekao je Gruber i dodao da su ti ostaci zidova s arheološke strane nešto najvrjednije što

Godinama ništa u svezi problema s kojima se susreće Franjevački samostan nije rješavano * Sada je susjed, vlasnik hotela Gloria postao zainteresiran da izgradi davno obećani zid, a i gradske službe su se aktivirale oko rješavanja problema septičke jame

■ Gvardijan Zdenko Gruber i inženjer Kristijan Bartuš s novinarkom

postoji u gradu te da ih treba bolje zaštititi. *Spoj novoga i staroga zida možete vidjeti na naslovnici.*

Šuma dopisa

Problem uklanjanja septičke jame i postrojenja za odvod kanalizacijskih voda pro bono odvjetnik franjevaca **Slaven Bačić** pokušava već devet godina riješiti slanjem dopisa Odjelu za imovinsko-pravne poslove, JKP-u *Vodovod i kanalizacija*, JP-u *Ravnateljstvo za izgradnju Grada Subotice* i Zavodu za zaštitu spomenika.

Iako je Bačić u dopisima napomenuo da je pravno neprihvatljivo da septička jama i postrojenje budu na susjednoj parceli i da se sumnja da septička jama utječe na propadanje platoa i stepenica ispred same franjevačke crkve, a nakon napravljenog stručnog izvješća 2011. upozorio je i na utjecaj septičke jame na slijeganje tornja crkve, do konkretnih odgovora i rješenja se još uvijek nije došlo. Naprotiv, 2015. primili su obavijest iz Gradske uprave da je dokumentacija predmeta izgubljena.

Tako je *Vodovod* 2012. odgovorio na dopis da oni nisu nadležni za rješavanje nastalog problema i zaključili su da je ta investicija »skupa, neisplativa i tehnički teško izvodljiva«, da bi 2014. također kao odgovor na ponovni dopis Bačića predložili rješavanje problema odvoda sanitarne vode bivšeg lokala *MVM* nabavom uronjavajuće pumpe i da se nakon radova jama može zatrpati. Orijentacijsku cijenu radova procijenili su na 152.000 dinara.

Bačić je nekoliko puta urgirao i Odjelu za imovinsko-pravne odnose koji niti na jedan dopis nisu odgovorili od 2008. do 2011.

Problem podzemnih voda

Prošle godine Zavod za geotehniku uradio je geomehanički elaborat po narudžbi Subotičke biskupije u kojemu je navedeno

da deformacije koje su uočljive na lijevom tornju crkve najvjerojatnije potječu od naknadnih slijeganja prouzrokovanih oscilacijama razine podzemnih voda u obližnjoj napuštenoj septičkoj jami.

Da je vidljivo da septička jama utječe na slijeganje tornja franjevačke crkve konstatirano je još prije šest godina, kada je biro za projektiranje *Atlas K* uradio stručno izvješće o stanju objekta crkve gdje je navedeno da je potrebno odstraniti prisustvo vode u okolini temelja, jer oscilacija podzemnih voda može biti uzrok daljim slijeganjima. U prijedlogu sprječavanja daljnjeg slijeganja tornja objekta navedeno je između ostaloga i uklanjanje septičke jame udaljene oko pet metara od tornja, a koja je stalni izvor prisustva podzemne vode.

Osim problema pukotina u blizini septičke jame, na Franjevačkom samostanu se nalaze pukotine i s drugih strana. Kao najproblematičniju, građevinski inženjer Bartuš, ujedno i član Zaklade sv. Mihovila, navodi pukotinu na pročelju i podu vjeronaučne dvorane s jugoistočne strane objekta, jer je ona novijega porijekla.

»Prije pet-šest godina pod je u vjeronaučnoj dvorani renoviran, a na pločicama se već vide pukotine cijelom dužinom dvorane i nastavljaju se na pročelje. S obzirom na to da su pločice pukle, to znači da se neko pomicanje nedavno dogodilo«, rekao je Bartuš i objasnio da se objekti obično sliježu prvih deset-dvadeset godina, a ukoliko se zamijeti pomicanje i kasnije, to znači da se nešto događa.

U ovom slučaju Bartuš tvrdi da probleme uzrokuje atmosferska voda koja nije propisno odvedena u kanalizaciju te vlaži temelje i uzrokuje njihovo slijeganje. Dodaje da je zbog ovakvoga problema nastala pukotina i na katedrali-bazilici sv. Terezije Avilske.

J. Dulić Bako

Ileana Ursu-Nenadić, pjesnikinja i književna prevoditeljica

MATERINSKI JEZIK

korijen našeg saznanja

*Što mi znamo o svijetu i o nama u njemu?
Ono što nam materinski jezik nudi * Poezija pripada svima, a ne samo pripadnicima naciona na čijem je jeziku napisana *
Strašno je loše i po samu nacionalnu zajednicu da izgubi vrijednosni sud i sve napisano proglasi književnim stvaralaštvom*

S pjesnikinjom i književnom prevoditeljicom **Ileanom Ursu-Nenadić** razgovarali smo o važnosti materinskog jezika kojim smo saznawali i saznajemo o svijetu i o nama u tom svijetu, a sljedstveno tome, tema razgovora je bila i o važnosti manjinskih književnosti, o djelima koja nas dovode do raznih saznanja i koja će i buduće generacije dovoditi do saznanja o kulturi i životu pripadnika manjinske zajednice, te o pogubnosti diletantizma u oblasti kulture.

HR Je li jezik velika sila, moć?

Sjetimo se **Miljkovićevog** stiha »Ubi me prejaka reč.« Jest, jezik je moćan. U rukama zlonamjernih je sila, mač. U svijetu dobronamjernih je svjetlo koje obasjava i onog koji ga govori i onog koji ga sluša.

HR U kojoj nas mjeri formira naš materinski jezik? Je li život u drugoj jezičnoj sredini ustvari prednost, kao mogućnost življenja u dva jezična svijeta istodobno?

Materinski jezik je prostor u kom se osjećamo ušuškano, što bi rekao pjesnik **Nenadić** – kao u toplom krilu – i zato oblikovanje naše svijesti ovisi o onom što nam nudi materinski jezik. Što mi znamo o svijetu i o nama u njemu? Ono što nam materinski jezik nudi. To je izvor s kojeg skupljamo prva iskustva. Naravno da je prednost živjeti u drugoj jezičnoj sredini, jer se daje mogućnost

korištenja dva izvora. Ali istodobno jeste i opasnost da se ne izgubimo između ta dva izvora pa da ne koristimo nijedan u potpunosti ili da ne upoznamo ljepote nijednog. Da se ne zavaravamo – da znamo oba, a ustvari ne znamo nijedan. Međutim, ova opasnost se može izbjeći ako ravnomjerno uzimamo saznanja, a da pri tom ne zaboravimo prvi izvor – materinski jezik.

HR Na kojem jeziku sanjate?

Ta priča da čovjek sanja na materinskom jeziku jeste malo preuveličana. Ima i priča da uvijek brojimo na materinskom jeziku. Sve to jeste tako ukoliko je san vezan za saznanja i situacije koje smo spoznali preko materinskog jezika. Dogodi se da sanjam i govorim u snu jezik koji na javi ne znam. To je rezultat svijesti i korištenja raznih izvora. Ali je činjenica priča o velikom **Emilu Cioranu**, koji je govorio mnogo jezika, pisao kao jedan od najboljih stilista Francuske, međutim, u starosti i uslijed bolesti je sve jezike zaboravio i koristio je jedino materinski jezik, rumunjski. To je priča o materinskom jeziku koji je korijen našeg saznanja. On nam je jedino, i na početku i na kraju.

HR Koji smisao ima poezija danas?

Poezija je, kao i uvijek, svjetionik. U vrijeme bura ona vodi k sigurnoj luci. Poezija napisana na materinskom jeziku jeste neprobojni bedem opstajanja. Ali poezija pripada svima, a ne samo pripadnicima naciona na čijem je jeziku napisana. Ona se ne obraća samo onima koji pripadaju jednom jezičnom korpusu. I poezija nije iznošenje vlastitih osjećanja koja su bitna samo onome tko ih zapisuje i »njegovoj dragoj«, što je aluzija poznata u književnom svijetu. Čak je sve češće upotrebljavana i ona misao da će jednog

dana poeziju svi pisati. A pjesnik je »šiljak žrtvovan u masi«. Pjesnik je savjest i branitelj jezika, jer je jezik njegovo oruđe i štit. Da, poezija je važan segment života ali, na žalost, zbog napretka tehnologije, ali i zbog izgubljenog sistema vrjednovanja i agresivnog nastupa onih punih samopouzdanja koji su potpomognuti materijalnom stranom, sve je manje poezije.

Objavljuju li se ovdje i sada u oblastima manjinske književne produkcije i djela koja nemaju ozbiljniji književni značaj, osim možda u domeni pučkog stvaralaštva?

Već sam napomenula da će jednog dana poeziju svi pisati. I da je sistem vrjednovanja pomaknut. I da olako sve što ima formu stiha smatramo poezijom. I da je tehnologija ta koja nam omogućuje da sve napisano i dobije mogućnost javnog prezentiranja. Dobro je što se piše i govori na materinskom jeziku, ali je strašno loše i po samu nacionalnu zajednicu da izgubi vrijednosni sud i sve napisano proglasi književnim stvaralaštvom i, po meni strašno i pogubno, da se takvo stvaralaštvo proglasi poezijom. Sve se ovo događa, jer naše nacionalne zajednice, mislim ovdje na Vojvodinu, nemaju razvijenu književnu kritiku, ako je uopće imaju. Jer ne možemo smatrati književnom kritikom to što pisac piše o piscu. Književni kritičar mora biti obrazovan za tu profesiju. On nije stvaralac koji iznosi vlastito mišljenje, već jeste onaj koji iznošenjem validnog stava na temelju znanstvene analize promovira jedno djelo, ali i formira jednu književnost koja ne traje samo jedan dan.

Događa li se ili se događalo objavljivanje pojedinih djela u manjinskoj nakladi, samo zbog toga što netko nešto napiše na manjinskom jeziku?

Imajući u vidu da su brojačano, demografski, nacionalne zajednice u Vojvodini sve manje, onda predominira mišljenje kako je važno da se na tom jeziku piše, a ne što se piše. To je pogrešno. Bilo je toga i prije, razni su bili načini, ali rezultat je bio isti. U mnoštvu objavljenog bilo bi ponešto čega ćemo se za dulje sjećati. Uostalom, svi znate da se na ovim prostorima, neovisno o nacionalnoj pripadnosti, svi razumiju i smatraju da su kvalificirani govoriti o tri stvari: politici, sportu i kulturi. Ponajprije o kulturi, redovno o tradiciji i običajima i književnom stvaralaštvu. To jeste opasno. Jer zamislite da vam je kirurg netko tko misli da zna svoj posao, a nije kvalificiran? Da, pregaoci u kulturi su vrsta liječnika koji čuvaju nacionalni identitet. A ako su to amateri s dobrim namjerama, a bez znanja, bez obučenosti za taj posao, onda se lijek pretvara u otrov. Uostalom, svima je poznato da je put u pakao popločan dobrim namjerama. Da se bavimo kulturom uopće, da se bavimo književnošću i nakladništvom, nisu dovoljne dobre namjere i to što mislimo da umijemo. O tome trebaju razmisliti oni koji su namjerni da očuvaju vrijednosti, ali i da svoju nacionalnu zajednicu ne navode na pogrešan put. Jer sve te kvazi književne konstrukcije netko čita i stječe dojam da je to lako, kako to može svatko i onda imamo totalni gubitak vrijednosti. Imamo katedre za jezike. Ti mladi ljudi trebaju sutra djelati u okviru zajednice, a ako ih obrazujemo na ništavnim vrijednostima što oni mogu sutra? Jednostavno će tim putem nastaviti, a zajednica će se pretvoriti u zabran, gdje se sve populističko smatra vrhunskom vrijednošću.

Ima li u manjinskim književnostima mnogo šablona, mnogo općih mjesta?

Pisati na »manjinskom« materinskom jeziku ne znači samo pisati o svojoj zajednici, ili još gore: idealizirati ju. Teme pisaca nisu vezane samo za svoju zajednicu. Mi ne živimo izolirano. Ono što je tema pisca iz bilo kog kraja svijeta jeste i tema pisca iz Vojvo-

dine. Naravno, uz smještanje te teme u svoje okruženje ili u svoja iskustva i onda ih izraziti svojim jezikom. Da bi se pisalo o svojoj zajednici i o onome što jeste njena bit može se i na drugi način – postoje književni rodovi koji su otvoreni za to, da spomenemo samo monografije. Nisu jedino poezija i proza književni rodovi. I ne treba sve tu strpati. I još je gore sve što se tu strpa proglasiti vrijednim.

Ima li »blagonaklonosti« kada književnu kritiku pišu pripadnici nacionalnih manjina o književnim djelima koja su napisana na njihovim manjinskim materinskim jezicima?

Mi i nemamo književnu kritiku u pravom smislu. To je pisanje pisca o piscu. To su prikazi. I oni su blagonakloni i uviđavni i po sistemu »znamo se, pa će i on o meni isto«. Tako nastaju krugovi koji se vrte po principu »ja tebi – ti meni«, dodjeljuju se nagrade i hvalospjevi, a sve je to efemerija i ništa. Možda bi bilo korisno da se organizira skup onih koji su akteri književnog stvaralaštva na jezicima nacionalnih zajednica u Vojvodini i da se o tim problemima javno govori. Iz toga bi se možda mogao čuti i »glas razuma«. Ima tu još dosta pitanja koja treba iznositi. Primjerice, pitanje prevodenja, pa pitanje pripadnosti književnih zajednica. Pripadaju li književnostima jezika na kojem pišu ili književnosti teritorija na kojem pišu? Još je niz pitanja o kojima treba razgovarati. Naravno, jeste tu i pitanje financiranja i stvaralaca i nakladnika koje ja ipak ne smatram najbolnijim u nakladništvu nacionalnih manjina koliko god ono bilo uvijek u prvom planu. Zato je potrebno da se prema stvaralaštvu odnosimo s poštovanjem i da dobro razmislimo kako sve što je napisano i ne treba biti objavljeno.

Je li opasan diletantizam u svim oblastima manjinske kulture?

Možda je ovo pitanje i gordijev čvor naše manjinske kulture. Tu se vrtimo u krug. Imamo institucije, imamo asocijacije, kulturno-umjetnička društva... Ali... zapitajmo se koji je rezultat? Čast izuzećima, a tu prvenstveno mislim na novinsko-izdavačke kuće i zavode za kulturu manjinskih zajednica. Oni pokušavaju uraditi što najbolje mogu, ono što je bitno za zajednicu u oblasti kulture – tu ne mislim samo na književno stvaralaštvo već na sve što se odnosi na kulturu zajednice, a izražava se jezikom. Sve ostalo se svodi na okupljanja, ne treba me pogrešno shvatiti da sam protiv, na zabavu. Čak i kada mislimo i predstavljamo to kao očuvanje tradicije i običaja, vidim da zbog nestručnog upliva to jeste samo ono što mi mislimo da jesu tradicija i običaji. Pogledajmo naše festivale muzike i folklor na kojima se pojavljuju modernizirani plesovi i nošnje. A sve to »kao« jeste tradicija. Ne znam zašto, ali sam skoro sigurna da je tako, sve zajednice prave jednu grešku. Umjesto da se trude obrazovati mlade kadrove koji neće biti pod utjecajem »mi se poznamo, pa ćemo se međusobno hvaliti« i da takvi oblikuju nacionalni kulturni život, mi ostajemo u vrzinom kolu amaterizma i nestručnosti. A nije da nemamo takve koji bi se time stručno bavili. I ne moramo obvezno naš kulturni život svoditi na festival folklor. Ali tu ne mogu ništa promijeniti jedan čovjek i jedno mišljenje. O ovome treba razgovarati na višoj razini, tu treba zajednica, možda preko nacionalnih vijeća, trebaju se donijeti strategije u kuturnom životu. Jer kultura je ona koja definira jednu zajednicu i ona je izdavača od ostalih naroda s kojima živi. Zato je to najvažnije pitanje koje treba temeljito razmatrati, ništa ne prepustiti slučaju i ostaviti u rukama nestručnih i »dobronamjernih«, jer sat otkucava i možda će već sutra biti kasno da o tome uopće razgovaramo.

Zvonko Sarić

Foto: Oto Filip

Od sredine svibnja *Hrvatska panorama* na TV Subotica

Cro-info nastavlja s emitiranjem

Produkciju čine petominutna dnevna emisija *Cro-info vijesti*, koja se emitira svakim radnim danom od 15 i 30, 17 i 50, 22 i 30 i pola sata nakon ponoći, polusatna društveno-politička emisija *Motrišta*, s premijernim terminom utorkom od 20 i repriznim terminima srijedom od 10 i nedjeljom od 21 sat, te polusatna emisija posvećena kulturnoj baštini i običajima Hrvata u Vojvodini *Zlatna škatulja*, koja je premijerno na programu petkom od 20 sati, a reprize su nedjeljom od 17 i 30 te utorkom od 13 sati i 30 minuta. Emisije koje gledatelji nisu stigli pogledati na TV-u mogu to učiniti putem internetskog portala: www.croinfo.rs i na Facebook stranici: www.facebook.com/croinfo.rs/?fref=ts.

Ciljevi pokretanja *Hrvatske panorame*

Kada je riječ o ciljevima pokretanja televizijskog programa, treba se osvrnuti na motiv osnutka udruge. Prema riječima jednog od osnivača Udruge novinara *Cro-info*, osnovane početkom 2014. godine, i glavnog i odgovornog urednika programa, **Branimira Kuntića**, ona je počela s radom u cilju sveobuhvatne analize stanja, potreba kao i odgovora na izazove manjinskog informiranja u Srbiji.

»Set medijskih zakona predvidio je privatizaciju medija, izuzev javnih medijskih ustanova RTS-a, RTV-a i izdavača medija kojima su osnivači nacionalna vijeća nacionalnih manjina. Lokalni mediji, koji su financirani iz proračunskih sredstava, imali su programsku shemu i personalno ustrojstvo koje nikako nije moglo odgovoriti izazovima tržišne utakmice, odnosno komercijalnog poslovanja. Mnoge lokalne medije nitko nije kupio, a mediji koji su našli vlasnika morali su se personalno i programski prilagoditi potrebama tržišta. U toj konstelaciji bilo je i više nego očigledno da će manjinske redakcije elektroničkih medija predstavljati 'kolateralnu štetu' procesa privatizacije medija. Upravo radom udruge i detektiranjem opasnosti koju nosi privatizacija medija po manjinske redakcije, učinili smo ogroman napor kako bismo popunili vrlo izvjesnu medijsku prazninu, pokrenuvši televizijsku neovisnu produkciju pod nazivom *Hrvatska panorama*, koja će se, kako se kasnije ispostavilo, financirati po jednom novom modelu koji pruža set medijskih zakona, a to je projektno financiranje«, pojašnjava Kuntić.

Osim entuzijazma, potrebne i financije

»Za veoma kratko vrijeme uspjeli smo uspostaviti sustav koji kvalitetno funkcionira. To je sustav u kojem svatko zna svoju ulogu, ali po potrebi i 'pokriva' kolege iz produkcije. Upravo takva konstelacija omogućuje nam napredovanje i ispunjavanje

Neovisna televizijska produkcija udruge novinara Cro-info pod nazivom Hrvatska panorama, nakon kraće stanke, ponovno je na usluzi svojim gledateljima, i to od 15. svibnja, na kanalu TV Subotice

ciljeva zbog kojih smo osnovani, a to je u prvom planu unaprjeđenje scene elektroničkih medija u Hrvata te edukacija mladog novinarskog kadra«, ističe Kuntić. Trenutno za potrebe TV produkcije s udrugom surađuje oko 15 osoba – kako novinara i spikera, tako i osoba zaduženih za tehnički dio posla – snimanje, montiranje, konvertiranje medijskih sadržaja u cilju prikazivanja na internetskoj stranici. Ideja u cilju unaprjeđenja i razvoja produkcije uvijek ima, međutim za ostvarivanje istih, osim entuzijazma, potrebna su i određena financijska sredstva ukoliko se želi postići zavidna razina profesionalnosti i kvalitete, kako u personalnom tako i u audio-vizualnom kontekstu«, napominje Kuntić.

Kada je riječ o natjecajima, on kaže kako ohrabruje činjenica da Ministarstvo kulture i informiranja RS prepoznaje kao zasebni javni interes informiranje na manjinskim jezicima te postoji zasebni fond. Izražava i nadu da će istim putem krenuti i ostale razine vlasti. Informiranje zahtijeva kontinuitet u proizvodnji i emitiranju, ističe Kuntić, te bi od velikog značaja bilo kada bi se natjecaji raspisivali najkasnije do konca studenoga za narednu godinu.

Ističući značaj odnosa s gledateljima, Kuntić navodi kako se komunikacija s njima održava putem e-mail adrese (croinfo.rs@gmail.com) na koju mogu ostaviti sve komentare i sugestije, te putem anketa na internetskom portalu i društvenim mrežama o tome što se gledateljima sviđa, što nedostaje i što bi trebalo promijeniti.

»Generalno, reakcije gledatelja su izrazito pozitivne. Pripadnici hrvatske zajednice žele i vole emisije na materinjem jeziku, a i dalje televizijski program predstavlja najdominantniji izvor informacija. Gotovo 70 posto pripadnika hrvatske zajednice u rajonu koji pokriva signal emitira prati naše emisije povremeno, a 40 posto stalno. Potrebno je uložiti još napora kako bi se doprlo do većeg broja gledatelja, putem internetskog medija, međutim treba uzeti u obzir da je prosječna starost pripadnika hrvatske zajednice oko 55 godina, i da se relativno mali broj starijih osoba informira putem interneta«, kaže Branimir Kuntić.

Ivana Petrekanić Sič

Josip Stipić, direktor Centra za agrarne inicijative

Osnaživanje obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva

Josip Stipić je direktor i jedan od osnivača Centra za agrarne inicijative koji djeluje u Novom Sadu više od godinu dana. Centar se bavi strateškim pitanjima razvoja poljoprivrede, a inicijative su na razvoju obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava (OPG) i malih i srednjih poduzeća.

Zašto je jedna od najjačih intencija na kojoj Centar radi jačanje položaja obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i donošenje zakona o njima?

Smatramo da su obiteljska gospodarstva temelj razvoja strategije naše poljoprivrede, da imaju veliku ulogu i važnost na očuvanju demografske strukture zemlje i na osiguranju prehrambene neovisnosti. Nažalost, pored svih naših kapaciteta, postajemo prehrambeno zavisna zemlja. Ako jačamo OPG i kroz zakonske oblike ih definiramo, onda ćemo jačati i međugeneracijsku suradnju, a to je značajno jer ona doprinosi razvoju i socijalnoj stabilnosti zemlje. Pokušavamo OPG dovesti u poziciju proizvođačke organizacije i omogućiti im izravnu prodaju, te mnogo bolju poziciju u suradnji s velikim sistemima, da imaju dobru suradnju s financijskim institucijama u državi, da imaju bolju poziciju za pregovaranje s bankama i dobivanje odgovarajućih kredita. Problem je što mala poduzeća i OPG ne posjeduju dovoljne administrativne kapacitete da bi mogli stupiti u pozicionirano pregovaranje s institucijama sistema i uopće s financijerima. Veliki proizvođači bi im trebali pomoći da preko njih nađu tržište i plasiraju robu. Imamo danas preko 600.000 registriranih OPG-a računajući i registrirane pravne osobe i to su jako značajni pokazatelji. Ako uzmete u obzir da poljoprivreda i prehrambena industrija u stvaranju BDP-a u zemlji sudjeluje s oko 17 posto i ako se doda doprinos poljoprivrede ostalim sektorima privrede, onda poljoprivredna proizvodnja u BDP-a sudjeluje s 40 posto.

Koje inicijative ste provodili u području financiranja proizvodnje?

Zadovoljni smo kako su naše inicijative u području financiranja poljoprivredne proizvodnje našle mjesto u nekim inicijativama, rješenjima i prijedlozima koje daje Ministarstvo poljoprivrede.

Stavili smo akcent da poslovne komercijalne banke moraju za OPG i mala i srednja poduzeća iznaći nove modele financiranja vezano za financiranje trajnih obrtnih sredstava. Banke bi trebale

imati više sluha kad je riječ o poljoprivredi. Za razliku od komercijalnih kredita, ovo kreditiranje bi trebalo biti zasnovano na stimulativnom financiranju, pod daleko povoljnijim uvjetima, uz određene poticaje za poljoprivredu i koordinaciju s europskim fondovima. Poljoprivredne kredite bi trebalo davati najmanje od 36 do 48 mjeseci i oni ne bi trebali biti vezani hipotekom već za obrtna sredstva koja sudjeluju u proizvodnji. Time bi se osigurao jedan viši stupanj udruženog financiranja za poticaj OPG-a, malih i srednjih poduzeća. Moram reći da su neke banke već počele razmišljati da sredstva poljoprivrednicima daju na duži rok.

Centar je uputio stručnoj javnosti, poduzetnicima pa i Ministarstvu poljoprivrede prijedloge kako inkorporirati domaću proizvodnju i inofirme. Koji su prijedlozi i zašto je to bitno?

Da, mi pokušavamo sačuvati suverenitet domaće proizvodnje u poljoprivredi, jer smo umnogome zavisni od *inofirmi*, a istovremeno smo i za nova tehnološka dostignuća. Želimo unaprijediti menadžment malih poduzeća i OPG-a u smislu da se poveća obrt kapitala u njihovom poslovanju. To planiramo tako što inzistiramo na mjerama međupovezivanja, međusobnog udruživanja i unaprjeđenja zadružnog udruživanja. Na primjer, naša vrijednost proizvodnje po hektaru na godišnjoj razini je u granicama do 1.000 eura, između ostalog i zato što je obrt kapitala spor. U razvijenijim europskim zemljama vrijednost godišnje proizvodnje je između 14.000 (Austrija) pa do 175.000 eura (Nizozemska), jer imaju visoki obrt kapitala.

J. Dulić Bako

Nekad i sad

Neizvjesna sudbina SEOSKOG DOMA

Mjesto susretanja više generacija Đurđinčana i objekt nekada pun različitih društvenih i kulturnih dešavanja – Dom kulture – danas je u tišini; lokoti na ulaznim vratima, crjepovi i fasada oštećeni, tragovi zapuštenosti. Ali, mještani žele ovdje obnoviti različite sadržaje, međutim, kao i ostale mjesne zajednice nemaju svoga novca, a Dom je u procesima privatizacije najjače tvrtke u Đurđinu i svojevremeno partnera u razvoju sela, *Nove brazde*, dospio u stečajnu masu i do prodaje na dražbama.

Đurđinčani su se u nekoliko navrata obraćali Gradskoj upravi na ovu temu, nastojeći naći rješenje kako bi Dom kulture opet bio na raspolaganju stanovnicima sela. Tim povodom su se predstavnici Mjesne zajednice za nekoliko godina nekoliko puta obraćali Gradu, između ostalog upućujući molbu o otkupu objekta od strane Grada. Adekvatnog odgovora još nema, a sudbina Doma je neizvjesna. Obraćajući se Skupštini grada prošle godine, Đurđinčani su, među ostalim, naveli i sljedeće podatke od značaja za povijest sela i ovog objekta: »Dom kulture je jedan od najstarijih u Srbiji i predstavlja spomenik kulture ovog mjesta, a i šire. Ovaj Dom kulture je izgradila zemljoradnička zadruga uz pomoć mještana 1949. godine i predstavlja sentimentalnu vrijednost mještana. Svakodnevne aktivnosti mještana su bile vezane za ovaj dom, pošto je u sklopu njega radio kino, diskoteka, knjižnica, klub za mlade...«

Fotografija nekadašnjeg Doma potječe iz albuma đurđinske škole, snimljena je vjerojatno prvih godina po otvaranju.

U očekivanju Godota

Želim podsjetiti cijenjene čitatelje da su početkom travnja održani izbori za predsjednika Srbije, a uskoro, koncem svibnja (30. ili 31.), tako je najavljeno u medijima, bit će obavljena i primopredaja dužnosti za koju je vođena kratka, žestoka i neravnomjerna »borba«. Tu prvenstveno mislim na to da je, iako je funkcija predsjednika Republike više nego simbolična (osim što je glavni zapovjednik armije), »dobitnik utrke« bira-

Detalj kazališne predstave

ćima predočio odličan program dok ostali kandidati nisu imali »nikakav program«. Bar se tako pričalo u medijima. Znači, tog određenog datuma sadašnji premijer **Aleksandar Vučić** preuzet će funkciju predsjednika države, s tim da se od njega očekuje da imenuje novog premijera (ima više kandidata) kome po zakonu on predaje mandat da formira novu Vladu. Po najavi, to će se dogoditi vjerojatno oko 20. lipnja. Zato, nemojte se čuditi što sam se sjetio **Samuela Becketta** i njegove apsurdne drame *U očekivanju Godota*. Nastanak ove čuvene »komedije«, kako taj igrokaz nazivaju neki kritičari, je također pomalo apsurdan. Naime, irski pisac, pjesnik Beckett je komad napisao na francuskom jeziku, neposredno nakon II. svjetskog rata 1948-49. godine, a objavljen je tek 1952. u francuskom književnom časopisu, prvi put prikazan 1953., da bi ga kasnije (1954.) pisac sam preveo i na engleski jezik. *A propos*, kad smo već kod Francuza, pade mi nešto na um.

Efikasni Francuzi

Iskreno rečeno, nisam vjerovao da su Francuzi toliko efikasni! Istina, prije službenog dana izbora novog predsjednika »zabavljali su se i vukli vrijeme« izborom kandidata za predsjednika, i to javno preko nekoliko TV duela. Zatim, kada se razjasnilo tko

će biti prvi i drugi kandidat, pretendenti su se javno susretali još dva puta. Sve ovo je trajalo i trajalo. Nakon ovog prvi krug izbora, pa drugi i na koncu znamo da je **Emanuel Macron** novi predsjednik Francuske, kolijevke moderne građanske demokracije. Novi predsjednik je na »Dan pobjede«, 8. svibnja, položio vijenac na grobu neznatnog junaka kod Trijumfalne kapije. Sutradan je preuzeo dužnost, sljedećeg dana imenovao je predsjednika vlade i s jednim danom zakašnjenja i novu vladu. Valjda se trebao dogovoriti s premijerom i, usput, susresti se i s njemačkom kancelarkom **Angelom Merkel**, koja je glavni partner u EU nakon Brexita. Vidite, u našoj državi je sve drugačije. Nije bilo nikakvih TV duela, da se birači slučajni ne bi zbunili i imali neke nedoumice. Zato nisu baš ni bili raspoređeni birati; izlaznost je bio oko 54 posto, nasuprot Francuskoj gdje je taj postotak bio oko 80 posto u prvom i nešto manji u drugom krugu. Drugo, ja bar nisam čuo što će odlazeći premijer Francuske raditi nakon silaska s vlasti, a kod nas se odavno čuju svakojaka nagađanja. Najčistija stvar bi bila da bivši predsjednik, master i nestranačka ličnost **Tomislav Nikolić** ode u mirovinu, jer je napunio 65 godina. Kao dobro plaćeni umirovljenik može nastaviti pisanje knjiga (vjerovali ili ne, dosad ih je napisao deset) ili peći kvalitetnu rakiju. Ali čovjek očito nije još za mirovinu, te mu je trebalo naći odgovarajuće radno mjesto. Kako čujemo, vodit će savjet za suradnju s Rusima i Kinezima. Tko će surađivati s Francuzima, primjerice, to se još ne zna. Valjda buduću premijer ili sam buduću predsjednik.

Izbori u susjedstvu

Živjeti u Subotici, skoro uz granicu, ima i svoju prednost. Primjerice, čovjek može gledati i mađarski i hrvatski TV, uspoređivati događanja. Meni su posebice bili interesantni nedavno održani lokalni izbori za županijske/gradske skupštine Zagreba; za gradska/općinska vijeća; za župane/gradonačelnika Zagreba; za gradonačelnike/općinske načelnike. Kao što vidite, glasačima (oko 47%) je trebalo ispuniti listiće i listiće, pa to sve prebrojiti... I gle čuda: u utorak ujutro i na internetu mogu čitati privremene rezultate izbora! Neću da griješim dušu, prebrojavanje glasova tako višestruko složenih izbora kod nas bi trajalo sigurno više. Ono što mi se najviše sviđa jest izravni izbor gradonačelnika, pa sam u sebi zamislio koji bi od naših bivših (uključujući i sadašnjeg) gradonačelnika prošao u prvom krugu izbora, pa tko bi pobijedio? Srećom, naš izborni sustav je jednostavan i takav da pobjednik uglavnom nosi sve. Jedino treba skupiti dovoljan broj preletača (ne mislim ne golubove). Da, skoro zaboravih: Godot je obećao hranu, piće i topli dom onima koji ga čekaju. Ali uvečer dolazi glasnik i kaže: »Godot danas ne može doći, ali sutra će sigurno doći«. Pa tako se događa sljedeći dan... itd. Kako izgleda, prije ću saznati tko je gradonačelnik Zagreba nego premijer naše Vlade. Zato baš čekam Premijera. Valjda će doći.

Koliko pratite ovdašnje TV emisije na hrvatskom jeziku?

Nedostatak glazbenih sadržaja u TV emisijama

Dr. Josip Stantić,
Subotica

Pratim lokalne TV emisije na hrvatskom jeziku i to vijesti i emisije u produkciji Udruge novinara *Cro-info*, kao i vijesti i emisije *Izravno* i *Svjetionik* na RTV-u 2. Iz svake saznam ponešto o zbivanjima, kako u Hrvatskoj tako i u Srbiji. Neizostavno gledam *Zlatnu škatulju*, u kojoj su gostovali i moji vršnjaci koje poznajem, ali mi mnogi detalji o njima nisu bili dostupni i poznati. Neke osobe nisam poznavao, te saznam o njima mnogo toga. U lokalnim TV emisijama zastupljene su različite teme, ali kada je glazba u pitanju, mislim da bi trebalo sve značajnije festivale (osječki, đakovački i dr.) prenositi u izvanrednim emisijama ili makar naknadno emitirati cjelovitu snimku. Kada je u pitanju informiranje na hrvatskom jeziku u Srbiji, osim televizijskih, potrebno je spomenuti i radijske emisije odnosno činjenicu da je privatizacijom Radio Subotice ovdašnji živalj ostao bez raznovrsnih sadržaja na hrvatskom jeziku. S obzirom na to da je meni u središtu pažnje muziciranje, istaknuo bih kako smo ostali uskraćeni i za divne melodije koje smo svakog dana mogli slušati na ovoj postaji i smatram da bi bilo pohvalno kada bi TV Subotica to nadoknadila svojih gledateljima, putem programa na hrvatskom.

I. P. S.

Televizijski prostor za ovdašnje Hrvate nedovoljan

Martina Poljaković,
Subotica

Emisije na hrvatskom jeziku ne pratim redovito, jer sve više kao izvor informacija koristim internet, a sve manje radio i TV. Na televiziji s vremena na vrijeme pogledam petominutne *Cro-info* vijesti i polusatnu emisiju *Izravno*, dok emisiju posvećenu očuvanju običaja ovdašnjih Hrvata – Bunjevaca *Zlatna škatulja* gledam najčešće putem interneta. Glede sadržaja postojećih formi, smatram da je totalno nebitno što se nalazi u tih pet minuta, ako sve to nije dio jedne šire cjeline, kojoj je cilj očuvanje nacionalnog identiteta nas Hrvata. Država je formalno ispoštovala svoju obvezu, ali je taj prostor na televiziji nedovoljan.

Ipak, imamo tu sreću da deficit u emisijama na hrvatskom jeziku nadoknađujemo gledajući HRT1 i HRT2, koji su nam dostupni. Također smatram da su gašenjem Radio Subotice prije godinu i pol dana slušatelji ostali uskraćeni za svakodnevni trosatni program na hrvatskom jeziku, putem kojeg su dobivali mnogo više informacija. Ne treba zaboraviti da Hrvati u Subotici čine veliki dio populacije i da imaju manjinsko pravo da budu svakodnevno informirani na svom materinjem jeziku.

I. P. S.

Bogat program za sve generacije

Marija Sekereš,
Subotica

Od televizijskih emisija na hrvatskom jeziku redovito pratim *Cro-info* vijesti i emisiju *Motrišta*, dok ostale sadržaje veoma rijetko gledam. Sadržaj *Cro-info* vijesti uvijek je kratak i sažet, ali donosi informacije koje me zanimaju i pokrivaju dosta područja – politiku (na svim razinama), društvo, kulturu, Crkvu... Gosti koji dolaze u emisiju *Motrišta* i teme koje se obrađuju uvijek donose nešto novo i zanimljivo. Smatram da sav program koji pratim podjednako dobro obrađuje teme sa svih područja i da je odgovarajući za sve generacije. Možda bi bilo dobro osmisliti neku emisiju koja bi donosila kratke priče o mladim Hrvatima iz čitave Srbije, koja bi na način blizak mladima, opisala razne hobije, zanimanja, događanja koja prate živote hrvatske mladeži na našim prostorima. Takva emisija bi možda i više zainteresirala mlade i privukla ih gledanju sadržaja na hrvatskom jeziku, za koje mislim da do sada moja generacija nije pokazala veliko zanimanje. Kao veliki plus vidim to što *Cro-info* redakcija sve emisije objavljuje na Youtubeu. Preko tog medija sam i ja počela pratiti emisije *Cro-info* produkcije i čini mi se da je u ovo vrijeme interneta to veoma dobar korak.

I. P. S.

Predstavljamo sponzore nagradne igre: **Goran Banjanin vlasnik firme *Banjo shoes***

Cipele, cipele

oko 10 tisuća dinara, manje ih ima u ponudi, a puno manje i prolaze na tržištu. Osim *Labrador* proizvodnje, većina muških cipela se u prodavaonici *Banjo shoes* može kupiti po cijeni od 4 do 6 tisuća dinara.

»*Banjo shoes* je dugi niz godina imao vrhunske ženske kožne cipele poznatih brendova, međutim cijene su bile previsoke u odnosu na mogućnosti. Trenutno je zbog toga ponuda ženske obuće nešto manja, jer je firma u pregovorima s eminentnim domaćim dobavljačima. Ovim se nastoji ženskom dijelu populacije ponuditi kvalitetna kožna obuća, ali po istim cjenovnim kategorijama kao što je i muška. Nadamo se da će dogovor biti postignut te će se i asortiman ženske obuće proširiti«, kaže Banjanin.

Na policama i u izlozima radnje sada se nalazi puno ženske obuće od velura. To su meke, udobne i kvalitetne cipele koje pritom petom osiguravaju i stabilnost noge. Osim toga, kupcima je na raspolaganju i mali dio ženske obuće od umjetne kože.

Glancanje ili brzi sjaj?

»Hoće li koža biti brušena ili glatka ovisi o završnom načinu izrade, a sve se to održava na isti način. Kožne cipele, ali i jakne, torbe od nuboka, ili velura, od takozvane brušene kože, najbolje je namazati kremom, i potom izglancati četkom«, preporuča Goran Banjanin. »Najbolja krema za cipele je imalin, ali se mogu koristiti i kreme za ruke, može to biti humel krema ili obična krema za ruke, *nivea* ili *solea*. One hrane kožu i produžavaju joj vijek trajanja. Oni koji su bili u vojsci, sjećaju se sjajno izglancane obuće, što se postizalo jednostavnim trikom: nanijeti sloj kreme i četkom glancati do sjaja. Cipelama od ovih finih materijala, velura, nuboka, glatke prirodne kože ništa se neće dogoditi niti na kiši. Ukoliko se dogodi da cipele pokisnu, treba ih pustiti da se prirodno osuše, nanijeti kremu i iščetkati. Također, postoji i sapun za nubok koji može izvući čak i neke fleke na obući. Nasuprot tradicionalnim kremama, pokazalo se da svi impregnatori koji daju sjaj više štete kožnim cipelama nego što ih održavaju. Impregnator koji se stavlja zbog trenutnog sjaja zatvara pore, koža ne može disati i brže propada, te je i to još jedan danak brzini življenja. Nekada se obuća dijelila na elegantnu i sportsku, a danas sve više mušterija traži sve te karakteristike objedinjene u jednim cipelama. Ne zalazeći u modne trendove, sportsko elegantne cipele se nose, primjerice, na maturskoj zabavi, a za razliku od nekadašnjih svečanih cipela koje su se čuvala i oblačile za svečane prilike, ove pristaju i uz traperice u svakodnevnim varijantama«, zaključuje Banjanin.

Nela Skenderović

Prodavaonica cipela *Banjo shoes* koja se već gotovo 15 godina nalazi u Ulici Matka Vukovića, kod *Simpa*, uvijek je bila poznata po ponudi kvalitetne obuće. U Subotici posluje već 20 godina, u međuvremenu je imala prodavaonice i u drugim gradovima, a prije 20 godina je započela suživot s građanima Subotice u nekadašnjoj robnoj kući *Centar*. Nastojeći se prilagoditi mogućnostima građana, *Banjo shoes* je uz ponudu muške i ženske obuće asortiman odnedavno proširio muškim i ženskim kvalitetnim odjevnim predmetima. Odjeća se uvozi uglavnom iz Italije i Turske, a nabavlja se i od domaćih proizvođača, firmi *Escape* i *Exterra*. Cijene odjevnih predmeta se kreću od tisuću do nekoliko tisuća dinara, a široki spektar ženske garderobe od prirodnih materijala obuhvaća maturske haljine, hlače, sakoe, tunike, haljine, majice, casual varijante.

Takvi ste kakve su vam cipele

»Što se tiče muške obuće, *Banjo* dugo godina surađuje sa stalnim dobavljačima. To su nekoliko domaćih firmi, kao i one koje uvoze iz inozemstva. Jedna od domaćih kvalitetnih proizvođača je firma *Labrador*, također i *Enrico Panama Nuovo*. Roba koja se nabavlja iz uvoza je podrijetlom iz Brazila i Indije. Važno je napomenuti da je sva muška obuća u radnji kožna, a mušterije koje kupuju kod nas su navikle da im cipele traju barem nekoliko godina«, ističe **Goran Banjanin**.

Cijene ovih cipela su prilagođene džepu sugrađana, te se kvalitetne muške cipele mogu kupiti za oko 50 eura, to jest za 5.900 dinara. Takve cipele su izvana i iznutra kožne i za njih firma daje garanciju najmanje godinu dana. *Labrador* cipele su skuplje, staju

Godišnji koncert **HGU Festival bunjevački pisama**

Orkestar HGU – pojava sretno sklopljenih uvjeta

Dječji i veliki tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* priredili su redoviti godišnji, svibanjski koncert u srijedu, 17. svibnja, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Kao i prethodnih godina, koncert je bio prigoda predstaviti najuspješnije članove koji su osvojili brojna priznanja na domaćim i međunarodnim natjecanjima. Tako je dječji tamburaški orkestar sudjelovao u natjecateljskom programu XIV. Festivala vojvođanske tambure u Sonti i na 61. Festivalu muzičkih škola Srbije u Zrenjaninu, gdje je osvojio prve nagrade. Nadalje, solisti orkestra su nastupili na IV. Tambura instrumental festivalu – Međunarodnom natjecanju tamburaša, ove godine održanom u Subotici i na XIV. Festivalu vojvođanske tambure u Sonti. Nagrađeni solisti na ovim natjecanjima su **Matija Ivković Ivandekić, Iva Gabrić, Iva Molnar, Lucija Horvacki, Marko Kujundžić, Lucija Ivković Ivandekić, Marijana Vojnić Hajduk, Matija Mamužić, Magdalena Temunović i Marko Grmić**. Ovakvo lijepe nagrade rezultat su ne samo marljivog i ustrajnog rada svih nagrađenih, već i njihove velike ljubavi prema tamburaškoj glazbi, ali i strpljivosti i podrške njihovih nastavnika.

Raznovrstan program

U prvom dijelu programa nastupio je Dječji tamburaški orkestar Hrvatske glazbene udruge pod ravnanjem profesorice **Mire Temunović**, a publika je uživala u njihovoj izvedbi *Te Deum – Prélude Marc-Antoine Charpentiera*, Spleta bunjevačkih igara, glazbe iz filma *Moulin Rouge* **Georga Aurica**, *Fascination – Očaravanje Charlesa Chaplina*, sve u aranžmanima **Vojislava Temunovića**. Orkestar je također izveo i *Can-can*, »francuski ples« **Jacquesa Offenbacha** u aranžmanu **Marijane Crnković**. S obzirom na to da ove godine hrvatska zajednica obilježava pedesetu obljetnicu smrti muzikologa, skladatelja, folklorista, skupljača narodnog blaga, dr. **Josipa Andrića**, članovi Festivalskog orkestra Hrvatske glazbene udruge su iz njegovog bogatog opusa pripremili *Bunjevačku elegiju op 83/2* za tamburaški orkestar i I. stavak *Koncerta u a molu op. 259* za brač solo i veliki tamburaški orkestar. Zavidnom tehnikom i suverenim vladanjem instrumentom, solističku dionicu je izveo **Matija Temunović**. Dr. Josip Andrić u svom skladateljskom opusu ima oko

600 različitih skladbi za tambure, klavir i orkestar. Podsjetimo da je Andrić autor prve bunjevačke opere *Dužijanca*, koja je premijerno izvedena 1953. u subotičkom Narodnom kazalištu.

Sedamnaest godina tradicije

Festivalski tamburaški orkestar, koji je formiran prije 17 godina, u svom repertoaru, osim tradicionalne glazbe, njeguje klasičnu, ali i popularnu glazbu drugih žanrova. Tako se orkestar predstavio i s blokom tradicionalnih melodija. Bili su to *Rumunjski zimski marš Aleksandra Radua*, *Travanjsko kolo Antuna Nikolića – Tuće*, *Ciganski uranak* u aranžmanu Vojislava Temunovića. Na koncu ovog bloka je Matija Temunović kao solist na basprimu odsvirao *Pargar kolo* u aranžmanu **Stipana Jaramazovića**. Veliki tamburaški orkestar pod ravnanjem profesorice Mire Temunović se predstavio i sviranjem transkripcija klasične glazbe priređene za tamburaški orkestar kao i skladbi pisanih za

tamburaški orkestar. Orkestar je izveo *Pariške krovove Armanda Bernarda* u aranžmanu **Bože Potočnika**, ulomak iz *Križevačke svite Adalberta Markovića Aleja kestenova* i *Serenadu Franza Schuberta* u aranžmanu **Dubravka Isakova**. Kao solist na tamburaškom čelu predstavio se dugogodišnji član orkestra, ovogodišnji maturant **Uroš Manojlović**. Finoćom izvedbe, zrelošću razumijevanja glazbenih nijansi, Uroš je još jedan od pokazatelja napretka u muziciranju ovog orkestra. Osim njega, ovogodišnji maturanti su **Ivona Francišković** i **Hrvoje Benčik**. Koncert je završio skladbom *The hall of the Mountain King* iz svite *Peer Gynt Edvarda Griega* u aranžmanu **Tomislava Majačića**, a uz tamburaški orkestar su nastupili i gosti, učenici Muzičke škole iz Subotice na odsjeku za udaraljke, **Goran Biro** na timpanima, činele je svirao **Boško Purković**, a bubanj grand casa **Balázs Brezovszky**.

Nela Skenderović

AMAZONA, a kraj Monoštora

Ne zovu uzalud Specijalni rezervat prirode *Gornje Podunavlje* »Europskim Amazonom«. Baš prikladan naziv za skoro 20.000 hektara plavnog područja, kažu najočuvanijeg rit-sko-močvarnog područja na toku Dunava kroz Srbiju. Prostire se taj dio duž Dunava punih 70 kilometara, a velika plavna dolina zahvaća i teritorij Mađarske i Hrvatske. Poslije delte Dunava najvažnije je to plavno područje na cijelom toku ove međunarodne rijeke, duge, da podsjetimo, 2.860 kilometara. Zbog svoje biološke raznolikosti od 2001. godine cijelo je to područje zaštićeno, a njime upravljaju JP *Vojvodinašume*. E sada, ono što će vam s ponosom reći svatko u ovom poduzeću je da je zbog izuzetnog bogatstva vrsta Specijalni rezervat prirode *Gornje Podunavlje* proglašen značajnim područjem za ptice, odabranim područjem za dnevne leptire i još pride upisan je na listu međunarodno značajnih vlažnih područja.

Rado će vam izdeklamovati i poduži popis rijetkih vrsta koje su za svoje stanište odabrali baš Gornje Podunavlje, a na prvo mjesto svakako će staviti orla bjelorepana, crnu rodu, plovku njorku i ono po čemu su najprepoznatljiviji, posebice u lovačkom svijetu, najveću populaciju europskog jelena u Europi. To i takvo Gornje Podunavlje organizirano je posjetila grupa novinara, u kojoj se eto našla i moja malenkost. Cilj posjeta bila je promocija projekta obnove vlažnih staništa u Gornjem Podunavlju, a bolje promocije nema od novinskih tekstova, fotoreportaža, TV priloga. Zažmurit će malo i novinari i urednici (nadam se i moja urednica) na to što se u toj priči spominje i jedna velika svjetska kompanija, ali bez nje cijele ove priče oko obnove vlažnih staništa ne bi ni bilo, pa što je to u odnosu na ovo malo besplatne reklame.

A kako se u cijelu priču uklapa svjetski poznata kompanija (da baš ne bude previše besplatne reklame, njeno ime još neću spomenuti), Svjetski fond za prirodu – WWF i *Vojvodinašume* doznali smo i prije no što smo vidjeli rezultate projekta obnove vlažnih staništa.

Oživjele nekadašnje bare

A zapravo cijela priča se vrti oko vode, a svoj interes tu je vidjela svaka od spomenute tri strane. Svjetski fond za prirodu, prirodno, želi učiniti što više na očuvanju vodenih staništa. Upravljaču tih vodenih staništa, u ovom slučaju *Vojvodinašumama*, nema druge nego da tu ponuđenu pomoć i prihvate, jer tko bi normalan tako što odbio. A onim trećim – kompaniji *Coca cola* – prilika je to da pokažu da su osim profitabilne i, kako se to danas kaže, društveno odgovorna kompanija. Da ne bi ostalo nedorečeno, treba objasniti sada i kakve veze imaju vlažna staništa i *Coca cola*? A vjerovali ili ne,

U SRP Gornje Podunavlje obnovljene su bare Šarkanj i Semenjača kod Monoštora, što je oko 30 hektara novih vlažnih staništa * U tijeku je obnova Širokog rita kod Apatina, čija površina je 53 hektara

veza je – šećer! A *Coca cola* ga baš troši nemilice, čuli smo najveći su potrošač šećera na svijetu! Oni koji malo poznaje proizvodnju i tržište šećera sjetit će se sada da najveći dio svjetske proizvodnje šećera čini šećer iz šećerne trske, a za tu proizvodnju potrebno je itekako puno vode. I onda su u toj kompaniji mudro smislili da barem dio onoga što uzmu iz prirode toj istoj prirodi i vrate. Jedan od načina je obnova vlažnih staništa koja su nekada postojala u Gornjem Podunavlju, a koja su djelovanjem ljudske ruke isušena prije podosta godina.

»Voda je jedan od strateški važnih resursa za našu kompaniju i zato smo sebi postavili cilj – vraćanje prirodi sve vode koju koristimo i to do 2020. godine. Ali taj plan ostvarili smo još prošle godine i prirodi smo vratili 115 posto vode koju koristimo. Isto tako želimo da sigurnu i dostupnu vodu za piće ima i zajednica u kojoj poslujemo«, pojasnila je znatizeljnim novinarima menadžerica za projekte održivog poslovanja i projekte u zajednicama u centralnoj i istočnoj Europi u kompaniji *Coca cola* **Sofija Kilifi**.

A u ovom slučaju to znači da je od ledina zaraslih u drveće (i tko zna u još kakvo raslinje) napravljena bara koja sada vrvi od raznovrsnog biljnog i životinjskog svijeta. I nije ta bara napravljena tamo gdje je nekome to palo na pamet već baš tamo gdje je bila prije nego što su ljudi nasipima zaštitili svoja naselja i imovinu i tako poremetili stoljetni prirodni ciklus.

»Tijekom regulacije Dunava, oko 80 posto plavnih područja uz rijeku je zbog brana izgubljeno i zato ovo malo što je ostalo moramo sačuvati i obnoviti. Kada smo počeli raditi u Srbiji, Gornje Podunavlje prepoznali smo kao jedno od najznačajnijih područja. Ako pogledamo biljni svijet, mi ovdje imamo skoro trećinu vrsta koje naseljavaju Srbiju; ako pogledamo sisavce i ribe, to je onda 50 posto. Zato kažemo da su vlažna staništa biološki najproduktivnija područja«, kazala je **Duška Dimović** iz WWF Programa za Srbiju.

Eja močvarica i plovka crnka

A ono što je rečeno konkretno izgleda ovako: realizacija ovog projekta počela je prije tri godine. Do sada su obnovljene bare

Tjedan u Bačkoj

Ni Sombor više nije gdje je bio

Našao se ovih dana jedan Somborac kako nisu više Odžaci kraj Sombora, već baš obratno: Sombor je sada kraj Odžaka. Oni koji su ga slušali samo su se na tu šalu kiseloo nasmijali, jer izrečena je ona baš u danu kada je te iste Odžake posjetio, kako (valjda pravilno) kaže u medijskim izvješćima, premijer i izabrani predsjednik **Aleksandar Vučić**. Ne boli Somborce što je premijer i izabrani predsjednik u tim istim Odžacima rekao nekoliko epohalnih rečenica glede gospodarske situacije i povećanja mirovina i plaća u javnom sektoru. Ne boli ih ni to što je u tim istim Odžacima premijer i izabrani predsjednik rekao nekoliko epohalnih rečenica glede regionalne (ne)stabilnosti. Već ih boli što je u tim istim Odžacima premijer i izabrani predsjednik otvorio novi proizvodni pogon i nova radna mjesta. A tu su Somborci najtanji. Jer davno bijaše 2010. godina kada su uz istu takvu pompu, sve s tadašnjim predsjednikom (**Borisom Tadićem**, prim. a.) Somborci slavili otvaranje nove tvornice u svom gradu. Od tada jedino što mogu je da se kiseloo nasmiju na svaku novu tvornicu, koja spletom tko zna kakvih okolnosti nije otvorena u njihovom gradu. Već desetima ili stotinama kilometara dalje. Sasvim je svejedno, jer mu na isto dođe.

Slaba im je utjeha što se kompanija iz Bangladeša sprema za početak rada u Somboru, kažu bit će to već u lipnju, jer nekako im ne ulijeva povjerenje to što jedan veliki investitor, koji je sporazum o otvaranju pogona potpisao s Ministarstvom gospodarstva, ne gradi svoju tvornicu već uzima u najam hale nekadašnje tvornice specijalnih automobila, koja je u stečaju. Za utjehu, možda može biti to što je riječ tek o prvoj fazi i to što će se od jeseni tražiti lokacija na dodatnih 7.000 četvornih metara proizvodnog pogona i što ovaj investitor do 2019. godine treba u Somboru uposliti 1.100 radnika. Slaba je utjeha, jer dosadašnje iskustvo ih uči da kod nas sve ide (pre)sporo, da se od najavljenih novih radnih mjesta, pa do njihovog otvorenja, sve razvuče na nekoliko godina. Predugo za one kojima posao treba sada i odmah. Slaba im je utjeha i to što su u zakup izdane i proizvodne hale nekadašnje Tvornice obuće *Boreli* u kojoj treba raditi stotinjak radnika. Slaba utjeha, jer ih je u zakup uzelo poduzeće koje s obućarstvom nema ama baš nikakve veze. Slaba je Somborcima utjeha i to što će, izvjesno je, do kraja godine biti otvorena trgovina jednog poznatog svjetskog lanca. Slaba utjeha, jer da bi se trošilo, mora se prvo negdje i zaraditi.

Z. V.

Semenjača i Šarkanj kod Monoštora. Ukupno oko 30 hektara, a za to je trebalo dvije godine. Radi se trenutačno Široki rit kod Apatina. Kako do okončanja ove projektne ideje ima još više od tri godine, na ovom popisu bit će još vlažnih staništa. Kao pravi dobri domaćini poveli su nas, novinarsku svitu, da se i sama uvjeri kako danas izgledaju obnovljene bare. Malo automobilom, malo pješice, sve dok ispred radoznalih očiju ne pukne prava pravcata velika bara. Bili su na početku skeptični i u *Vojvodinašumama*, sve ne vjerujući da je moguće vodu vratiti tamo gdje su se već dobro ukorijenila velika stabla, stara više desetljeća, i žbunje koje se već davno otelo svakoj kontroli.

A na samim barama, što bi rekli »svoj na svome«, je dr. sc. **Slobodan Puzović**. Sjetit će ga se mnogi kao pokrajinskog tajnika za urbanizam i zaštitu okoliša, ali kada kažem »svoj na svome«, mislim na ono što mu je najuža struka, a to je ornitologija.

»Obnova vlažnih staništa u Specijalnom rezervatu prirode *Gornje Podunavlje* jako je važna ako želimo očuvati rijetke vrste i ugrožene ekosustave. Efekti obnove bara Semenjača i Šarkanj već su vidljivi, jer umjesto zaraslih prostora imamo otvorenu vodenu površinu s puno zanimljivih vodenih biljnih zajednica i taj projekt revitalizacije već je popravio ekološke uvjete na terenu«, pojašnjava Puzović, a krajičkom oka motri na baru iza njega da mu ne promakne let kakve rijetke ptice koja se poslije nekoliko desetljeća ponovno vratila na nekadašnja staništa.

Iskusnom ornitologu i dok razgovara s novinarima nije promaknula eja močvarica, kaže jedna od rijetkih ptičjih vrsta, koja se, eto, vratila u Gornje Podunavlje. Stigao je Puzović izbrojiti i četiri-pet pari plovke crнке koja je rijetkost i u cijeloj Europi. I nisu se samo vratile ptice. Kažu, u barama je pronađena vrsta alge koju u Srbiji znanstvenici nisu vidjeli posljednjih stotinjak godina.

I na koncu, možda je ovaj tekst naprikladnije završiti opaskom već spominjanog Puzovića koji je istaknuo da zaštita nije samo papirologija koja se poslije okončanog posla stavlja u ladicu, već aktivan rad na terenu. Iz dana u dan. U protivnom, za nekoliko desetljeća opet će se pisati projekti i plaćati obnova ovih istih bara.

Zlata Vasiljević

Što vozačima donose nova schengenska pravila?

NUŽNA, ali praktično neprimjenjiva

Zbog zaštite od terorizma, od 7. travnja na granicama Europske unije počela su se primjenjivati nova schengenska pravila kontrole putnika. Osim građana »trećih zemalja«, na granici su se detaljno provjeravali građani Europske unije. Dokumenti su se provjeravali u schengenskom sustavu informacija, Interpolovoj bazi podataka ukradenih i izgubljenih putnih dokumenata, te državnoj bazi podataka za ukradene, zloupotrijebljene, izgubljene i oštećene putne dokumente.

Nova schengenska pravila i detaljnije provjere svih putnika izazvali su velike gužve na većini graničnih prijelaza. Samo dva dana kasnije nakon njihovog uvođenja, zbog velikih gužvi, Hrvatska je na graničnim prijelazima sa Slovenijom i Mađarskom stavila izvan snage nova pravila. Usprkos primjeni svih raspoloživih ljudskih i tehničkih kapaciteta granične policije Hrvatske, nisu se uspjele ublažiti gužve. Aktivirane su ciljane kontrole državljana europskog gospodarskog prostora i Švicarske.

Bezbolnija opcija

Zastupnica u Europskom parlamentu **Tanja Fajon** prilikom rasprave o novim pravilima Schengena upozoravala je na proporcionalnost ovakvih mjera i zagovarala da se putne isprave dodatno provjeravaju samo na temelju procjene rizika:

»Mislim da izazivanje kaosa na granicama neće učiniti nikoga

sigurnijim, jer je novi način kontrole praktično neprimjenjiv. Nažalost, zastupnici iz zemalja članica, poput Njemačke i Francuske, nisu imali razumijevanja za naše prijedloge«, kazala je ona.

Prema riječima zastupnika Europske narodne partije **Franca Bogovića** bilo je neminovno da se nakon posljednjih terorističkih napada nešto poduzme. Postojale su dvije opcije: da se ponovno uspostave međunarodne granice unutar Schengena, što bi nanijelo ekonomsku štetu državama članicama, ili da pojačaju kontrolu na schengenskim granicama. Odluka za drugu opciju bila je neminovna kako bi unutarnje zajedničko tržište moglo nesmetano funkcionirati. Razumijevanje postoji za građane koji trpe zbog veće administrativne procedure prilikom prelaska granice, ali bi prema njegovim riječima ponovno uvođenje državnih granica bilo bolnije.

Stroža pravila

Do prije uvođenja novih pravila Schengena, bilo je dovoljno da službenici granične policije obave osnovnu kontrolu putnika, provjerom putnih dokumenata. Uvođenjem novih pravila službenici granične policije Hrvatske provodili su sistematsku provjeru svih putnika kroz Interpolovu i nacionalnu bazu podataka. Državljeni »trećih zemalja« za ulazak u Hrvatsku moraju imati urednu putnu ispravu koja im omogućuje prelazak grani-

Europska komisija predložila je postupnu integraciju Hrvatske u Schengenski informacijski sustav (SIS), čime se ta najmlađa članica EU za jedan korak približila punopravnom članstvu schengenskom prostoru slobode kretanja EU. Taj sustav služi razmjeni informacija važnih za upravljanje granicama i sigurnost u okviru schengenskog prostora. Europska komisija saopćila je 18. siječnja ove godine da predlaže Vijeću EU da se Hrvatska uključi u SIS, zajedničku bazu podataka u okviru koje članice schengenskog prostora razmjenjuju informacije.

Zemlje koje su uvele pogranične kontrole u zoni Schengena zbog migrantske krize, Njemačka, Austrija, Danska i Norveška trebaju te kontrole ukinuti do studenog

ce, a koja mora biti važeća barem tri mjeseca nakon planiranog datuma odlaska s područja države članice. Osim toga, putnici moraju opravdati svrhu i uvjete namjeravanog boravka, a potrebno je i da imaju dovoljno sredstava za izdržavanje, kako tijekom trajanja namjeravanog boravka, tako i za povratak u njihovu matičnu državu, ili tranzit do treće zemlje. U dostupnim bazama podataka za putnicima ne smije biti izdano upozorenje u svrhu zabrane ulaska i ne smiju predstavljati prijetnju za javni poredak, međunarodnu sigurnost, javno zdravlje ili međunarodne odnose neke od država članica EU. Novi propisi predviđaju i kontrolu prilikom izlaska iz Europske unije, a važe za sve članice schengenskog prostora, odnosno većinu članica EU.

Ukidanje kontrola do studenog

Zemlje koje su uvele pogranične kontrole u zoni Schengena zbog migrantske krize: Njemačka, Austrija, Danska i Norveška trebaju te kontrole ukinuti do studenog. To je početkom svibnja saopćila Europska komisija, samo nekoliko sati nakon što je Švedska saopćila da će ukinuti kontrole osobnih dokumenata na svojoj granici. Zemlje članice EU će umjesto toga pojačati policijske kontrole na cijelom teritoriju bloka, napose u blizini unutarnjih granica. Također, švedska vlada je precizirala da se ukidanje kontrola treba nadomjestiti jačanjem pograničnih kontrola, kojom će se obuhvatiti stalni nadzor kamerama i skeniranje vozila koja prelaze granicu. Iako je prema riječima komesara EU za migracije **Dimitrisa Avramopulosa** »jedno od najvećih dostignuća europskog projekta i da se sve mora učiniti da se Schengen zona zaštititi«, preporučeno je posljednje produženje u trajanju od 6 mjeseci.

Trpe nedužni

Kako Hrvatska još nije u schengenskoj zoni, stroga pravila posebno su osjetili hrvatski građani koji su prelazili slovensku, mađarsku ili pak talijansku granicu. Zbog višesatnih zastoja koje je njena primjena izazvala, aktivirane su ciljane kontrole putnika. Čekanja na graničnim prijelazima su sada ponovno normalizirana. Jesu li strože kontrole nužne, svoja mišljenja iznijeli su nam neki od vozača iz Šida koji svakodnevno prelaze državnu granicu:

»Ja izbjegavam gužve i uvijek biram vrijeme i datume kada ću ići na put. Najčešće putujem navečer kada nema gužvi. Ne vjerujem da se pojačanim kontrolama mogu smanjiti rizici od terorizma. Samo se na takav način širi nezadovoljstvo i nervoza kod ljudi, a špediterska poduzeća trpe veliki gubitak zbog toga«, kaže **Dražen Radmilović** iz Šida.

Sličnog mišljenja je i **Jovan Savković**, taksist iz Šida:

»Mislim da bi trebale postojati rigoroznije kontrole, ali bez nekog dužeg zadržavanja. Često putuju stariji ljudi i bolesni, kojima je veoma naporno dugo čekati. Smatram da svaki carinik treba da ocijeni koje vozilo treba duže zadržati radi kontrole.«

S. Darabašić

Tjedan u Srijemu

NE ponovilo se...

Svibanjske dane 2014. godine Srijemci nisu zaboravili. I oni koji su tih dana, za vrijeme nezapamćenih poplava izgubili svoju imovinu nerado se toga sjećaju. Obilne padaline koje su te godine pogodile područja u Srijemu potopile su kuće i dovele do očaja više stotina tisuća ljudi. U tijeku samo jednog dana padaline su prouzrokovale najveće poplave u posljednjih 130 godina. Jedno od takvih sela je i Jame-na, mjesto u šidskoj općini, gdje su stanovnici pretrpjeli najveće posljedice. Danas, tri godine poslije, zahvaljujući pomoći države, humanitarnim organizacijama Europske unije i humanitarcima iz zemlje, mještani Jamene, oni koji su ostali bez krova nad glavom, dobili su nove kuće. Obnovljeno je oko 30 kuća, izgrađeno je 20 novih, a obnovljeni su i škola, Dom kulture i mjesna zajednica. No, i pored toga, kod mještana je još uvijek prisutan strah. Kako kažu, svaka nova kiša budi nemire u njima i podsjeća na sve ono što su pretrpjeli prije tri godine. Podsjećanja radi, obrana od poplava u Srijemu u proljeće 2014. godine trajala je 55 dana, a najteže je bilo sredinom svibnja kada je Sava oborila sve tadašnje rekorde. Nivo Save kod Srijemske Mitrovice 1974. godine zaustavio se na 800 centimetara, dok je 2014. prešao tu brojku. U znak podsjećanja i obilježavanja godišnjice od poplava, u Srijemskoj Mitrovici je u organizaciji Povijesnog arhiva Srema održana izložba fotografija i predstavljena arhivska građa o obrani grada od poplavnih valova pod nazivom *Mitrovica na Savi velike opomene – veliki graditeljski pothvat*. Prema riječima ministra poljoprivrede i zaštite životnog okoliša **Branislava Nedimovića**, koji je prisustvovao otvaranju izložbe, pokrenuta je inicijativa da se jednom od gradonačelnika Srijemske Mitrovice, pokojnom **Đorđu Stojšiću**, inicijatoru izgradnje keja i obrambenog sistema od poplava u to vrijeme, plato kod Kape-tanije nazove po njemu. Jer, kako je rekao, upravo su ti obrambeni sistemi mnogo značili prilikom obrane grada na Savi za vrijeme poplava 2014. Posredstvom nekoliko prekograničnih projekata u Srijemu proteklih mjeseci intenzivno se radi na jačanju obrambenih kapaciteta, kako edukacijom tako i osiguravanjem sve neophodne prateće opreme kojom bi se djelovalo u izvanrednim situacijama. Koliko smo sigurni u slučaju eventualnih prirodnih katastrofa, teško je govoriti. Do sada su na 304 lokacije sanirani sistemi za obranu. Izgrađeno je 29 brana na cijelom teritoriju, a je li to dovoljno, kako bi se osjećali sigurno, upitno je. Sigurno je jedino da se svi ovdje u Srijemu nadaju kako se ono što se dogodilo u svibnju 2014. nikada neće ponoviti.

S. D.

Neiscrpna lica **VENECIJE**

Potreba da se nakratko prekine ustaljeni ritam života, da se poznati slikovni pejzaž ljudskih i građevinskih fizionomija zamijeni novima, nekoliko slobodnih dana, odlučilo je o posjetu Veneciji. Kao i većina turističkih tura, smješteni u *Lido di Jesolo* koji je od Venecije udaljen oko 50 kilometara, autobusom krećemo do naselja Punta Sabbioni odakle se vaporettom, vodenim autobusom ide do Venecije. Prvo odredište je dakako Trg svetog Marka. Iako se u Veneciji ima puno toga vidjeti, to je težište Venecije na kojem se i usputne turističke ture zadržavaju bar nekoliko sati. Stupanjem na taj trg, na kojem se nalaze najpoznatiji turistički brendovi Venecije, bazilika sv. Marka, Duždeva palača, biblioteka, prokurative, (hm, riječ se povezuje sa slikom i prenosi me na vrlo sličan trg u Splitu) preplavljuje vas ljepota koja se ne može obuhvatiti jednim pogledom. Piazza San Marco jedini je trg u Veneciji koji je zaslužio taj naziv, impresionira veličinom prostora, te se trenutno postiže doživljaj vrijednosti pripadanjem ljudskom rodu čiji su veliki duhovi osmislili i izgradili tako nešto. Ulaz u baziliku se ne naplaćuje, a veliki redovi onih koji čekaju na ulazak brzo se smanjuju. Zanimljivo je znati da se originalna četiri konja, Cavalli di San Marco, čuvaju unutar bazilike, a oni vani su »lažnjaci«, od kamena. Razlika je vidljiva i ogromna, kameni konji su nekako nepomični, dok se kod »pravih« prosto osjeća prašina ispod njihovih kopita. Ovi antički konji kao i mnoga umjetnička djela koja danas kra-

se baziliku su dovezeni kao ratni plijen iz Konstantinopolja u 13. stoljeću.

Grad na velebitskom hrastu

Podatak da je *La Serenissima* (Kraljica Jadrana) izgrađena na drvenim stupovima koji su zakopani u mulj, zaista opčinjava. Palače i građevine leže na pločama istarskog kamena vapnenca koji se nalazi povrh hrastovih stupova, donesenih s Velebita. U takvim uvjetima u vodi bez kisika drvo ne propada. Prije nego su postavljeni u muljevito dno, stupovi su godinu i pol dana natapani solju kako bi se pore zatvorile i drvo zaštitilo od propadanja. Ipak, i na njima se vidi protok vremena. Naspram malog zaljeva, s Piazza San Marco se na rtu vidi crkva Santa Maria della Salute (Gospa od zdravlja). O tome koliko su hrvatske šume ogoljene u to vrijeme govori podatak da je za izgradnju ove crkve bilo potrebno oko milijun hrastovih stupova dužine 4 metra! Crkva je sagrađena u 17. stoljeću kao simbol pobjede nad kugom. U Veneciji je na svakom koraku očita tisućljetna povezanost Europe i Bizanta kroz venecijansko-bizantski stil. Također, zanimljivi su primjeri venecijanskog baroknog stila inspiriranog klasičnim formama, a povijest i značajke i raznih drugih stilova se mogu proučavati na venecijanskim palačama.

Santa Maria della Salute

Ponte dell'Academie – prijelaz u drugi svijet

Idući od Piazza San Marco preko Rialto mosta, uz Grand kanal, dopijeva se u onaj južni krak Venecije na čijem se kraju nalazi crkva Santa Maria della Salute. Prešavši kanal, čovjek kao da je ušao u drugi svijet. Puno manje turista, više mediteransko ozračje, pitomije, bliskije, toplije. Logično, tamo se nalaze umjetničke galerije, među njima i Galerija Akademije, mnoštvo simpatičnih malih trgova i crkava. Čak i drveni most Ponte dell'Academia doprinosi posebnosti doživljaja. Ovaj dio Venecije zaista ne treba propustiti, već se prošetati na miru, bez žurbe. Ono što se pri usputnim posjetima Veneciji ne obilazi su otoci venecijanske lagune, Burano, Murano, Torcello. Otoci također prožeti morskim kanalima, sa živopisnim kućama i zanimljivim pričama o nastanku. Tako je najupečatljivija slika Burana ona sa šarenim kućama, dok je Murano mjesto najpoznatije po tvornicama muranskog stakla. Iako Talijani baš ne znaju engleski, sporazumijevanje nije bio problem jer smo tamo gotovo progovorili talijanski, te više zaista nije jasno zašto još uvijek nismo upisali tečaj talijanskog. Najpoznatije venecijansko piće je »spritzz«, a sastoji se od bijelog vina s malo aperitivnih pića, bittera, aperola ili selecta i mineralne vode. Ako vam na početku nije jasno kakvo to narančasto piće piju svi stranci, konobar će vam vrlo rado pojasniti o čemu je riječ. U *caffeu Florian* na trgu sv. Marka nismo popili kavu u nedostatku »vremena«, ali smo, umjesto novčića, tamo ubacili jedan pogled, za koji se nadamo da će nas još jednom dozvati u ovaj predivni grad.

Nela Skenderović

Most uzdaha

Otok Burano

Kanali Venecije

Slikari CroArta kod obitelj Matarić u Somboru

SOMBOR – U okviru redovitih planskih zadataka za 2017. godinu devet članova Hrvatske likovne udruge CroArt boravili su u subotu, 20. svibnja, na slikarskoj koloniji u Somboru u naselju Gradina na poziv obitelji **Stane i Pavla Matarića**. Slikare je na

obiteljskom salašu iz polovice 19. stoljeća dočekala kompletna obitelj – Stana i Pavle sa svoje troje djece i sedmero unučadi, od kojih najstariji ima sedam godina, a namlađi dva tjedna. Dok su slikari radili u sjeni stoljetne lipe i bagremova, mladi su uz pomoć roditelja organizirali svojevrsnu slikarsku radionicu. Rezultati rada mogli su se vidjeti u kasnim popodnevним satima kroz izložbu nastalih djela. Ovim CroArt nastavlja njegovati suradnju s obiteljima iz hrvatske zajednice i istodobno predstaviti svoje članove, njihov talent kroz nastala djela, od kojih se nekoliko uvijek ostavi domaćinu. Ovoga vikenda, 27. i 28. svibnja, CroArt je domaćin slikarima iz Vinkovaca.

Lira naiva 2017. u Gradištu u Hrvatskoj

GRADIŠTE – Petnaesti po redu susret hrvatskih pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2017.* bit će održan u subotu, 27. svibnja, u Gradištu kraj Županje u Hrvatskoj.

Bogat program cjelodnevnog susreta započinje oko 11 sati, a završava velikom pjesničkom večeri u 18 sati u amfiteatru općine.

Za susret se redovito, pa tako i ove godine, tiska knjiga izabranih stihova koju će sami pjesnici predstaviti tijekom pjesničke večeri.

Ove godine knjiga nosi naslov *RIJEČ I ZANEBO – Lira naiva 2017.* Susret organiziraju Hrvatska čitaonica i Katoličko društvo *Ivan Antunović* Subotica uz pomoć domaćeg pjesnika **Ivice Mijatovića** i općine Gradište.

Godišnji koncert

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora priređuje veliki godišnji koncert *Iđu kola priko šora*. Koncert će biti održan sutra, 27. svibnja, u Domu kulture od 19 sati.

Z. V.

Natječaj za kratku priču

Hrvatsko kulturno-umjetničko prosvjetno društvo *Stanislav Prepek* iz Novog Sada raspisuje Natječaj za kratku priču.

Natječaj je javni, a pravo sudjelovanja imaju svi građani Srbije, te iz inozemstva, koji pišu standardnim hrvatskim jezikom.

Tema priče je slobodna.

Autori mogu poslati do tri neobjavljene priče, a uz to trebaju navesti svoje puno ime i prezime, broj telefona i adresu, te priložiti svoju fotografiju i kratak životopis. Priče pod pseudonimom neće biti objavljene, kao ni ulomci iz većih proznih cjelina, ili već objavljeni radovi te radovi poslani na druge natječaje.

Priče se ne honoriraju, a rukopisi se ne vraćaju.

Priča može imati najviše 8.000 znakova (s prazninama), u programskom jeziku *Word*, u fontu *Times New Roman* i veličini fonta 12.

Priča se šalje poštom, na CD-u, uz prilaganje ispisa na papiru, na adresu:

HKUPD *Stanislav Prepek*,
Cara Dušana 4,
21000 Novi Sad,

ili na e-mail adresu: tomlekin@eunet.rs. Ova e-mail adresa je zaštićena od spambota. Potrebno je omogućiti *JavaScript* da je vidite, pri čemu u rubrici *subject* treba naznačiti ime i prezime autora.

Rok slanja priče je 1. kolovoza 2017. godine.

Peteročlano uredništvo odabrat će najbolje radove za Zbirku kratkih priča *Prepekova jesen 2017.*, koja će biti tiskana od strane Društva, te će tročlani žiri rangirati prve tri.

Na promociji Zbirke, predviđenoj za 10. listopada 2017. godine, uz prigodan program članova HKUPD *Stanislav Prepek*, prvoplasirane tri priče će pročitati autori.

Krešimir Tkalac, predsjednik HKUPD *Stanislav Prepek*

Film o opernoj divi
Zinki Kunc Milanov

Posljednja primadona

MAESTRALNI glazbeni talent

Film je nastao kao hommage Zinki Kunc Milanov u produkciji autora, povjesničara umjetnosti Stanislava Živkova i snimatelja Ivana Tomića koji su uradili ovaj film

Najnoviji dokumentarni film povjesničara umjetnosti **Stanislava Živkova** i snimatelja i montažera **Ivana Tomića** *Posljednja primadona* prikazan je 17. svibnja u Muzeju Jugoslovenske kinoteke u Beogradu, dva dana nakon premijere filma u Muzeju Mimara u Zagrebu. Film je nastao kao hommage **Zinki Kunc Milanov** u produkciji autora i snimatelja iz Pančeva koji su uradili ovaj film.

Dokumentarac koji je Živkov snimio uz značajnu tehničku potporu Ivana Tomića bavi se životom i usponom proslavljene operne dive, Zagrepčanke Zinke Kunc Milanov, te je 111. obljetnica njezina rođenja, koja se obilježava baš 17. svibnja, bila prigodom za prikazivanje ovog odličnog dokumentarca u Zagrebu i Beogradu, gradovima s kojima je ona bila veoma povezana tijekom svoje dugogodišnje uspješne solističke karijere.

Debitirala je u Ljubljani 1927., nastavila karijeru kao članica zagrebačke Opere i Njemačke opere u Pragu, da bi od 1937., pa sve do povlačenja sa scene bila stalnom članicom *Metropolitan* opere u New Yorku. Do 1966. godine, kada se povukla, Zinka Kunc Milanov je otpjevala 34 uloge u 1049 izvedbi opera **Wagnera, Verdija, Puccinija, Mozarta, Straussa**, te nastupila na više od 300 koncerata. Pjevala je na gotovo svim kontinentima, a sačuvane snimke njezinih umjetničkih nastupa i danas

imaju iznimnu glazbenu vrijednost, pa su stoga vrlo tražene u krugovima kolekcionara i zaljubljenika u njezin lik i djelo.

Autor ovog dvosatnoga dokumentarca, nabrajajući motive za snimanje filma, naglasio je poslije projekcije u Beogradu, da ga je maestralni glazbeni talent Zinke Kunc Milanov osvojio još u razdoblju odrastanja. Poslije radija, putem kojega je prvi puta došao u dodir s najvećim dramskim sopranom svih vremena, pojavile su se ploče, pa i televizijska emisija **Ivana Hetricha** pod nazivom *Srdačno vaši*, u kojoj je ona premijerno pred kamerama neke jugoslavenske televizije detaljno govorila o svojem životnom putu. U godinama nakon raspada bivše SFRJ Stanislav Živkov je doznao da je **Maja Plavšić** sačuvala kompletno notno i filmsko naslijeđe koje je kasnije predala na čuvanje *Filmskim novostima*. Nakon višegodišnjih istraživanja svjetskih časopisa i prateći trag vrijedne muzejske građe u brojnim arhivama, uz korištenje izjava koje je Zinka Kunc Milanov davala medijskim kućama, fotodokumentacije *Metropolitan* opere i intervju s opernim kritičarkama poput **Marije Barbieri, Jagode Martinčević** i s prvakinjom Opere HNK **Ivankom Boljkovac**, nastao je film *Posljednja primadona*.

Živkov i Tomić su veoma zadovoljni projekcijama u Zagrebu i u Beogradu. Reakcije gledatelja i stručne javnosti bile su pozitivne i pune hvala za ovaj njihov veliki pothvat. S obzirom na to da se došlo do saznanja o materijalu o Zinki Kunc Milanov, koji se tek nedavno pojavio, izvjestan je i nastavak ovoga projekta.

D. Mergel

Stanislav Živkov
i Ivan Tomić

Što predviđa *Strategija razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine?*

RAZVOJ stvaralaštva i očuvanje baštine

Glavni ciljevi kulturne strategije sadržani su, s jedne strane, u razvoju kulturnoga stvaralaštva, a s druge u očuvanju kulturne baštine

Hrvatsko nacionalno vijeće je na svojoj prošlotjednoj sjednici usvojilo *Strategiju razvoja kulture Hrvata u Republici Srbiji za razdoblje od 2017. do 2021. godine*. Ovo je prvi strateški dokument toga tipa u području kulture ovdašnje hrvatske zajednice. Autori Strategije su članovi Odbora za kulturu HNV-a, na čelu s predsjednikom toga tijela i članom Izvršnog odbora Vijeća zaduženim za kulturu **Zlatkom Načevom**.

Strategija polazi od glavnih značajki stanja kulture hrvatske zajednice u Srbiji i daje osnovne smjernice njezina razvoja za razdoblje do 2021. godine. Kao takva, kako se navodi, služiti će manjinskom samoupravnom tijelu Hrvata u Srbiji za kreiranje i realiziranje vlastitih politika u području kulture.

Glavni ciljevi

Glavni ciljevi kulturne strategije Hrvata u Srbiji sadržani su, s jedne strane, u razvoju kulturnoga stvaralaštva, a s druge u očuvanju kulturne baštine. »Pri tomu se kulturno stvaralaštvo razumijeva u svoj svojoj složenosti – ono računa na rad na očuvanju tradicijske kulture i aktivnosti u područjima kulturnoga amaterizma, preko umjetničkog stvaralaštva i inicijativa u znanosti, do uspješnoga memoriranja i prezentacije kulture Hrvata u Srbiji te zaštite materijalne i nematerijalne kulturne baštine«, stoji u dokumentu.

Struktura dokumenta

U uvodnom dijelu Strategije govori se općenito o Hrvatima u Srbiji, uz kratke ukaze na povijesno naslijeđe i značajke aktualnoga društvenog položaja. Nakon toga slijedi prikaz prostorno-

ga razmještaja Hrvata u Srbiji, uz kratki prikaz glavnih demografskih obilježja.

U posljednjem i najvažnijem odjeljku prikazane su postojeće prilike i stanje u pojedinim segmentima kulturnoga života, uz navođenje ključnih problema, te se određuju smjernice i navode prioriteti za aktivnosti te imenuju nositelji istih.

Kao nositelji kulturne strategije Hrvata u Srbiji naznačeni su: Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vođanskih Hrvata, hrvatske udruge kulture, druge hrvatske institucije (političke, medijske...), Katolička crkva, kulturne i znanstvene ustanove i institucije čiji su osnivači tijela državne uprave, pojedinci – umjetnici i znanstvenici.

Elementi Strategije dani su po područjima: Tradicijska kultura, Književnost i nakladništvo, Znanstveni život, Likovne umjetnosti, Glazbena umjetnost, Kazalište, Film, Arhiv hrvatske zajednice, Materijalna i nematerijalna kulturna baština, Suradnja subjekata različitih područja kulture te Međusektorska suradnja.

Tradicijska kultura i književnost

Glede tradicijske kulture naznačeni su sljedeći zadaci: održavanje/priredivanje seminara za voditelje različitih sekcija (ples, glazba, sviranje i pjevanje, izrada nošnji); planski pristup uključivanju djece i mladih radi omasovljenja; obuka ljudi koji će zapisivati sastavnice i elemente tradicijske kulture i uključivanje etnologa u stručnu obradbu.

U segmentu koji se odnosi na književnost i nakladništvo zadaci su sljedeći: uspostava vrijednosnog sustava u nakladništvu, odnosno kriterija pri vrednovanju tekstova; sustavno istraživanje povijesti književnosti Hrvata u Srbiji i objava u časopisima; afirmacija mladih u području književnosti (objava prve knjige); poticanje naklade za djecu u cilju uspostavljanja suradnje sa sustavom obrazovanja na hrvatskom jeziku; koordinacija između nakladnika; osnivanje knjižnice Hrvata u Srbiji sa svim publikacijama; osnivanje knjižnica i klubova čitatelja po mjestima/udrugama te razvoj praksi vezanih za književne nagrade.

Znanost i likovna umjetnost

Kada je u pitanju znanstveni život, Strategija navodi sljedeće zadatke: podupiranje znanstvenih istraživanja u područjima koja

tematiziraju život Hrvata u Srbiji; osnivanje katedre za kroatologiju; profesionalizaciju rada na znanstvenim projektima te stipendiranje studenata (doktorski studij) u humanističkim znanostima.

U području likovne umjetnosti zadaci će biti sljedeći: poticati nakladništvo iz područja likovne umjetnosti; podrška nekoj od institucija za istraživanje suvremene likovne umjetnosti i publiciranje radova na tu temu; podrška izložbenoj djelatnosti; povećanje

vidljivosti suvremenog stvaralaštva – prezentacije suvremenog likovnog stvaralaštva, obilježavanje obljetnica likovnih umjetnika i stvaralaštva, organiziranje manifestacija (skupovi, izložbe, promocije...); organiziranje sustava stipendija te sustava otkupa radova.

Glazba, kazalište i film

U području glazbene umjetnosti strateški dokument predviđa sljedeće zadatke: unaprjeđenje koncertnog života – uspostavljanje glazbenih manifestacija; poboljšanje uvjeta stvaralaštva – podrška orkestrima, zborovima, individualnim glazbenicima; obrazovanje – podizanje razine glazbene kulture, stimulacija za bavljenje glazbom te izgradnja vrijednosnog sustava.

U odjeljku koji se odnosi na kazalište navode se ovi zadaci:

poboljšati uvjete za rad dramskih odjela u udrugama (opremanje, edukacije...); popularizacija kazališne umjetnosti među djecom i mladima (organiziranje kazališnih radionica, kampova...); podrška postojećim i uspostavljanje kazališnih manifestacija na razini zajednice; suradnja s profesionalnim ansamblima u Hrvatskoj i Srbiji.

Kada je riječ o filmskom stvaralaštvu, kao zadaci navode se: poboljšati produkcijske uvjete i prikazivačku djelatnost; podržati filmske djelatnike; u suradnji sa školama podići razinu filmske kulture (filmski kampovi i radionice), te potaknuti snimanje dokumentarnih filmskih zapisa.

Arhiv hrvatske zajednice

Strategijom se predviđa i osnutak Arhiva hrvatske zajednice. Tu su naznačeni sljedeći zadaci: osnovati vlastiti hrvatski arhiv Srbije i vezati ga uz profesionalnu ustanovu (ZKVH); potaknuti sve hrvatske udruge na arhiviranje vlastite arhivske građe; potaknuti pojedince na ustupanje građe; osnivanje knjižnice Hrvata u Srbiji sa svim publikacijama; osnivanje knjižnica i klubova čitatelja po mjestima/udrugama te digitalizacija arhivske i knjižnične građe.

Materijalna i nematerijalna baština

U segmentu koji referira na materijalnu kulturnu baštinu navode se sljedeći zadaci: podizanje svijesti o vrijednosti kulturne baštine; organizacija ustanova koje skrbe o njoj; inventarizacija baštine; održavanje i čuvanje u skladu sa stručnim normama; dostupnost, objedinjenost informacija o baštini; podržati dislocirane zbirke i izlaganje *in situ* nasuprot reprezentativnih institucija; digitalizacija; zaštita urbanih cjelina, sela i krajolika uz podršku zajednice, baštinskih institucija

promocija i edukacija o vrijednosti ambijenta i baštinenog kulturnog naslijeđa; održanje starih zanata i obrta te prezentacija kulturne baštine.

Zadaci su definirani i za područje nematerijalne kulturne baštine, a to su: istražiti, dokumentirati (registar nematerijalne baštine koji će sistematizirati postojeću građu, te biti svojevrsni informacijski sustav), prezentirati i valorizirati ovaj dio baštine; stvoriti svojevrsni centar za nematerijalnu kulturu; razviti institucionalnu potporu svim djelatnostima vezanim za nematerijalnu kulturnu baštinu (kao i udrugama koje ih provode); stručna pomoć zajednicama i grupama koje prednjače u ovom kulturnom segmentu; pedagoška djelatnost (radionice, kampovi); skupovi, simpoziji, nakladništvo te suradnja sa srodnim granama u drugim zajednicama i inozemstvu.

U dijelu vezanom za baštinu naznačuje se i suradnja s muzejima, koja treba biti dvosmjerna, uz poticanje osnivanja hrvatskih povijesnih postava gdje god je to moguće.

Okviri suradnje

Strategija definira i zadatke glede suradnje subjekata različitih područja kulture, a to su: sistematizacija i kategorizacija kulturnih manifestacija po značaju i masovnosti; ukрупnjavanje scene; formiranje asocijacije hrvatskih kulturnih udruga te imenovanje i pokretanje manifestacija na republičkoj razini.

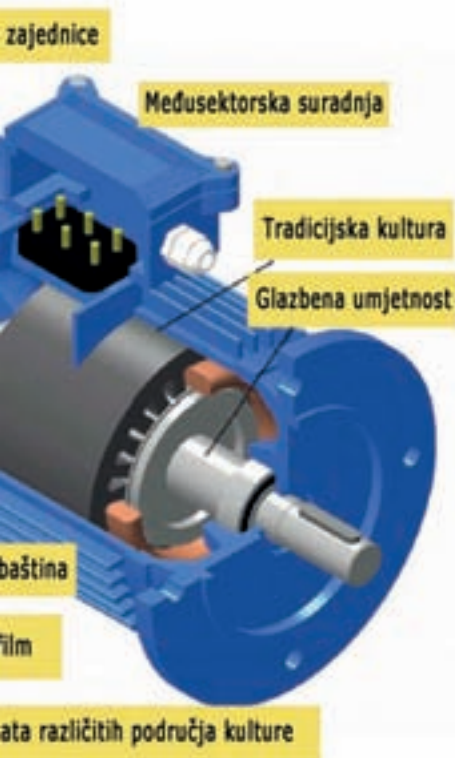
Međusektorska suradnja predviđa snažniju suradnju obrazovnog i kulturnog sektora, suradnju turističkog i kulturnog sektora te suradnju subjekata u kulturi i medija.

Pretpostavke za ostvarivanje

U završnom dijelu se navodi kako je *Strategija razvoja kulture Hrvata u Srbiji*, kao radni dokument koji se treba vremenom primjenjivati, podložna mijenjanju i nadopunjavanjima tijekom vremena.

Razvoj kulturnog stvaralaštva i očuvanje kulturne baštine, kao glavnih ciljeva Strategije, kako se zaključuje, moći će se učinkovitije ostvarivati ukoliko se: institucionalni i pravni okvir bolje organizacijski ustroji, cijela kulturna scena snažnije kadrovski ekipira i profesionalizira, kreiraju i provedu konkretne aktivnosti u pojedinim područjima, osigura više stalnih financijskih sredstava za namjene u kulturi, poradi na valorizaciji mjesta kulture unutar hrvatske zajednice, razvije svijest o vrijednosti kulturnoga stvaralaštva i kulturne baštine, poveća vidljivost kulturnoga sektora u područjima javnosti te ako se subjekti u kulturi u svom nazivu, radu i javnom djelovanju koriste hrvatskim jezikom.

D. B. P.

Manifestacija *Noć muzeja* u Srijemskoj Mitrovici

NOĆ MUZEJA uz izložbe, vino i skladbu

U okviru obilježavanja *Noći muzeja* i arheološki lokalitet *Carska palača* u Srijemskoj Mitrovici otvorio je svoja vrata za posjetitelje. U subotu, 20. svibnja, Zavod za zaštitu spomenika kulture Srijemska Mitrovica i Udruga vinara *Probus* organizirali su druženje sa **Srđanom Dinčićem**, glumcem **Stefanom Tajblom** i polaznicima Edukativnog centra *Kardaš Art*.

»Na nekoliko lokaliteta u Srijemskoj Mitrovici organizirali smo više događaja u sklopu obilježavanja manifestacija *Noć muzeja*. Ovaj arheološki lokalitet smatramo simbolom naslijeđa starog Sirmija. Važno nam je da se *Noć muzeja* održava ovdje, jer time povezujemo i ono tradicionalno i ovo novije, suvremeno. *Carska palača* otvorena je 2009. godine i od iznimno velikog značaja je za naš grad. Ona predstavlja najvažniji lokalitet u Srijemskoj Mitrovici. Mi, nažalost, nismo još uvijek dovoljno eksploatirali carski Sirmij, a *Carska palača* je jedan od stožera okupljanja svih onih arheoloških lokaliteta koji se nalaze na teritoriju našeg grada. Očekujem da u nekoliko narednih godina počne eksploatacija carskog Sirmija i da ga predstavimo i Srbiji i Europi i svijetu u punom sjaju. Prije svega zbog starih generacija koje su to ostavili nama u naslijeđe, ali i zbog svih onih koji ovdje dolaze kako bi saznali tko su, odakle potiču i što zapravo Srijemska Mitrovica predstavlja na mapi Srbije, Europe i svijeta, s obzirom na to da predstavlja jednu od četiri prijestolnice Rimskog carstva«, istaknuo je načelnik Gradske uprave za kulturu, sport i omladinu **Ilija Nedić**.

Kako ističu organizatori, lokalitet kao što je *Caska palača* dio je kulturne baštine, kojega i u okviru obilježavanja ove kulturne manifestacije treba promovirati i izvan granica Srbije. Nakon programa u *Carskoj palači Sirmija*, manifestacija je nastavljena u Arhivskom vinskome podrumu uz vino, tamburašku muziku i uz izložbu slika **Živke Suvčić** i **Olivere Krstić**.

»Sve ono što je dobro za naš grad, dobro je i za našu udrugu. Rekao bih da manifestacija *Noć muzeja*, kao da je i organizirana za Sirmij. Jer kada govorimo o Sirmiju, možemo govoriti i rimskom, srijemskom i carskom Sirmiju i ovo je prava prigoda da posjetiteljima otvorimo vrata kako bi se upoznali s kulturom i poviješću svoga grada«, ističe predsjednik udruge *Marco Aurelius Probus* **Ivan Tatić**.

Iste večeri publika je mogla posjetiti još nekoliko mjesta gdje su se održavali sadržajni kulturni programi. U Povijesnom arhivu Srijema otvorena je izložba dokumenata i fotografija iz fondova Vojnog suda za Srijemsku oblast i Okružnog suda u Srijemskoj Mitrovici, a u amfiteatru gradskog parka tijekom vikenda održan je XII. *Jazz & blues Spring fest*.

S. Darabašić

Noć muzeja Tavankut

Galerija Prve kolonije naive u tehnici slame se devetu godinu zaredom, u suradnji s HKPD-om *Matija Gubec* uključuje u manifestaciju *Noć muzeja*. Ovogodišnji program u *Noći muzeja* u Tavankutu bio je posvećen sjećanju na **Anicu Balažević**, slamarku i nekadašnju predsjednicu HKPD-a *Matija Gubec*, a u povodu 25 godina njezine smrti. Retrospektivnu izložbu Anice Balažević, pod nazivom *Poetika žitnih vlati*, otvorio je **Branko Horvat**, nekadašnji predsjednik društva *Matija Gubec* koji je imao čast surađivati s teta Anicom.

»Bila su to vremena velikog naboja entuzijazma, volje, želje, hrabrosti i povrh svega velikog htijenja dati doprinos, dati sebe, za očuvanje, razvoj i prosvjećivanje svoga bunjevačkog roda, mladih naraštaja, u često ne baš lakim vremenima. U tim i takvim uvjetima naša teta Anica, koja nas je danas okupila da bismo je se prisjetili i makar malo ju vratili natrag među nas, živjela je, radila, davala sebe, ne pitajući za cijenu, ali vjerujući da to što radi, radi dobro i da će to vrijeme potvrditi, što se i dogodilo, a za to smo dokaz mi, koji smo još ovdje«, rekao je Horvat.

Nakon otvorenja izložbe drugi dio programa priređen je na Etnosalašu *Balažević* u duhu folklorne tradicije, gdje su nastupali KUD *Stari Hrast 2000* iz Novog Travnika, HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, te domaćini HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta.

I. D.

A photograph of János Nagypásztor, an older man with white hair and a mustache, wearing a light blue short-sleeved button-down shirt. He is standing in front of a large painting depicting a nude figure on a pedestal in a garden setting.

Izložba slika Jánosa Nagypásztora

»Gledajući slike s ove izložbe, čini nam se da smo na izložbi renesansnih slika. Dug put njegova stvaralaštva vodio je kroz kopiranje velikih majstora, te je na taj način otkrivao sve ono što čini sliku. Ovo je raritetna postavka koja se oslanja na najbolje majstore realističnog akademizma, a Nagypásztor je možda jedini koji njeguje taj način slikanja«, kazao je Tasić.

János Nagypásztor je rođen 1948. u Telečkoj, a slikarstvom se bavi od 1970. od kada je intenzivno učio kod poznatih subotičkih slikara koji su predavali u Klubu slikara i vajara pri Radničkom sveučilištu u Subotici. Jedan je od osnivača skupine Q Subotica, a član je skupine *Likar* iz Osijeka, *Sándor Oláh* pri Mađarskom kulturnom centru *Népkör*, *CroArta* i *HKC-a Bunjevačko kolo*. Sudjelovao je na mnogobrojnim likovnim kolonijama i izložbama u zemlji i inozemstvu. Zvijezda vodilja u njegovu slikarstvu je klasični realizam starih majstora. Otvaranje ove izložbe je uveličao tamburaški ansambl *Bunjevačkog kola*.

Nela Skenderović

UČENJE na djelima VELIKIH

Retrospektivna izložba slika člana Likovnog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* **Jánosa Nagypásztora** otvorena je u ponedjeljak, 22. svibnja, u Galeriji Otvorenog sveučilišta Subotica. Čestitajući autoru, pročelnica Likovnog odjela HKC *Bunjevačko kolo* **Ivana Vukov** je naznačila da Nagypásztor ove godine slavi i mali jubilej: 15 godina članstva u Likovnom odjelu Hrvatskog kulturnog centra. Nekoliko riječi je o ovom slikaru i njegovom radu rekao slikar **Sándor Kerekes**, a nakon njega i likovni kritičar **Mile Tasić**.

Kako je napisao u katalogu, János Nagypásztor je jedan od rijetkih slikara iz našeg zavičajnog prostora koji je likovno stvaralaštvo pronašao u slikanju sakralnih, religioznih i etno motiva velikih majstora. On je slikarstvo učio 70-tih godina prošlog stoljeća od akademski obrazovanih zavičajnih umjetnika, **Gábor Urbána**, **Ivana Jandrića**, **Pála Petrika** i **Gábor Almásija**. Nagypásztor je stvorio svoj originalan prepoznatljiv i autentičan svijet svog slikarskog opusa, utiskujući u njega svoje umjetničko biće.

Crkva

**Susret mladih
Subotičke biskupije
u Baču**

VELIKI odaziv

Susret mladih Subotičke biskupije u Baču održan je u subotu, 20. svibnja. Toga dana mladima je bio priređen bogati program – od predavanja, rada u skupinama, kazališne predstave, druženja, ispovijedi sve do euharistijskoga slavlja. Na susretu je bilo 220 mladih iz cijele Subotičke biskupije, a mnogi kažu kako se ne sjećaju da se unazad tridesetak godina, koliko se susreti i održavaju,

okupio veći broj. Došlo je 165 mladih iz Subotice i okolice, 20-tak iz Vajske i 40-tak iz Bača i okolice.

Glavni organizator susreta bio je povjerenik za pastoral mladih Subotičke biskupije vlč. **Patrik Tvorek**, koji ima sve riječi pohvale za mlade, njihovu aktivnost, vjeru i odgoj.

»Moj najveći dojam s ovoga susreta su tih 220 mladih zainteresiranih za Crkvu i Boga. Pored njih se nitko taj dan nije mogao osjećati loše. Cijeli dan sam se samo smijao. Bio sam

PREKO zemlje do neba

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

ponosan na njih jer su se svi sami odazvali pozivu, nikoga nisam morao nagovarati da dođe. Također, dobili su i pohvale od domaćina, mještana Bača, da nisu ostavili nikakve tragove iza sebe. Zamislite, nakon 220 mladih na utvrdi nije ostao niti jedan papirić», rekao je vlč. Tvorek i dodao da mu je ovo bilo prvi puta da organizira i uopće sudjeluje na Susretu mladih Subotičke biskupije u Baču.

Glavni moto ovoga tradicionalnoga susreta bio je dio poruke pape Franje: *Velika mi djela učini Svesilni* (Lk 1,49), a mladima ju je kroz predavanje približio vlč. Tvorek.

»U svome obraćanju mladima stavio sam naglasak na činjenicu da je Marija imala samo 15 godina kad joj se obratio anđeo Gabrijel i kad je izrekla hvalospjev *Veliča*. Njezin život nije bio savršen, a ipak je veličala i zahvaljivala Bogu za sve što joj je učinio u životu. Trebamo i mi po njezinu uzoru pronaći Boga u svome životu, pronaći Boga u svojoj obitelji, u svojoj školi i činiti nešto dobro za ljude oko sebe«, rekao je vlč. Tvorek.

Posebno predavanje za krizmanike održao je katedralni župnik msgr. **Stjepan Beretić** u kojemu je potaknuo djevojke i mladiće da svoju vjeru čuvaju i prakticiraju.

Mladi su imali prigodu vidjeti i kazališnu predstavu *Božje dli-jeto* uz tri koreodrame koje je s mladima iz Subotice uvježbala **Nevena Mlinko**, a vlč. **Dominik Ralbovsky** animirao je društveni dio susreta na Bačkoj tvrđavi.

Kao kruna susreta, priređeno je zajedničko euharistijsko slavlje u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije. Svetu misu je predvodio vlč. Tvorek, a propovijed je držao župnik u Vajskoj i Bođanima vlč. **Vinko Cvijin**.

J. Dulić Bako

Mnogi kršćani su se previše okrenuli materijalizmu. Materijalno im je postalo smisao života, a duhovne vrijednosti su zanemarili. Ovozemaljski ideali potpuno su ih zaokupili, te su sva njihova stremljenja usmjerena prema tim idealima. S druge strane, postoje i oni koji su materijalno, ovozemaljsko, potpuno odbacili kao nešto negativno i nepotrebno, a usmjerili se isključivo duhovnom. No, Isus nas svojim životnim primjerom uči da ni jedna od ovih krajnosti nije poželjna, te da kršćanin kroz svoj život treba ispravno balansirati između materijalnog i duhovnog, između ovozemaljskog i nebeskog.

Uzašašće

Čitajući evanđelja otkrivamo da je Isus u svemu bio pravi čovjek. Sve muke i radosti ovozemaljskog života koje prolazi svaki čovjek, prolazio je i Isus. Osjetio je što znači život prognanika, kada je morao bježati u Egipat, iskusio je što znači nerazumijevanje, prijetnje, odbacivanje dok je, za vrijeme svog javnog djelovanja, vršio volju Očevu. Proživljavao je i radosti koje nosi ljudski život. Osjetio je što znači obiteljsko ozračje, što znači prihvaćanje i zajedničko slavlje, dok je s grešnicima sjedao za stol, a farizeji ga zbog toga nazivali izjeli-com i vinopijom, prijateljem carinika i grešnika. Živio je tako Isus svoje čovječstvo kao svaki čovjek (u svemu nama sličan, osim u grijehu). Bio je okrenut zemaljskom, ali ne tako da ga ono udalji od nebeskog, od Oca i njegove volje, nego je to zemaljsko upotrijebio kako bi došao do neba i nama pokazao kojim putem ići da bismo u nebo stigli.

Sve teškoće života koje su tištile Isusa kao pravog čovjeka bile su razlog uspostavljanja dijaloga s Ocem. To nisu bili trenuci, kao nama ljudima, da se Ocu tuži na teškoće, da se buni što mu je tako i traži da od njega teškoće otkloni. To su bili trenuci obraćanja Ocu radi susreta, radi čuvanja odnosa Oca i Sina, obraćanje »Ocu poradi njega samog, kao trajnome otajstvu neizmjerne ljubavi, koja se ne iscrpljuje u lišavanju bijede, ali koja je također protiv svake bijede« (Ivan Dugandžić, *Povjere ih na goru*, str. 107). Isto tako, lijepi trenuci ovozemaljskog života bili su mu poticaj da se u zahvalnosti približi Ocu kao onome koji je

izvor svake sreće. Tako nam je pokazao da se svaki ovozemaljski trenutak može iskoristiti za susret s Bogom, da nas ovaj materijalni svijet od Boga može odvući samo ako to dopustimo.

Svetkovina Uzašašća podsjeća nas da je Krist uzašao na nebo svojim tijelom, doduše uskrslim, ali tijelom. Tako je zemaljsko uzdignuto u nebesko, jer za nas ljude jedno bez drugog ne ide. Isus je iz neba došao na zemlju, uzevši ljudsko tijelo; živio je poput nas, te nam na taj način objavio Božju ljubav, a također nam pokazao da su nebo i zemlja usko povezani, a mi ljudi ni jedno od toga ne možemo odbaciti. Uzašašćem Isus na najsavršeniji način pokazuje neraskidivo jedinstvo zemlje i neba. Zapravo Isus i njegov ljudski život povezuju ove dvije stvarnosti u jedno, pa tko njega slijedi ovdje na zemlji ide putem neba.

Put u vječnost

Moramo znati da je zemlja naš put u nebo. Kao što nije dobro zanemariti nebesko zbog pretjerane brige za zemaljskim, tako zemaljsko ne možemo odbaciti ako želimo zaslužiti nebesko. Sin je poslan od Oca na zemlju da živeći zemaljski život nama objavi nebeskog Oca. Tako smo i mi poslani u svojoj sredini donositi nebesko koje nam se daje po sakramentima, u slušanju i čitanju Božje riječi. I kao što je Isus brige, radosti i tuge ljudskog života koristio kako bi se susretao s Ocem u molitvi, tako i mi trebamo različite životne prilike koristiti kao poticaje da tražimo i susrećemo Boga, a ne da se od njega udaljavamo.

Na kraju zemaljskog puta Isus je uzašao na nebo, a k tome cilju bio je usmjeren cijeli njegov život. I naš život treba biti usmjeren u nebo, a da do tog cilja stignemo treba iskoristiti sve što na životnom putu naiđemo. Naš posao, obitelj, prijatelji, kolege, hobiji, talenti... sve to mogu biti sredstva našeg posvećenja i sredstva koja će nam pomoći da stignemo u Božje kraljevstvo. S radošću i zahvalnošću trebamo živjeti ovaj život koji smo od Boga dobili, ne bježeći od svijeta u koji smo stavljeni, nego načinom života mijenjati i posvećivati svijet, te svojim primjerom pokazati i drugima put koji nam je zacrtao Krist, put koji vodi u vječnost.

Čitanjem do zvijezda i još dalje...

Dodijeljene nagrade srednjoškolcima

Dodjelom nagrada srednjoškolcima završeno je natjecanje u znanju i kreativnosti *Čitanjem do zvijezda*. Posredstvom Gradske knjižnice Subotica u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem subotički srednjoškolci su prvi puta sudjelovali na ovom sada već prestižnom natjecanju u Hrvatskoj. Nakon pilot projekta prošle školske 2015./16. godine, kada je naša zajednica na državnom natjecanju u Čakovcu imala jednu ekipu u kategoriji osnovnih škola, ove školske godine projekt *Čitanjem do zvijezda* je realiziran na svim razinama u osnovnim i srednjim školama.

U natjecanju srednjoškolaca sudjelovalo je šest učenika Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice kojima su 22. svibnja u Hrvatskom nacionalnom vijeću uručena priznanja i nagrade. **Ana Vuković** (2. f) je izradila multimedijški uradak, **Petar Huska** (2. f), **Daniel Kujundžić** (1. f), **Branka Moravčić** (3. f) i **Luka Temunović** (4. f) su rješavali test znanja, dok je najuspješnija bila **Emanuela Bošnjak** (2. f) koja je sudjelovala u obje kategorije. Emanuela Bošnjak je osvojila prvo mjesto na nacionalnoj razini natjecanja *Čitanjem do zvijezda* u kategoriji multimedijškog uratka. Ona je izradila video inspiriran knjigom *Patnje mladog Werthera Johanna Wolfganga von Goethea* koji je prema mišljenju prosudbenog povjerenstva zaslužio maksimalni broj bodova.

Ponosni smo na našu Emanuelu koja je bila izuzetno kreativna i umješna te je zaslužno dobila titulu najboljeg multimedijškog uratka za cijeeelu Hrvatsku. Dobro ste pročitali! Najbolja za cijelu Hrvatsku! To je trebalo proslaviti. Stoga smo se 22. svibnja okupili u Hrvatskom nacionalnom vijeću kako bismo joj uručili nagradu, a bilo je darova i za ostale sudionike koji su se i pored brojnih svojih obveza u školi odazvali pozivu profesorice hrvatskog jezika **Ane Gaković** da čitaju i sudjeluju u ovom kvizu. Kao njihova mentorica

profesorica Gaković je prepoznala, ojačala i njegovala ljubav prema knjizi i čitanju kod svojih đaka. Bez njenog rada i zalaganja ne bi bilo ni natjecanja ni rezultata. E, i njoj velika hvala.

Kad se već svima zahvaljujemo, ne smijemo zaboraviti ni profesoricu **Martu Vargek**, koja je povezala Suboticu i Čakovac uvevši nas u ovaj interesantni projekt. Hvala subotičkoj Gimnaziji koja se rado priključila, a ponajviše hvala Gradskoj knjižnici Subotica i Hrvatskom nacionalnom vijeću koji su *Čitanjem do zvijezda* implementirali i proveli u Subotici. Tako smo doista mogli dosegnuti zvijezde!

B. Ivanković

Isječak iz Emanuelinog uratka

AUGUSTIN ŽIGMANOV sedmi u Republici

Augustin Žigmanov, recitator Hrvatske čitaonice Subotica osvojio je sedmo mjesto na 49. Republičkoj smotri recitatora, pod nazivom *Pjesniče naroda mog* koja je 19. svibnja 2017. godine održana u Valjevu. Ovo je odluka prosudbene komisije u sastavu mr. **Andrijana Videnović** (predsjednica), **Aleksandar Volić** i **Dragan Jovanović Dalinov**.

Augustin Žigmanov je ovaj visoki plasman ostvario u kategoriji recitatora starije dobi gdje je nastupilo 35 srednjoškolaca iz cijele Srbije.

B. I.

Douglas Sirk – Imitacija života

MELODRAMA kao zrcalo društva

Na pisanje ove preporuke potaknuo me razgovor u redakciji koji smo vodili prošlog petka o ovoj rubrici i rečenica kolegice: »Uželjela sam se pogledati neki stari, dobar film.« A uželio sam se i ja toga. U momentu su mi pali na pamet filmovi **Sergioa Leonea** *Za šaku dolara* i *Dobar, loš, zao*, završavala je u mojim mislima na trenutak glazba **Ennioa Morriconea** iz tih filmova, prostrujali su mi zatim u mislima **Hitchcockovi** filmovi *Vrtoglavica* i *Sjever-sjeverozapad*, pa me pomisao na filmove tog majstora suspense – dramskog naboja, pojačane zebnje za ishod, iščekivanja raspleta, asocijativno dovela do žanra melodrame. Kako se na ove moje misli spojila melodrama?

Za jasno određenje žanra melodrame nije potrebno mnogo riječi. Jednostavno, definicija melodrame je – osuđena ljubavna veza. Ali! Osim toga što je melodrama, bar u neka davnija vremena, izazivala suze u našim očima, taj žanr u području filma jako dobro analizira društvo, jer su ljubavni odnosi prikazani u kontekstu postojećih odbojnih društvenih odnosa, koji ubadaju u srce. A iščekivanje rogovatnih društvenih raspleta, nemira i strasti u ovome podneblju do sada nikada nije manjkalo. Pogledajte film **Duglasa Sirk** *Imitacija života* i ako ste pripadnik manjinskog naroda razmislite o društvenoj mimikriji i mogućnosti nepatvorenog života, a ako ste pripadnik većinskog naro-

da, razmislite o društvenom položaju onih koji nisu većina i o autentičnosti društvenog života većine spram onih Drugih.

Dekor života

Film *Imitacija života* (*Imitation of Life*) snimljen je 1959. godine, prema romanu **Fannie Hurst**. U filmu uloge tumače: **Lana Turner** (Lora Meredith), **John Gavin** (Steve Archer), **Juanita Moore** (Annie), **Susan Kohner** (Sarah Jane), **Sandra Dee** (Susie), **Dan O'Herlihy** (David Edwards), **Robert Alda** (Allen Loomis).

Ovim filmom je majstor melodrame **Douglas Sirk** autentično prikazao Ameriku pedesetih godina, kao državu koja je bila u velikoj ekonomskoj ekspanziji; proizvodnja se razvijala, tržišta osvajala, ali bila je to i država socijalne podijeljenosti, gdje je na djelu bila rasna diskriminacija. Bilo je to i vrijeme borbe za uklanjanje institucionalne rasne segregacije i diskriminacije, kako bi se afroamerički državljani SAD-a izjednačili u svojim građanskim pravima s većinskim bijelcima.

Elegantne haljine i odijela, sređene frizure, *chevroleti*, *fordovi* i *chrysleri* na ulicama, uređeni travnjaci ispred kuća i neizostavni, dobroćudni raznosai mlijeka tek su dekor života, koji ne oličava krupna pitanja ljudske egzistencije u tadašnjem američkom društvu. Gledajući *Imitaciju života* to nam brzo postaje jasno i shvaćamo da će se stvari krivo razvijati.

Tragična pozicija

Samohrana majka Lora gradi svoju glumačku karijeru za koju je spremna sve žrtvovati. Zanemaruje svoju kćerku Susie, a misli kako to može nadomjestiti time što uzima crnu sluškinju Annie za pomoć u kući. Zanemarena Susie u inat se nudi majčinom ljubavniku Steveu, pokušavajući se predstaviti kao zamjena bolja od originala, dok Sarah, kći sluškinje Annie, ubija posredno svoju majku, jer je se srami zbog njezine boje kože. Sarah ima neobično svijetao ten i pokušava se predstaviti kao bjelkinja u društvu.

Do suza potrese i dirne dušu kada Sarah govori majci kako mrzi svoju crnu rasu. U nizu potresnih scena je i ona kada neki huligan prebije Sarah, kada sazna da ona nije bijela, kako se čini, već »obojena«. **Douglas Sirk** ovim filmom govori i o dramatičnom utjecaju politike na ljudske sudbine. U središtu ovog filma je pitanje identiteta kao sudbinske kategorije. Veoma je tužan i dijalog majke i kćeri, kada Annie ne odustaje od toga da uvjeri Sarah kako ne smije odustati od svog identiteta, iako zna da bi njenoj kćeri bilo bolje da se pretvara u takvom društvu kakvo je bilo tada u Americi.

Žestinu osjećaja izaziva i završna scena kada se na pokopu sluškinje Annie sakupe sve osobe iz melodrame. **Mahalia Jackson** pjeva gospel, a svi oni plaču, unatoč tome što su jedno drugom priređivali razne gadosti.

Iako junaci ovog filma ulažu svoj napor u surogatske akcije, nisu svjesni da je to tek imitacija života i zbog toga je njihova pozicija tragična. *Imitacija života* za **Sirka** predstavlja model života tadašnjeg američkog društva.

Zvonko Sarić

Idemo li večeras u kazalište (61)

Priprema: Milovan Miković

Tragičan sukob LJUBAVI I TRADICIJE

Hrvatska drama subotičkog kazališta započela je sezonu 1953./54. premijerom *Hasanaginice*, pa se tim povodom oglasio prvak ansambla **Mirko Huska**, ali u svojstvu redatelja ovoga komada. Bilo je to vrijeme kada su se već duž političkog obzora stali komešati i navlačiti sve tamniji oblaci, očiti nagovještaji skorih društvenih promjena koje će se osobito zloćudno očitovati u kulturi, pa i u drugim oblastima, duboko zadirući u najosjetljivija manjinska jezična pitanja i identitetska prava, nadasve Hrvata, s očitom nakanom ignoriranja njihova značaja, premda su prema posljedicama itekako zasijecala kroz više društvenih razina i, napose, državnih interesa od vitalnog značaja. U tom kontekstu je Huska među ostalim istaknuo:

Djelo klasičnih dramskih vrednota

»Zamisao da se ovim komadom otvori sezona, dobra je i sretna, jer je to djelo interesantno i blisko svim slojevima naše publike. Često možemo čuti kako ga mnogi ubrajaju u tzv. narodne komade, ali ono svojim umjetničkim kvalitetama i dramskim vrijednostima daleko nadmašuje mnoge komade ove vrste. Ovaj je komad uspješna dramatizacija istoimene, veoma poznate naše narodne pjesme, koja je svojom ljepotom privukla pažnju i mnogih inozemnih književnika, te je bila prevedena i na neke strane jezike. Tako ju je, primjerice, talijanski putopisac Alberto Fortis preveo na talijanski jezik i tiskao u svojoj knjizi *Put po Dalmaciji*, uspoređujući je sa škotskim baladama. I veliki njemački pjesnik Johann Wolfgang Goethe oduševljavao se ovom, našom, narodnom pjesmom, preveo ju je i objavio u glasovitoj Herderovoj zbirci *Glasovi naroda i pjesme*. Popularnost ove pjesme s jedne strane, te uspješna dramatizacija s druge, kao i blizak, intiman općeljudski motiv, klasično jednostavan, učinili su da je *Hasanaginica* kao drama postala neodvojiva od našeg klasičnog dramskog repertoara.

U sudbinskom žrvnju muško-ženskih odnosa

Teški sukobi puni temperamenta, dramatika uzbuđenih srdaca, lirizam, klasični likovi, strastvena ljubav muža i žene, i dirljiva ljubav majke prema djeci, sudbonosni moment kolebanja između smrti i života, jesu one komponente koje ovo djelo čine lijepim, koje obogaćuju njegovu dramsku vrijednost. S druge strane, prenapregnute emocije i orijentalni spektakl pridaju cijelom zbivanju snažnu romantičnu notu, koja se mjestimice propinje do patetičnosti. Imajući u vidu realističan stil igre u našem suvremenom teatru, mora

se paziti da se ova romantična i patetična nota svede na potrebnu mjeru, a s druge strane da se pretjeranim pojednostavljenjem ne ispadne iz stila, iz vremena, iz epohe – jer sigurno da je u ono vrijeme sav život bio drugačiji, nego što je danas.

Dakle – mjera! Ne može se tražiti da duboka tuga i oštar bol Hasanaginčin zbog protjerivanja od najdražih joj na svijetu – od svoje mile dječice, iz doma u kojem je doživjela toliko divnih i sretnih dana s ljubljenim čovjekom – da taj njen bol bude mlak, bez intenziteta, bez one najveće moguće emotivne napregnutosti, koju može samo bogata mašta izraziti, ili zar se može zamjeriti njezinoj kćeri Sultaniji, nježnoj poput ljljanova cvijeta, što pati i strada zbog nesreće svojih roditelja. To je odnos koji zahtijeva puno preživljavanja. A Aga sa svojim grubim, bahatim temperamentom, naviknut na borbu i megdane mora biti impulzivan u sukobima i snažno impresivan u momentima duševne borbe koja ga strahovito razapinje i muči. Ta borba se vodi između njegove strastvene ljubavi prema ženi koju je prognao, i njegove tvrdoglavosti i uvrijeđenog samoljublja, dok na koncu ljubav ne nadvlada taštinu.

Dramaturški i scenski estetski užitak

Ova unutarnja borba koja ispunjava cijelu atmosferu trećeg čina, traži snažan izraz i veliku koncentraciju da bi djelovala na gledatelja – suučesnika cijelog događaja. I baš zato što je to sve tako zgusnuto jakim osjećanjima i uokvireno ritmom stiha, sklisko je i opasno za izvođače, jer ih lako može odvesti u drugu krajnost, u pretjerivanje. U igru širokih gesta, namještenih poza, neiskrenog pjevušenja i podrhtavanja u glasu. Nekada još u bliskoj prošlosti, rado se igralo na taj način, no danas je on već u potpunosti depласiran pred našim novim gledateljima. Danas je nama potrebna istina u izrazu, danas samo istina djeluje lijepo i ona uzbuđuje suvremenu publiku, naravno, ako je motiv blizak, razumljiv i interesantan. Bez toga je uzaludan svaki napor. Eto, to nam je bio pravac u našem nastojanju da realiziramo ovu predstavu. Zadatak je bio vrijedan truda, a *Hasanaginica* obiluje mnogim elementima koji snažno izazivaju kod svakog umjetnika želju da u njemu zaigra punim srcem, dok smo mi željeli pružiti našim gledateljima puno estetskog užitka u ovom lijepom djelu naše dramske literature«, napisao je Mirko Huska, redatelj predstave *Hasanaginica* – koju je u tri čina napisao **Milan Ogrizović** – premijerno izvedenu u Subotici 13. listopada 1953. godine [N. p., 1., sezona 1953./54., 22.-23.].

Predstavu su ostvarili: redatelj: Mirko Huska, scenograf: **Mileta Leskovac**, kostimograf: **Stana Ceraj-Cerić**, a uloge su tumačili: **Ante Kraljević, Ankica Devčić, Jelisaveta Kovačević, Tereska Rudinski, Zvonko Kopunović, Sonja Budinčev, Marko Tasić, Slava Bulgakov, Klara Peić, Saša Vojtov, Ana Skenderović, Miša Paraskijević, Petar Novaković, Giza Katančić, Mariola Kraljević, Kaća Bačlija, Mihajlo Jančikin i Geza Kopunović.**

MAJSTORSKA nošnja

Na fotografiji staroj 120 godina snimljene su **Lendvai** sestre od tete – lijevo **Margita** (udana **Lihnik**) i desno **Ilka**. Fotografija je nastala u subotičkom foto-studiju prigodom svadbe **Ente Lendvai** i **Cilike Cvijin**. Njihova unuka **Marga Lendvai** nam je i omogućila pristup fotografiji i ispričala djelić bogatog sjećanja koje ima o obitelji Lendvai, ali i kao velika zaljubljenica u nošnju, podijelila s nama interesantne činjenice o modi toga vremena.

Majstorske haljine

Djevojke na fotografiji nisu u klasičnoj bunjevačkoj nošnji, već u majstorskoj, a razliku nam podrobnije tumači sugovornica Marga:

»Ovo nije klasična bunjevačka nošnja. Ovakva vrsta nošnje se zvala majstorska ili gradska nošnja. Razlikuje se od klasične bunjevačke nošnje jedino po kecelji. Gradska nošnja nema kecelju«, priča Marga i dodaje da je za Bunjevke u Bajmaku oduvijek bilo karakteristično da ne nose kecelju, iako nisu živjele u gradu.

Marga objašnjava da se nekada, baš kao i danas, pravila razlika u odijevanju po društvenom i ekonomskom statusu.

»Bogate Bunjevke su imale haljine od svile, ali s keceljom. Ona je bila znak da se obitelj bavi zemljoradnjom, nebitno živi li u gradu ili selu. Žene zanatlija (majstora) su se zvale 'majstorice' i nosile su gradsku, majstorsku nošnju. Ona je također bila od prvoklasne svile, ali bez kecelje. Školovane i utjecajne žene nisu nosile haljine kao majstorice ili Bunjevke supruge zemljoposjednika, već najmodernije i najskuplje haljine u kojima se ni danas ne bi osramotili da ih obuče za neku svečanu prigodu«, priča Marga.

Austrougarska moda

Iako se za djevojke na fotografiji ne može reći da su u tipičnoj bunjevačkoj nošnji, Marga iz nje zaključuje da su Bunjevke pratile modu žena iz Beča.

»Vidite da je to original austrougarsko oblačenje? Bunjevke su kopirale sve te bogate frajle. One koje su mogle, kupovale su prvoklasnu lionsku svilu i šivale haljine kod iskusnih i priznatih krojačica. Nisu Bunjevke imale puno haljina, ali imale su nekoliko svečanih koje su se oblačile prigodom odlaska u crkvu, šetnjom korzom...«, kaže Marga.

Osim što su preuzimale modne trendove odijevanja Austro-Ugarske, Bunjevke su kopirale dame iz Beča i u drugim segmentima, poput cipela i torbica.

»Bunjevke su nosile uglavnom ekstra moderne modele cipela i torbica. Sad kažu da se uz nošnju moraju nositi samo crne cipele s debelom petom. Kako ne bi... Bunjevke su nosile svakakve cipele, prilagođavale su se bečkoj modi«, priča Marga.

Lendvaini

Ilka Lendvai s fotografije je kći **Franje Lendvaija** i **Marije**, rođene **Jaramazović**. Nije se udavala i živjela je s roditeljima u Subotici. Potječe iz veoma bogate obitelji koja se bavila poljoprivredom, a gospodarstvo je imala na Bikovu. Ilka je bila u Trećem svetom redu i živjela je vrlo ispravnim religioznim kršćanskim životom, što nam svjedoči sugovornica Marga. Ilka je skupa sa svojim praljama godinama održavala stolnjake za cijelu katedralu. Umrula je u starosti 1940. godine.

Ilkin otac je bio Mađar, a mama Hrvatica i ona se vodila kao Mađarica. Iako su bliska rodbina, Marga Lendvai za sebe kaže da je Hrvatica, a evo kako objašnjava asimilaciju dijela obitelji Lendvai u Hrvate. »Imamo puno primjera u Lendvai obitelji da su oženili Hrvatice te se asimilirali iz Mađara u Hrvate. I moj tata je bio Lendvai, Mađar. Čak je i Boga molio na mađarskom, a kad je oženio Hrvaticu iz Tavankuta odlučio je da će biti Hrvat«, priča Marga.

J. Dulić Bako

Učenici OŠ *Ivan Milutinović* u obilasku Subotice

Turisti u svome gradu

Čim su počeli ljepši dani učenici hrvatskih odjela OŠ *Ivan Milutinović* iz Subotice su krenuli u šetnju. Svaki tjedan neka nova aktivnost, a stignu obaviti i sve sate te obraditi gradivo. Ma čudo jedno! Tako su prošlog tjedna svi učenici od 1. do 4. razreda skupa sa svojim učiteljicama pošli u obilazak grada. Vide oni često brojne turiste u Subotici kako se šeću s fotoaparatom, nešto razgledaju a osmijeh im ne silazi s usta pa su i oni odlučili pogledati grad iz sasvim druge perspektive. Naravno, otišli su na vidikovac Gradske kuće. Prešli su 264 stepenice i popeli se na najviši dio svoga grada. Bilo je veoma zanimljivo promatrati krovove okolnih zgrada, gradsku fontanu i centar. Nakon obilaska su se počastili sladoledom koji su sami zaradili na školskom vašaru.

Hmmmm, što li je u planu za naredni tjedan?

Danas u Tavankutu Republičko natjecanje iz hrvatskog jezika

Danas se u Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu održava Republičko natjecanje iz hrvatskog jezika. Već šestu godinu zaredom učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku provjeravaju svoje znanje materinskog jezika. Plasman na ovo natjecanje najveće razine je ostvarilo pet učenika sedmog i deset osmog razreda.

Želimo im puno uspjeha kao i dobro druženje danas u Tavankutu.

Sutra misa zahvalnica

Misa zahvalnica za svršetak školske godine bit će sutra, 27. svibnja, u subotičkoj Franjevačkoj crkvi. Početak je u 10.30 sati.

Održana 31. KLINCIJADA

Svibanj je uvijek lijep i pun aktivnosti u Subotici. Posebice je interesantan posljednji tjedan kada se već trideset i jednu godinu održava *Klincijada*, najmasovnija manifestacija posvećena dječjem stvaralaštvu. Tako je bilo i ovoga puta. Proteklog tjedna, od ponedjeljka, 22., do danas, 26. svibnja, na tri lokacije u gradu nastupilo je oko 1.500 djece iz PU *Naša radost*. Sigurno ste primijetili da je bilo nešto više gužve na ulicama. Svi su bili užurbani jer su ili žurili na nastup ili su išli gledati nekog svog mališana. Dok su na binama u HKC-u *Bunjevačko kolo* i Dvorani sportova nastupali brojni klinci i klinceze, u publici su ih bodrili mame, tate,

bake, djedovi, tete, braće, sestre, prijatelji... mnogi su bili uključeni u ovogodišnju *Klincijadu*.

Petodnevna manifestacija bit će završena danas Memorijalnim koncertom *Nevzeta Kadirić*, koji se već devet godina posvećuje prerano preminuloj odgojiteljici, koja je osnovala zbor u ovoj predškolskoj ustanovi. U Velikoj vijećnici Gradske kuće, u 17 sati, muzikom i pjesmom predstaviti će se nekoliko zborova, među kojima i iz naših subotičkih vrtića *Marija Petković Sunčica* i *Marija Petković Biser*, te *Petar Pan* iz Tavankuta.

Sunčica u knjižnici

Poznajete li dječaka koji je spasio more? Djeca iz subotičkog vrtića *Marija Petković Sunčica* su ga upoznala 18. svibnja u knjižnici, jer im je informatorica Dječjeg odjela pročitala priču o njemu. Postoji još mnogo priča u Gradskoj knjižnici koje tek trebaju biti ispričane, pročitane, doživljene... Stoga su mališani odlučili postati članovima knjižnice kako bi mogli u njima uživati. U

znak sjećanja na boravak u knjižnici doma su ponijeli ribice koje su u radionici skupa napravili.

Bio je ovo dan za pamćenje i za »pačice« i za »balončice«.

SUNČANA AKCIJA
-10%

SUBOTICA

024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.	
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.	Starija kuća (4 sobe, ručiona, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Prodajem stroj šivače marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.	Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Kata-rina Turkal. 025 5742 136.	Prodaje se stan na Radijalcu od 52 m ² . Tel.: 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva člaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.	Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 1488
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.	Povoljno prodajem protočni bojler s 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.	Prodaje se veći i manji (skoro ne-korišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.
Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Miletiću za nekretninu. Tel.: 00385 32832310	Prodaje se dvosobna kuća u nizu kod Šibenika 65m ² , cijena 50.000. Kontakt telefon 064-11-31-287.

POGLED S TRIBINA Rijeka

»Izadite na balkone, pozdravite šampione«, orilo se u nedjelju navečer cijelom Rijekom. A kako i ne bi kada je nakon 70 godina čekanja naslov prvaka Hrvatske stigao u taj grad. Plus, prekinuta je velika dominacija i svojevrsni monopol *Dinama*, pa nakon dugih jedanaest godina naslov neće biti proslavljen u Maksimiru. Pardon, na određeni način hoće! Naime, susret posljednjeg prvenstvenog kola, čisto formalne prirode (5 bodova prednosti), novi prvaci će igrati upravo protiv glavnog rivala *Dinama* na njegovom stadionu i imati jedinstvenu priliku radovati se u »neprijateljskom gnijezdu«.

Naravno, nikakvog neprijateljstva nema, jer *Dinamo* i *Rijeka* su uvijek imali odličnu suradnju, dapače mnogo je modrih rezervista igralo u bijelo-plavoj majici čekajući na šansu za povratak u Zagreb. Konačno, i izvršni dopredsjednik *Dinama* **Zdravko Mamić** je čestitao protivnicima na osvojenom naslovu poželjevši im puno sreće u europskim duelima.

Osvajanjem naslova u sezoni 2016./17., momčad *Rijeke* je postala tek četvrti hrvatski nogometni klub koji je uspio osvojiti naslov prvaka 1. HNL i pridružiti se *Dinamu* (18 naslova), *Hajduku* (6) i *Zagrebu* (1).

Ali, nogometnim uzbuđenjima na hrvatskim nogometnim terenima nije kraj, jer uskoro slijedi i veliko finale nogometnog kupa u kojem će o naslovu pobjednika najmasovnijeg natjecanja u Hrvatskoj ponovno odlučivati *Rijeka* i *Dinamo*.

Hoće li se Riječani okititi dvostrukom krunom ili će utješni pokal ipak donijeti kakvu-takvu radost *Dinamu* ostaje nam vidjeti.

Jedno je sigurno: svi navijači *Rijeke* su zasigurno radosni činjenicom kako je njihovo dugogodišnje iščekivanje šampionskog naslova konačno došlo kraju. A zadovoljni su i svi ljubitelji nogometa u Hrvatskoj, jer proteklo prvenstvo će ostati upisano kao jedno od najneizvjesnijih i najzanimljivijih u kojemu se sve do posljednjih kola nije znalo tko će biti prvak a tko će ispasti iz lige.

Posljednje kolo će dati odgovor i na to pitanje. Trenutačno je *Split* najbliži 2. HNL.

M. D.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 6. 6. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroART* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.
Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218;
e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Alina Baka, nogometašica ŽFK *Spartak*

PONOSNA na svoj tim

Ženski nogometni klub *Spartak* je i ove godine suvereno osvojio titulu. Do šampionskog pokala došle su s maksimalnim učinkom od 19 pobjeda za redom, bez i jednog izgubljenog boda. Želja uprave kluba je bila da prije početka pretposljednje prvenstvene utakmice sa *Slogom* u subotu, 20. svibnja, uz prisustvo svih ljubitelja kluba i na domaćem terenu proslavi ovaj veliki uspjeh uz šampionski pokal i medalje. Međutim, čelnici Nogometnog saveza Srbije nisu donijeli pokal i odličja, pa je uprava kluba svojim »golubicama« uručila po koricu cvijeća uz koje su proslavile novi šampionski prsten. Nogometašice su nakon toga bile neumoljive i s uvjerljivih 10:0 svladale ŽFK *Sloga* Radnički.

Jedna od strijelaca na tom meču je bila i **Alina Baka**, rođena 1999. godine u Subotici. Alina je već tri godine članica *Spartaka*, a zabilježila je nastup i za kadetsku reprezentaciju Srbije. Mlada nogometašica pohađa srednju Politehničku školu u Subotici, a osim toga uspješna je i u šampionskoj ekipi *Spartaka*.

Odakle ljubav prema nogometu?

Od malih nogu sam voljela sve sportove i bavila se mnogima od njih. Počela sam s gimnastikom još s pet godina, zatim igrala rukomet, košarku i trenirala karate, ali nogomet s dječacima u školi i na ulici je uvijek bio na prvom mjestu. Naravno, danas je nogomet moj omiljeni sport koji aktivno treniram četiri godine. Pratim sve klubove, navijam za *Barcelonu*, a igrač koji mi je uzor je *Messi*.

Je li veći motiv za mlade igračice da treniraju zato što je *Spartak* višestruki prvak?

Naravno, mislim da smo uzor mlađim djevojčicama kako zbog igre i pobjeda, tako i zbog drugarstva koje vlada u našoj ekipi. Njih sve to motivira da budu dobre, da se trude i zalažu i na terenu

i izvan njega da bi jednog dana i same postale *plave golubice*.

Kako uspijevaš uskladiti školske obveze, treninge i druženje sa svojim vršnjacima, izlaske i sve ono što je karakteristično za tvoje godine?

Pa, ponekad umije biti malo teže, ali kada se sve te stvari podjednako vole, onda se pronađe vrijeme za sve. Naravno, imam punu podršku svojih roditelja i obitelji, suigračice su uvijek spremne pomoći mi, a svi moji prijatelji znaju koliko mi znače treninzi i utakmice, tako da mi ne zamjeraju ako poneki izlazak preskočim zbog ovih obveza.

Kako bi glasio tvoj komentar ove sezone? Jesi li ti osobno zadovoljna?

Jako sam zadovoljna. Ponosna sam na svoj tim i na svoje suigračice i stručni štab. Ove sezone je osvojena sedma uzastopna titula i to je pokazatelj ozbiljnog i kvalitetnog rada. Napori i teškoće kroz koje smo zajedno prolazili na ovaj način su zaboravljeni, a sav naš trud i rad su nagrađeni na najbolji mogući način. Pokazale smo da smo opet najbolje.

Ostala je još jedna prvenstvena utakmica, a očekuje vas i finale Kupa Srbije. Može li *Spartak* do duple krune?

Naravno! Vjerujem u svoj tim. Cijelu sezonu smo u pobjedničkom duhu i atmosfera u ekipi je vrlo pozitivna. Osvajanje duple krune bi bio najljepši mogući završetak cijele uspješne sezone.

I na kraju, imaš li neki hobi?

Kao što sam već rekla, pored svih ovih obveza ostaje mi

malo slobodnog vremena, tako da ne mogu reći da imam hobi u pravom smislu te riječi. Ipak, i kada se to ukaže, ni onda ne idem daleko od lopte. Volim košarku i rado je igram sa svojim društvom.

D. Vuković

Rukomet

Sonćanke na pobjedničkom pohodu

SENTA – ŽRK *Sonta* ponovno postaje ekipa za respekt. U 11. kolu je na gostovanju u Senti iznenadila blagog favorita i pobjedom od 25:18 (9:11) zasluženno osvojila bodove koji bi mogli biti presudni za plasman u viši rang natjecanja. Sonćanke su dobro otvorile utakmicu i u prvih 10 minuta držale prednost od 3 pogotka. U završnici prvog poluvremena zgoditak nisu uspjele postići cijelih 10 minuta, što je rukometašicama *Sente* omogućilo potpuni preokret i na odmor se otišlo s prednošću domaćih od 2 pogotka. Poslije odmora Sonćanke nastavljaju kao preporođene i mini serijom od 5:0 u svega 6 minuta trasiraju put uvjerljivoj pobjedi. Veliki doprinos preokretu dala je vratarka **S. Korać** s većim brojem obranjenih zicera, poslije kojih bi uslijedili ubojiti kontranapadi. Najefikasnija kod Sonćanki, a ujedno i igračica utakmice bila je **Tančik** s 9, a pratile su je **Blanuša** sa 6, **Poturica** s 4, **Čonka** s 3, te **Mihalek**, **Šegrt** i **N. Kalanj** s po 1 pogotkom. U derbiju 12. kola Sonćanke će dočekati izravnog rivala, ekipu *Naftagasa* iz Elemira.

»Poslije ovoga gostovanja ostaje nam još tri utakmice i nadam se trima pobjedama. Hoćemo li u viši rang natjecanja, ovisi i o rezultatima naših izravnih rivalki. Nadam se najboljem«, rekao je poslije utakmice trener *Sonte* **Stevan Mihalek**.

Nogomet

Odličan finiš Tavankuta

TAVANKUT – U 27. kolu Vojvođanske lige Sjever, odigranom u srijedu, 17. svibnja, razigrani Tavankut je pred svojom publikom deklasirao ekipu pretposljednje OFK *Vrbasa* rezultatom 7:0 (1:0). Drugo poluvrijeme gosti su igrali brojčano oslabljeni zbog isključenja jednoga nogometaša u finišu prvog dijela, pa je do konca utakmice u pitanju bio samo konačni omjer. S dobrim igrama u finišu prvenstva Tavankučani su nastavili i u 28. kolu, na gostovanju u Karavukovu. Protiv vrlo dobre ekipe *Poleta* mudrom igrom su uspjeli sačuvati svoju mrežu, a uz malo više sreće i spretnosti napadača mogli su osvojiti i sva tri boda. U pretposljednem, 29. kolu, *Tavankut* će gostovati u Adorjanu.

Potop Subotičana u Srbobranu

SRBOBRAN – Unaprijed otpisana NK *Subotica* u 27. kolu je obrađovala svoje navijače jednom od rijetkih pobjeda, tek petom u ovom prvenstvu. Rezultatom 2:1 poražena je solidna ekipa *Bačke* iz Pačira. Novi poraz, ovoga puta pravi potop od 9:0, Subotičani su zabilježili na gostovanju u Srbobranu, a u narednom kolu ugostit će lidera, ekipu *Bečija 1918*.

Monoštorci bez daha

STANIŠIĆ – Na gostovanje u Stanišić kod lidera prvenstva *Dunav* je otputovao sa svega devetoricom nogometaša. Početkom drugog poluvremena ozlijedio im se jedan, a nakon nekoliko minuta i drugi igrač. Kako niti jedan od njih nije mogao nastaviti igru, gosti su ostali sa sedmoricom nogometaša na travnjaku, pa je utakmica prekinuta i registrirana službenim rezultatom 3:0 u

korist *Stanišića*. U posljednjem kolu Monoštorci će na Doli dočekati uvijek neugodnu ekipu *Omladinca* iz Deronja, a za opstanak im je neophodna pobjeda.

»Nervirati se ne vrijedi, ovo je jednostavno naša stvarnost. Mladi ubrzano odlaze, ne samo iz Monoštora nego i iz drugih sela, a da nismo angažirali nogometaše sa strane, proljetni dio prvenstva ne bi imao tko igrati. Nadam se da će u nedjelju bodovi ostati u Monošturu, a mi u ovom rangu natjecanja. Nakon prvenstva jednostavno moramo sjesti i vidjeti što i kako dalje«, kaže tajnik *Dunava* **Mladen Vakoš**.

Nastavak rezultatskog posrtanja

SONTA – U 20. kolu Sonćani su ugostili kandidata za plasman u viši rang natjecanja, ekipu *Jedinstva* iz susjednog Ribareva i zabilježili novi poraz od 2:4 (0:2). I ovoga puta jedva okupljeni, bez većine standardnih prvotimaca i bez odsutnog trenera **Tadijana**, nogometaši *Dinama* su dali sve od sebe kako bi spriječili potpunu bruku. Istina, poraženi su, ali su bar pokazali veliku želju za nadmetanjem s trenutačno jačim protivnikom i zabilježili koliko-toliko častan poraz. U narednom, pretposljednem kolu, *Dinamo* će gostovati u Kuli, kod ekipe *KFK*, a u posljednjem kolu će biti slobodan zbog odustajanja ekipe *Jedinstva 1947* od daljeg natjecanja.

Crni niz prekinut pobjedom za zelenim stolom

BEREG – U 20. kolu Berešci su trebali dočekati ekipu *KFK* iz Kule. Kako se gosti nisu uspjeli okupiti i doputovati, utakmica je registrirana službenim rezultatom 3:0 u korist *Dinama 1923*. U narednom kolu trebali su gostovati u susjednom Kolutu, ali će pauzirati zbog odustajanja *Jedinstva 1947* od daljeg natjecanja.

Ivan Andrašić

Vaterpolo

Vaterpolisti *Spartak Prozivke* osvojili Prvenstvo Vojvodine

SUBOTICA – Peto završno kolo Vaterpolo prvenstva Vojvodine održano je u Zrenjaninu u kojem su Subotičani svladali ekipu *Mladosti* s uvjerljivih 17:2 (2:1, 5:0, 4:0, 6:1) i time uvjerljivo osvojili prvenstvo. Osvajanjem prvenstva, natjecanje će nastaviti u prvenstvu Srbije gdje također očekuju dobar plasman. Interesantan je podatak da su ekipu *Spartak Prozivke* sačinjavali mlađi igrači od 19 godina, što govori o njihovoj kvaliteti i da se od njih mogu očekivati još bolje igre u skoroj budućnosti.

D.V.

Aleksandar Duraković, nogometaš iz Sonte

OSTAJEM dok sam potreban

Dvadesetšestogodišnji **Aleksandar Duraković**, ubojiti špic NK *Dinama* iz Sonte, nesporni je ljubimac navijača modrih. Vrlo su rijetke utakmice u kojima ne zatrese protivničku mrežu, pa su ga djeca iz *Dinamove* nogometne škole iz milja prozvala **Mr. Goal**. Onizak, sitne građe, često ulazi u snažne duele i s tridesetak kilograma težim protivnicima.

Nogomet u krvi

Bio je živo, nestašno dijete, ali dijete dobroga srca. Kruh i kolače uvijek je dijelio s drugom djecom, a na zgražanje majke Ane često i s kućnim ljubimcima. Stariji susjedi ga se iz tih vremena sjećaju po malo šokačkoj narodnoj nošnji i pomalo velikom šeširu, ali i po lopti, za kojom je jurcao po cijeke dane.

»Nogomet sam organizirano počeo trenirati i igrati u dobi od 8 godina, odnosno od upisa u *Dinamovu* nogometnu školu. Prošao sam sve pionirske selekcije, a čim sam napunio 16 godina klub me je uputio na specijalističke pretrage i registriran sam za seniorsku momčad. Tako ću na jesen proslaviti desetljeće igranja za moj voljeni *Dinamo*«, kaže Aleksandar.

Većina današnjih prvotimaca *Dinama* prošla je klupsku nogometnu školu, neki su možda i darovitiji od Durakovića, neki i tehnički potkovaniji, no on je nesporno najuporniji, najborbeniji i najneustrašiviji.

»U nogometnoj školi naučio sam puno toga o tehnici i taktici, treneri su nas učili i da nije sve u sportskim rezultatima, nego je puno bitnija ljudskost i životno, a ne samo sportsko poštenje. Međutim, ovoj borbenosti i upornosti naučila me je ulica. U ekipi iz susjedstva, a nas je bilo puno više nego što djece ima danas, bio sam uvjerljivo najniži i po konstituciji najsitniji. Stoga sam se morao dokazivati onako kako sam najbolje umio, a to su neumorno trčanje, upornost u borbi za loptu i ulasci bez straha u duele sa starijom i krupnijom djecom. Trpio sam udarce, skrivao suze, ali sam i udarao. A moja brzina i okretnost bili su mi najjači aduti u duelima s protivnicima. To je ostalo u meni i do danas, pa slobodno mogu ustvrditi da se sve o nogometu može naučiti u nogometnoj školi, ali neustrašivost i upornost samo na ulici«, kaže Duraković.

Nogometna obitelj

U obitelji Duraković Aleksandar nije jedini nogometaš. Do prije četvrt stoljeća otac **Dragan** je bio jedan od boljih nogometaša *Jedinstva* iz Ribareva. Svoju ljubav prenio je i na sinove, pa je nogometu sklon i Aleksandrov nepune dvije godine mlađi i znatno korpulentniji brat **Dragan**. Bio je vrlo darovit i perspektivan vra-

tar, rano je zauzeo mjesto ispred *Dinamove* mreže, međutim, rano je i napustio nogomet.

»Dragan je vjerojatno potpuno izgubio volju za nogometom, pretpostavljam da se obveze te vrste ne uklapaju u njegovo poimanje života. Mislim da ga je malo društvo, kako bi rekli stari Šokci, uzelo pod svoje! Zbog posla nije mogao redovito trenirati, a vratar bez treninga obično postaje vrlo sklon greškama, koje iritiraju i najodaniju publiku. Moram reći i da je Dragan veliki emotivac, pa su ga nenormalno pogadala dobacivanja zbog tih grešaka. Tako ga je vremenom nogomet potpuno prestao zanimati. Iskreno, nikada ga nisam ni pitao za stvarni razlog odustajanja«, priča Aleksandar.

Profesija i nogomet

Iako i sam zbog obveza na poslu propušta većinu treninga, od prepoznatljivog stila igranja ne odustaje.

»Usprkos svim svojim obvezama na poslu i dalje sam aktivan stoga što volim nogomet i druženje. Prije svega, mislim da u ovim nižim ligama nije sve u treningu. Nije istina da dečko od dvadesetak godina bez treninga ne može bar jedno poluvrijeme utakmice trčati i boriti se. Sve je u našim glavama, sve je pitanje htijenja. Iako zbog posla rijetko treniram, trudim se da svaki put stignem na utakmicu. Dajem sve od sebe, nogomet igram srcem, a osjećam da publika to najviše i cijeni«, kaže Duraković.

Imao je dosta poziva za pristupanje klubovima iz okolice. Sve ih je glatko odbio i ostao u *Dinamu*. »Prije svega, posao mi je najbitniji. Zbog profesionalnih obveza nisam želio nigdje otići, jedino u mojem *Dinamu* mogu igrati i kad nisam najspremniji. Cijenim svoje suigrače, svi su mi i privatno prijatelji, a osobito mi imponira kad čujem da sam nekima od mlađih i uzor. Jedino bih želio da na travnjaku svi skupa damo malo više od sebe, pa da se tako odužimo svojem klubu i svojem selu, konačno i sami sebi i svojem djetinjstvu. Ostat ću ovdje sve dok sam potreban *Dinamu* i dok mi to obveze dopuštaju. Vozač sam po zanimanju, za sada radim na obližnjem ribnjaku, a što nosi budućnost, vidjet ćemo.

Ivan Andrašić

U NEKOLIKO SLIKA »Noć muzeja« u HKC »Bunjevačko kolo«

Iz Ivković šora

Pivac

piše: Branko Ivković

Baš sam se nakanio niki dan otić malo i obać njive po atarovima ode oko našeg Ivković šora da vidim kako stoje žita i ječmovi. Kad god se opravim pa oću sist na biciglu, uvijek mi se štogod trevi što ne triba. Već sam pomislio da je to s vilovske strane, jel udari kiša jel dune nika blendava vitrina, a ja, čeljadi moja, s ovim rđavim zubima od vitra oma nagrajsam pa se moram povest kugod kaka majka, božem prosti. Al uspio sam pa sad po lipom vrimenu šervanjim od atara do atara. Doduše, toliko je atarova razorano da se više ni ne vdi di su bili. To ovi s ovim mašinama što izgledaju da se čovik mož od nji poplašit urade na brzinu. Ta, dok si kazo »čutka« – atara više nema! Ni uspomena ne ostane da se čovik mož sitit di je kadgod bio salaš pun čeljadi, di se čula cika i vriska dice, čuvo josag, prale košulje u drvenim kopanim kortu, peko kruv u parasičkoj peći. Maniću se pripovitke da se još ne rasplačem od ida na ovo novo vrime di samo vijamo di ćemo kakogod zavridit ti prokleti evra, pa plaćat kojikake režije a to nam ni polak ne triba. Al važno da imamo kad komšija iz trećeg salaša ima. No, kako gledim s bicigle ove godine neće borme bit žita i ječma kugod lane. Moro sam sać s bicigle, pa zaobać. Jedan bećar uzoro put do polak, ni mu kandar dosta njive. Bisan sam. Ovi naši skorašnji gazde bi poorali i nebo samo da se mogu traktorom na njeg uzverat. A lipo piše u knjigama da je atar širok devet meteri, a ono ne mož se ni dva traktora razmimoić. Mislim se u sebi: dokleg ćemo bit gladni i lakumi? Sjašio sam inkab da se ne bi još skrndavio, pa ajd sad da i pogledam kako stoji žito. Borme ima samo dva-tri zaperka iz jednog simena; nije nabokorilo baš zdravo, neće bit velikog roda al i onako neće imat cinu. Ovi što kupuju od nas i prodaju dalje u bili svit su, veli mi Periša, već najavili da neće tit platit više od lanjske cine. A i kako bi, čeljadi moja? Pa sin njim već istrvo džip i svećanu limuzinu, pa se mora kupit drugo. Di će dite ić u starim, a pošto je »bizmismen«, doduše s osnovnom školom, jal privatno kupljenom kakom. Al nema od silnog »bizmisa« kada deran opravljat stare limuzine. Tako nam i triba, velim ja, kad samo take i bira-mo. Kako koje vokšovanje, a ono opet isti. Prominili partiju ko nana buđe, pa jeto ji natrag. Sad ne znamo ni ko su koji; znam da ćete se srdit al bolje mi bilo dok je bila jedna: bar si znao ko su njezini, pa si glaslo u ćoravu ako si protiv i gotovo. Doduše, pripovidali su mi da je moj dida Grgo glaslo kugljom posli onog rata u ćoravu škatulju, pa se svi u selu srdili i prstom upaćivali na njeg. Posli ti isti bili najvećma protiv. Nas izgleda prati to da nismo omiljeni baš zdravo. Al tako nam i triba kad ne znamo ćutit. Av, čeljadi moja, ima pivaca na vlaču od ječma! Moram oma skinit vrengiju s tavana i nać Perišu, pa da je privučemo. Nema kod Braniše prskanja i gaženja njive po modi. Ja borme ne trujem moj josag. Ajd zbogom do drugput.

Bać Ivin štodir

Svako ide za svojim putim

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva oduvijek volji uraniti, pa obit bašću i stražnji dvor, viditi jal sve na mistu. Potli sidne na biciglu, pa na drugi kraj sela ko pekara, ide njemu donet crna kruva. Jedino ga tamo ima, al mu ništa prazan. Lipši mu naj što njegova speče. Ka poji šnjitu, dosta mu, a voga o pekara, ako se malo zaštodira, lagano mož pojist cilu veknu. Ne čudi se, pekari više ne radu po starovircokomu. Nameću u kruz svakaki praškova, pa na oko bude lip i velik, al na vage baš i ne. I već za večeru teško odrizat šnjitu, toliko se mrvli. A njegova ka speče, mož ga rizat i jist i nedilju dana. Ka dojde natrag, sidne za fruštuk. Istina, sa se već i priviko sist zastal sam, al ope mu njegova jako fali. Samo broji dane ka će dojt natrag iz Švapcke. Potli fruštuka sve narani i napoji, mačku udrobi malo kruva u mliko, a za Taksu se uvik najde kakagod kost, jal štogoda drugo što ostalo o juče. Oni zadovoljni, nisu ko ne kućne maze što jim se mora koišta kupovat u dućana. A mačak njemu kanda znade i navatat. Malo, malo pa pod kojom vočkom mož vidit rpicu perja. Jutros se malo i naoblačilo, pa skoro cilo pri podne bilo ladnjikavo. Bać Iva potli fruštuka sijo na biciglu, veli dok ni prigrijalo ide malo obit Martina i njegovu, skoro se doselili iz varoši. Dobro se znadu još o dičji dana, zajedno se otranili, a ka se krenili na veće škole, njegovi se odselili u varoš, tamo dobili stan. Dada mu pravijo lemuzine, a mater radila u bolnice. Rano pomrli, pa Martin dugo osto sam. Oženijo se dosta kasno, već u zrili godina. Ni njegova, učiteljica, više ni bila u prvomu cvitu mladosti, pa dice nisu ni imali. U penziju ošli u isto vrime i sporazumili se da prodadu stan u varoši, pa kupu kakugod kućicu u selu. Bać Ivu radosno dočekali, ostavili svaj posov, pa sili u ladovinu. Martinova oma skuvala kafu i donela slani pogačica, veli spekla jutros, ko da znala da će kogod dojt. »Nego, pajto, kako ste to došli natrag u selo baš sad, ka svi isela bižu?«, pita bać Iva i srkne malo kafe. »Pa znaš kako je u varoši, nit nas ko znade, nit pazi, nit obilazi. Vamo baram imamo rodova, pa sapimo, možda će nas u starosti kogod o mlađi uzet makar brog ve kućice. A niku crkavicu smo i ušparali, pa nikomu nećemo bit na teretu«, veli Martin i teško izdane, a bać Iva bi se mogo zakunit da su mu se oči malo jače zasjajile. »Bome, pajto moj virni, ne znam šta bi ti reko, jal dobro sapite, jal ne. Vidim da u posljednji nekoliko godina selo ostaje sve praznije. Puno mladi familija već ošlo, a još više nji štodira otit i to zauvik. Paoršag nam skroz propo, fabrike se pozatvarale, pa čeljade nema di kruva zaradit. Mladi šta će, neg u svit, moru i oni otranit njevu dičjicu. Vada je sudito da svako mora za svojim putim«, veli bać Iva. »Pa dobro, pajto, jal jim dade i matere ne ostaju ko nas u selu? A ko će onda nji uzet, ako svi mladi poodlazu?« pita se Martin, al kanda više radi reda. Svi troj samo jako izdanili i zagledali se daleko, tamo di bi tribala bit Švapcka.

MISLI

A. G. Matoš: Postati čovjek je ljepše nego postati kralj.

Čapek: Kakva bi tišina nastala kad bi ljudi govorili samo ono što znaju.

Gorki: Ne sudi – da ti ne sude.

KVIZ

Katarina Bačlija

Kada i gdje je rođena kazališna i filmska glumica Katarina Bačlija? Gdje je završila osnovnu i građansku školu?

Koje godine je postala stalnom članicom Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici?

S kojim ulogama se posebno isticala?

Kako se zvala emisija na Radio Subotici u kojoj je glumila?

Tko joj je bio partner u tom serijalu?

Kako se zvala serija TV Zagreb u kojoj je tumačila jednu od glavnih uloga?

»Božićne zgodice i nezgode«

Geza Kopunović

»Martin i Tona«

Ulogama u komedijama subotičkog dramskog pisca Matije Poljakovića.

1952. godine.

U Subotici.

Rođena je 1927. godine u Subotici.

VICEVI

Došao pacijent kod doktora i pita ga:

– Imate li nešto protiv kašlja?

A doktor mu odgovara:

– Ne, nemam ništa protiv. Slobodno kašljite.

I što sad da mu kažem? – Ne znam... Reci mu istinu!

Kakvu istinu? – Otkud znam kakvu, smisli nešto...

FOTO KUTAK

Koju bi koštali?

**PETAK
26.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:06 Imam problem
09:31 Gorski liječnik, serija (R)
10:19 Željeznice pod zastavom dvoglavog orla, dokumentarni film
11:13 Ekumena: Vjerske zajednice i mediji
12:00 Dnevnik 1
12:25 Voli me zauvijek
13:10 Skica za portret
13:20 Pustinje svijeta: Patagonija, dokumentarna serija
14:00 Kod doktora - izabrane epizode, talk-show
14:45 Normalan život
15:30 Znanstveni krugovi
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
18:11 Manjinski mozaik: Selo slavonsko - duša slovačka
18:30 Moj HRT
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:01 Ljeta u Indiji, serija
20:52 Hrvatska za 5
21:44 Otkrivamo Hrvatsku: Cernik, dok. serija
22:22 Dnevnik 3
22:50 Eurojackpot
23:00 Tužna veza, film
00:50 Leteći mačevi zmajevih vrata, kineski film
02:45 Točka gladi, američki film
04:15 Gorski liječnik, serija (R)
05:05 Skica za portret
05:05 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Noćne more iz svijeta prirode
09:30 Školski sat: Projekt Drugi - Drugačiji
10:00 Jezični crtići: Turcizmi
10:05 Anžuvinci i hrvatske zemlje
10:30 Na prvi pogled, serija
11:03 Paul O'Grady i ljubav prema psima, dokumentarna serija
11:33 Čarolija, serija
12:28 Sicilija s Aldom i Enzom, dok serija
12:56 Svijet vrtlara,

dokumentarna serija
13:32 Savršena kći, američki film
15:07 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Nova Europa Michaela Palina: Kraj putovanja, dokumentarna serija
17:41 Maher za putovanja: 48 sati na Islandu, dokumentarna serija
18:09 Sve će biti dobro, serija
18:55 Vaterpolo - Final six, Budimpešta: , prijenos
20:15 Umrstva u Midsomeru, serija
21:57 Nijemi svjedok, serija
23:40 #nemoj nikome reći
00:12 Psi od slame, film
02:07 Savršena kći, film
03:42 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
27.5.2017.**

06:07 Klasika mundi: Leonidas Kavakos i Berlinska filharmonija pod ravnanjem Sir Simona Rattlea - Europski koncert u Ateni 2015. (1.dio)
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:10 Bijes u zoru, američki film - ciklus klasičnog vesterna
10:35 Uvijek otvoreni, serija
11:08 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Duhovni izazovi
13:50 Prizma
14:40 Kemijsko oružje pod morem, dok. film
15:30 Skica za portret
15:40 Gradionica vrtova: Dražen, dok. serija
16:10 Zdrav život
17:00 Vijesti u 17
17:20 Fotografija u Hrvatskoj
17:40 Ljepom našom: Đakovo
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 7/39
20:05 Za tvoje plave oči, američki film
21:50 Dnevnik 3
22:25 Elita ubojica, britansko-australski film
00:20 Bijes u zoru, američki film
01:45 Carstvo poroka, serija
03:25 Dar mudraca, američki film

04:50 Reprizni program
05:15 Kemijsko oružje pod morem, dok. film (R)
06:05 Veterani mira
06:50 Prizma

05:53 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:02 Noćne more iz svijeta prirode
09:34 Ljetni kamp, serija
10:29 Hestonova fantastična jela, dok. serija
11:28 Botanički vrt Kew na tanjuru: Proljeće, dokumentarna serija
12:31 Magazin EL
13:45 Luka i prijatelji
14:20 Umrstva u Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Vaterpolo - Final six, Budimpešta: prijenos
18:00 Odbojka (M), kvalifikacije za SP: Hrvatska - Danska, prijenos
20:00 Premradi za smrt: Falco, dokumentarna serija
21:00 Grčka sa Simonom Reeveom
21:55 Motel Bates, serija
22:50 Ludnica u Clevelandu
23:10 Uvijek je sunčano u Philadelphiji, serija
23:40 Ledena kolonija, kanadski film
01:10 Nogomet, prijateljska utakmica: Meksiko - Hrvatska, prijenos
03:05 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
28.5.2017.**

07:43 Djevojka zvana Tamiko, američki film - Zlatna kinoteka
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Sv. Martin na Muri: Misa, prijenos
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Rijeka: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Skica za portret
15:53 Blaga Inda - Otkriveni Pakistan, dok. serija
17:00 Vijesti u 17
17:15 Sve zbog jednog dječaka, serija

17:40 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:10 Lisice, hrvatski film
21:25 Cestovnica - Karolina, dokumentarna serija
22:00 Dnevnik 3
22:37 Pet dana rata, film
00:30 Nedjeljom u dva
01:30 Carstvo poroka, serija
03:10 Djevojka zvana Tamiko, američki film - Zlatna kinoteka
05:00 Skica za portret
05:16 Plodovi zemlje
06:06 Rijeka: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:35 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
08:30 Grčka sa Simonom Reeveom
09:25 Detektiv Murdoch
11:05 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
11:27 Vrtlarica
12:02 Maher za putovanja: 48 sati u Marrakechu
12:30 Luka i prijatelji
13:00 Magazin Lige prvaka
13:30 Europsko prvenstvo u veslanju, prijenos
14:48 (Re)kreativac
15:35 Nogomet, prijateljska utakmica: Meksiko - Hrvatska, snimka
17:25 Odbojka (M), kvalifikacije za SP: Hrvatska - Srbija, prijenos
20:05 CSI: Las Vegas
21:00 Tootsie, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
22:50 Košarka, PH (m): finale, 4. utakmica, snimka
23:37 Crna Guja, serija
00:07 Detektiv Murdoch
01:47 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
29.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:05 Imam problem
09:27 Gorski liječnik, serija (R)
10:20 Plodovi zemlje
11:15 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:20 Voli me zauvijek
13:12 Informativka
13:21 Rijeke Hrvatske
14:00 Kod doktora - izabrane epizode, talk-show

14:45 Društvena mreža
15:58 Hanna, slušaj svoje srce
17:00 Vijesti u 17
17:20 Hrvatska uživo
18:11 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:45 Tema dana
20:00 Labirint
20:40 Sjeverna Koreja - Gladna djeca komunizma, dok. film
21:35 Otvoreno
22:27 Dnevnik 3
23:02 Mali noćni razgovori
23:47 Istrage gospođice Fisher, serija
00:42 Zakon i red: Odjel za žrtve
01:27 Boja strasti, telenovela
02:57 Gorski liječnik, serija (R)
03:45 Reprizni program
05:03 Otvoreno
05:48 Voli me zauvijek

06:03 Riječ i život
06:35 Pčelica Maja
07:00 Juhuhu
09:02 Noćne more iz svijeta prirode, dok serija
09:30 Školski sat: Sva lica (z) grada
10:00 Sedam vrhova: Antartica - riznica leda
10:30 Na prvi pogled, serija
11:05 Indeks
11:35 Čarolija, serija
12:30 Sicilija s Aldom i Enzom, dokumentarna serija
12:58 Svijet vrtlara
13:35 I dive ubijaju, zar ne?, američki film
15:05 Ovisni o čišćenju, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Stari Egipat - Blaga doline Nila: Povijest egiptologije, Hram u Luksoru, Hram u Denderi, dokumentarna serija
17:40 Sve će biti dobro, serija
18:25 Ljubav u zaleđu, serija
19:10 POPROCK.HR
20:00 Stadion
21:00 TV Bingo
21:45 Rocky Balboa, američki film
23:30 Seks i grad, serija
00:00 Završni udarac, serija
00:45 I dive ubijaju, zar ne?, američki film
02:10 Noćni glazbeni program

**UTORAK
30.5.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:05 Imam problem
 09:27 Gorski liječnik, serija (R)
 10:19 Ljudi s rijeke: Modri Nil, dok. serija 1. dio
 11:17 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 13:12 Informativka: Državni zavod za statistiku
 13:21 Rijeke Hrvatske
 14:00 Kod doktora - izabrane epizode, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:58 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 19:00 Dnevnik 2
 19:45 Tema dana
 20:00 Global
 20:50 Mjesto koje zovem dom
 21:45 Otvoreno
 22:37 Dnevnik 3
 23:10 Ljudi s rijeke: Modri Nil, dokumentarna serija 1. dio (R)
 00:05 Istrage gospođice Fisher, serija
 01:00 Zakon i red: Odjel za žrtve
 01:45 Boja strasti, telenovela
 03:15 Gorski liječnik, serija (R)
 04:05 Reprizni program
 05:05 Otvoreno
 05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:02 Noćne more iz svijeta prirode, dok. serija
 09:30 Školski sat: Putovanje rimskim provincijama

10:00 Jezični crtić: Strah od zmija
 10:05 Cjak junior: Moj otac
 10:15 Notica: Trombon
 10:30 Na prvi pogled, serija
 11:05 (Re)kreativac
 11:35 Čarolija, serija
 12:25 Sicilija s Aldom i Enzom, dok. serija
 12:50 Svijet vrtlara, serija
 13:35 Knjižara krimića: Na prvi pogled, američki film
 15:05 Ovisni o čišćenju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Stadion
 17:40 Sve će biti dobro
 18:25 Ljubav u zaleđu
 19:10 POPROCK.HR
 20:05 Žene, povjerljivo!
 21:00 Brucioš, američki film
 22:45 Ljubimac publike, serija
 23:40 Seks i grad, serija
 00:10 Završni udarac, serija
 00:55 Knjižara krimića: Na prvi pogled, američki film
 02:20 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 31.5.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Gorski liječnik, serija
 10:19 Ljudi s rijeke: Modri Nil, dok. serija2. dio
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 13:12 Informativka: UGB burza
 13:21 Rijeke Hrvatske, dokumentarna serija
 14:00 Kod doktora - izabrane

epizode, talk-show
 14:45 Društvena mreža - srijeda
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Hrvatska uživo
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 LOTO 7/39
 20:05 Potrošački kod
 20:40 Pola ure kulture
 21:15 Iza zavjese
 22:00 Otvoreno
 22:52 Dnevnik 3
 23:25 Ljudi s rijeke: Modri Nil, dok. serija2. dio (R)
 00:20 Istrage gospođice Fisher, serija
 01:15 Zakon i red: Odjel za žrtve
 02:00 Boja strasti, telenovela
 03:30 Gorski liječnik, serija
 04:20 Reprizni program
 05:05 Otvoreno
 05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:02 Noćne more iz svijeta prirode
 09:30 Školski sat: Suradnja i suparništvo
 10:00 Ton i ton: Glazbena priča i slikovna poruka
 10:15 Navrh jezika: Ulice
 10:30 Na prvi pogled, serija
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Čarolija, serija
 12:25 Sicilija s Aldom i Enzom, dok. serija
 12:50 Svijet vrtlara, dok. serija
 13:35 Gabe, ljubavni posrednik - američki film

15:05 Ovisni o čišćenju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 U potrazi za malom Italijom
 17:37 Sve će biti dobro, serija
 18:22 Ljubav u zaleđu, serija
 19:07 POPROCK.HR
 20:00 Varaždin: Hrvatski nogometni kup, finale
 22:35 Željezno nebo, finsko-njemačko-australski film
 00:10 Seks i grad, serija
 00:40 Završni udarac, serija
 01:25 Gabe, ljubavni posrednik - američki film

ČETVRTAK 1.6.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 09:05 Imam problem
 09:27 Gorski liječnik, serija (R)
 10:14 Ljudi s rijeke: Colorado (1.dio)
 11:12 Sveti Gaudencije Osorski
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Voli me zauvijek
 13:15 Rijeke Hrvatske, serija
 13:51 Kod doktora - izabrane epizode, talk-show
 14:35 Jezik za svakoga
 14:45 Društvena mreža - četvrtak
 15:35 Prometej
 16:00 Hanna, slušaj svoje srce
 17:00 Vijesti u 17
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:45 Tema dana
 20:01 Šifra, kviz
 20:55 Hrvatska moj izbor
 21:20 City Folk 2017: Zagreb

21:50 Otvoreno
 22:42 Dnevnik 3
 23:15 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 00:00 Istrage gospođice Fisher, serija
 00:55 Zakon i red: Odjel za žrtve
 01:40 Boja strasti, telenovela
 03:10 Gorski liječnik, serija (R)
 04:00 Kod doktora, (R)
 04:45 Imam problem
 05:05 Otvoreno
 05:50 Voli me zauvijek

05:53 Regionalni dnevnik
 06:35 Pčelica Maja
 07:00 Juhuhu
 09:02 Noćne more iz svijeta prirode, dok. serija
 09:30 Školski sat: Povijesna likovnost
 10:00 Šareni vremeplov: Silur
 10:30 Na prvi pogled - serija
 11:05 Pozitivno
 11:35 Čarolija, serija
 12:25 Sicilija s Aldom i Enzom
 12:50 Svijet vrtlara
 13:35 Sumnja, američki film
 15:05 Ovisni o čišćenju
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 U potrazi za malom Italijom
 17:37 Sve će biti dobro, serija
 18:24 Ljubav u zaleđu, serija
 19:11 POPROCK.HR
 20:05 Život u zraku: Prkoseći gravitaciji, serija
 21:00 Amarcord, talijansko-francuski film
 23:05 Seks i grad, serija
 23:35 Završni udarac, serija
 00:20 Sumnja, američki film
 01:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretna informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija. Pomoću nove multimedijske usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

Magija srednjovjekovnog Bodroga

ŠMEK malog mjest

Piše: Gorana Koporan

Svi zaljubljenici u prirodu vole putovanja i kretanja, a među omiljenim avanturama su im otkrivanja novih mjesta. Međutim, takav vid avanture često iziskuje neke financijske konstrukcije, vrijeme planiranja, odlaska i dolaska, slobodne dane i još nekoliko otežavajućih okolnosti koje je potrebno uskladiti, a popis stvari koje čine da se ne odvažimo u istraživanje postaje sve duži i lako odustanemo. Razlozi koji su protiv počinju živjeti od vikenda do vikenda i na koncu dođemo u situaciju da se dugo ne pomaknemo iz mjesta u kom živimo, jer imamo dobra opravdanja.

Bliska nepoznanica

Ovotjedni prijedlog, koji odolijeva gore navedenom 1001 izgovoru, zove se »obiđite malo naseljeno mjesto koje je najbliže mjestu u kom živite«. Mala mjesta su prave riznice za zaljubljenike u prirodu i nude mnoge sadržaje za najraznolikije društvo, a najčešće su nam toliko blizu da ih možemo posjetiti i biciklom, što čak ne bi bila loša ideja ali ćemo izazov »biciklanja« ostaviti za neki sljedeći put. Dakle, ovaj vikend vas pozivamo da napravite izlet s obitelji ili društvom u malo mjesto u vašoj blizini.

Da biste upoznali šmek malog mjesta, preporuka je da se kod poznanika raspitate o njemu, pa tako dođete do informacija što je dobar domaći proizvod koji biste mogli isprobati, ima li to mjesto neku čardu, kavanicu ili neku etno kuću u koju biste mogli svratiti na ručak, jer često baš takva mjesta imaju odličnu domaću trpezu, po iznenađujuće niskim cijenama. Mala mjesta često kriju i neke zanatske radnje, a i izletišta.

Selo na sedam Dunava

Kao što to svaki put biva, za one koji nemaju ideju i žele da igraju na sigurno i izaberu mjesto koje zaista ima što ponuditi, predlažemo da to bude Monoštor. *Selo na sedam Dunava*, kako ga vole zvati, jer s bilo koje strane da mu prilazite prelazite bar jedan most, nalazi se u općini Sombor i od samog grada je udaljeno oko 14 kilometara. Ugnijezdilo se ovo malo mjesto u središte Specijalnog rezervata prirode *Gornje Podunavlje* i plijeni

svojom ljepotom. Ovdje je stanište mnogih životinjskih i biljnih vrsta, pa i riba, ali i mnogih rijetkih i ugroženih vrsta ptica.

Bački Monoštor je mjesto gdje kuhaju vrhunski riblji paprikaš, gdje se pije odlična domaća rakija i proizvodi mljevena paprika o kojoj sanja svaka riblja čorba. Bilo da vas privlači šarenilo narodnih nošnji ili med medeni, etno kuće iz čijih ormara miriše dunja ili ste više za vožnju čamcem po kanalima i rukavcima, ovo je mjesto za vas. Prirodni rezervat, lovište, etno kuće, stari zanati, kavane, kupališta, odličan sladoled, a ljeti uvijek dobar hlad, samo su neki od mamaca kojim plijeni Monoštor, a domaćini, svjesni šmeka koji ovdje vlada, su se pobrinuli da osiguraju vikend naselja i etno kuće i prenoćištima upakiraju svoju ponudu.

Često je ono što tražimo upravo pred našim očima, upakirano u malo mjesto koje čeka da nas ugosti. Zgrabite ideju malog mjesta i poklonite je sebi i društvu.

Sok od BAZGE

Boravak u prirodi uvijek možete iskoristiti za nabrati bazgu (zovu), te pripremiti sok kojem će malo tko odoljeti. Pravilo koje je važno kada je branje bazge u pitanju je naći onu koja je sakrivena od putova, automobila i civilizacije. Čistu, mirišljivu bazgu, s puno žutog peluda na sebi.

Kao i za sve, postoji mnogo receptura za ovaj napitak ali biramo onaj zdraviji, pa predlažemo umjesto šećera koristiti med. Možda se netko neće složiti s ovakvim prijedlogom ali svakako predlažemo da ga probate, pa donesete svoj sud.

Potrebno: 40-50 većih cvjetova bazge / 2 kg domaćeg meda (ako ipak želite udovoljiti tradiciji i koristiti šećer, stavite oko 2 do 2,5kg, bit će možda manje slađi ali nećete pretjerati sa šećerom, a možete staviti i agavin sirup, javorov i sl.) / sok od 4 limuna / 3 l vode.

Postupak: Ubrane cvjetove potopiti u vodu tako da peteljka bude nepotopljena i ostaviti da stoji 24 sata, nakon čega je potrebno izvaditi cvjetove i procijediti preostalu tekućinu; u nju usuti med i limun i dobro umiješati sastojke da se limun i med rastvore. Dobiiveni sirup sipati u boce, vakuumirati okretanjem naopačke i čuvati na hladnom i suhom mjestu.

Savjet: Kada dodate med i limun procijeđenoj tekućini od bazge, možete koristiti blender za bolje rastvaranje meda u soku. Uživate u napitku koji sok od zove se zove.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS3535500000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

